

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 24 · YIL 4 · ŞUBAT 2018 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

ISSN 2148-6824
9 772148 682004

İmpil
ka uylar edine-
Haybana

Zir susmaktı

Anlatmazlık yatağı
bu yüzden, boynuma asılı kaldı

Bana bir şey olma olursun
Zannederdim

Öyle çok şey oldu ki bana
Çalmamak için kabulden başka

Acıdan kayı mürekkep tanımıyorum
yol yoktur

Sair yazar, aşık ölür

KAFKAOKUR

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

"...ben edebiyattan ibaretim."

Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi

Sayı 24 - Şubat 2018 - 8 TL

www.kafkaokur.com

📞 kafkaokur

📧 kafkaokur

📺 kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi

Gökhan Demir

Yayın Yönetmeni

Gökhan Demir

Editör

Merve Öz dolap

Sanat Yönetmeni

Rabia Genç

Kapak Resmi

Tülay Palaz

Arka Kapak Resmi

Rabia Genç

Yayın Danışmanı

Baran Güzel

İllüstrasyonlar

Tülay Palaz

Filiz İrem Özbaş

Eren Caner Polat

Tayfun Yağcı

Eriscan Türk

Osman Ertürk

İletişim

e-posta: okurtemsilcisi@kafkaokur.com

Online Satış

kafkadukkan.com

bilgi@kafkadukkan.com

telefon: +90 530 727 15 23

Adres

Firuzaga Mah. Yeni Çarşı Cad.

Adan Apt. 39/1

Beyoğlu, İstanbul

ISSN

2148-6824

Yayın Türü

Yerel, Süreli Yayın

Baskı

İmak Ofset Basım Yayın

Tic. ve San. Ltd. Şti.

Merkez Mah. Atatürk Cad. Göl Sok.

No:1 Yenibosna, İstanbul

Tel: 444 62 18

Matbaa Sertifika No: 12351

Dağıtım

DPP: (212) 622 22 22

©Her hakkı saklıdır

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Ölecektim, ölmekten beni yazı kurtarmadığında.
Bütün bu yazdıklarım,
söz tanık olsun diye yaşadığıma.

Size şapka çıkıyorum hanımefendi,
sizdeki gergedenlik –maşallah!– kimselerde yok.
O nasıl kalın bir deri öyle! Tüm kalbimle tebrik ediyorum.

Kokuyu daha fazla içime çekmeye çabalarken bir
ses duydum. Anladığım kadarıyla "sillage" idi duyduğum kelime.

Bahçeyi yitirdim. Bahçeyle birlikte mevsimleri,
rüzgârı, yağmuru yitirdim. Bahçeyle birlikte bir
bilinç hâli de yitti.

Olabilecek dünyaların en iyisi ne demektir?
Dünya seçeneklerinin en iyisi.

6

14

16

18

19

20

22

24

26

28

30

31

32

36

38

40

42

44

45

46

48

50

53

- 6 Nazan Bekiroğlu** Nermin Sarıbaş
- 14 Gürültüde “Gergedanlaşmak”** Ece Temelkuran, Deneme
- 16 Yarın Yine Beklerim** İshag Uygur Eskiciyan, Öykü
- 18 Kar Yarası** Bahri Butimar, Şiir
- 19 Kış Sancısı** Nazlı Başaran, Şiir
- 20 SIZI** Bahri Butimar, Şiir
- 22 İçselleştiremediklerim** Mustafa Silici, Deneme
- 24 Kokunun İzi** Kaan Murat Yanık, Anı
- 26 Yavuz Çetin, Yaşamak İstemem (2001)** Rabia Genç, Kolaj
- 28 Körebe** Ezgi Ayvalı, Anlatı
- 30 Guguklu Oteli’nde Bilmem Kaç Saat** Ömer Okatalı, Şiir
- 31 “Akvaryumunda Sana Başarılar”** Merve Öz dolap, Anlatı
- 32 “Kötülüğün Haklı Gerekçeleriyle...”** Nermin Sarıbaş, Röportaj
- 36 Doğu ve Batı Sanatının Etkileşimi...** Ezgi Karaata, İnceleme
- 38 Marlo** Nihan Özkoçak, Öykü
- 40 Amerikalı Besteci Philip Glass’tan...** Başak Aker, İnceleme
- 42 Çiçekleri Kim Gönderdi** Gizem Demirel, Deneme
- 44 Gönül Gözü** Atılay Aşkaroğlu, Anlatı
- 45 Kuyruklu Yıldız** Sumru Uzun, Anlatı
- 46 Düzinelerce Keşke** Tayfun Ş. Karataş, Öykü
- 48 Breaking Bad Üzerine...** Oğuz Kaan Boğa, İnceleme
- 50 Kendime Ait Bir Oda** Esra Pulak, Aforizma
- 53 Back To The Future (1985/89/90)** Eriscan Türk, Film İnceleme

KİMSENİN OLMAYAN ÜLKEYE

Gökhan Demir

Yaşam, okunması gereken kitapları okumaya bile yetmiyor.*

Sanki kendinle ilgili aldığın her karara sonsuza kadar bağlanacakmışsın gibi? Bitecek bir yaşamda... Yaptığımız her şeyde mutlak sorumluluk beklenir bizden. Konu hakkında hiçbir fikri olmayıp “yapamazsın, bilemezsin, edemezsin, bu öyle değil, şu böyle olmaz,” diyen insanlar eksik olmaz etrafımızdan. Dinlemeyin. Kendinizi dinleyin sadece. Hayal kurun. “Biraz hayal kurmak tehlikeliyse bunun çözümü daha az hayal kurmak değil, daha fazla ve her zaman hayal kurmaktır,” demiş Proust. Hayal kurun deyip geçmek istemiyorum. Hayal üzerine pek çok cümle kurarak başladım yazıya; sebebi ise hayal kurmanın bastırıldığı topraklarda yaşamamız.

Sen hayallerinle var olabilirsin, seni sadece hayallerin sen yapar. Ve başarılı olmak istiyorsan, dünyanın gördüğü her büyük başarı önce sadece bir hayaldi, unutma. Hayal kur. Konu ne olursa olsun sadece hayal kur.

Benim hayallerim var. Gerçekleşen en büyük hayalim KAFKAOKUR mesela. KAFKAOKUR benim için bir iz bırakmak bu dünyaya. Hâlâ da vazgeçmiyorum, hayal kuruyorum hatta bu hayallerimi çok güzel hayalleri olan insanlarla paylaşıyorum. Sen de dene... 2014 Eylül ayının ilk haftası ilk sayısı çıkmıştı KAFKAOKUR'un. Öncesindeki bir yıl boyunca gündüz işe gidiyor, geceleri “dergiyi nasıl yaparız”ı kurguluyordum. Günde yalnızca 4-5 saat uyuyabiliyordum. Ve bir yılın sonunda dergiye kurmuştum. Bir blog olarak başlayan serüven dergi olarak devam ediyordu. Önceleri bir “Blogger” iken artık bir derginin “Yayın Yönetmeni” olmuştum. 1987 Çankırı doğumluyum, geçmişimden ufak bir anıma götürmek istiyorum sizi. Lise dönemimde (2003-2004) basketbol antrenmanından eve dönmüştüm. Odamın kapısını açtım, çantamı yatağımın üzerine fırlattım. Annem çalışma masamın önündeki sandalyeye temiz kıyafet bırakırdı hep. Üzerimi değiştirip yine basketbol oynamaya giderdim. O zamanlar basket oynamadan duramazdım ama o gün öyle olmamıştı; saatlerce sandalyede oturup kalmıştım.

Önce anneme seslenmiştim: “Bu masanın üzerindeki ne?” Annem: “Bilmem baban bıraktı onları.” Çalışma masamın üzerinde yelpaze gibi açılmış beş altı adet dergi duruyordu. Onları toparlamadım, elimin tersiyle itmedim, babam tam masanın ortasına dikkatimi çekmek istermiş gibi dizmişti dergileri. Ya bu, evrenden gelen bir mesajdı ya da o an anlamsızca dikkat çekecek biçimde dizmişti dergileri. Hiç sorgulamadım... Derginin adı “Adı Yok” mevsimlik gençlik edebiyat dergisi; sonbahar-yaz-ilkbahar-kış olmak üzere senede dört sayı çıkaran bir dergiydi bu. Üzerinde fiyatı “Bi Lira” şeklinde yazıyordu. Bazen sadece bir cümle alıp çok uzaklara çok güzel yerlere götürebilir sizi. Ben o gün o dergiyle nerelere gittim bilmiyorum. Saatlerce oturdum masamda ve tüm dergileri okudum, bitirdim. O günden sonra “Adı Yok” dergisinde yer almak hayalim olmuştu; bu dergide editör olacaktım. İstanbul’a yolum düştüğünde, “belki çaycı olarak girerim dergiye, beni severler ben de kendimi yazınsal olarak kanıtlarım, sonra beni editör yaparlar,” diye hayal ediyordum hep. Derginin işleyişini bilmiyordum, en ufak bir fikrim dahi yoktu. Zaten bunun ne önemi var öyle değil mi? Hayal benim hayalim ve şimdi bir dergide “Yayın Yönetmeni”yim.

Arkasında veya önünde kişi veya kurumlar olmadan, ticari kaygı taşımadan, hırsla kapılmadan, art niyet taşımadan, özgün olmak için çabalayan, amatöre destek veren bir dergi KAFKAOKUR çünkü bir “Hayal Doğumu”. Devam ediyorum ve inanıyorum ki güzel şeyleri hep beraber görüp geçireceğiz. Beraber kalalım. Mesela bana mektup yazabilirsiniz, cevaplarım; dergiye, derginin sizde nasıl bir etki bıraktığını anlatan, dergiden beklentilerinizi yazdığınız, içinizi döktüğünüz, hayattan neler beklediğinizi belirttiğiniz mektuplar. Benim adıma gönderebilirsiniz. Derginin iletişim adresini bulmalı ve bunu yapmalısınız.

Sevgiler...

*Doris Lessing, Tenimin Altında

*Bir Kızılderili olsa insan!
Hemen hazır, koşan bir at üzerinde, boşlukta eğilmiş,
sarsılan yer üzerinde kısa sürelerle sarsılıp dursa,
üzengilerden çekse ayağını, yani üzengi diye bir şeyin varlığını unutsa
ve önünde uzayıp giden araziye dümdüz biçilmiş bir kır gözüyle baksa,
derken atın bir başı ve gövdesi olduğunu unutsa!*

Franz Kafka

NAZAN BEKİROĞLU

Nermin Sarıbaş

*Elimde ne yapacağımı bilmediğim,
hiçbir kapıya uymaz anahtarlar,
şimdi size aşka, hayata ve ölüme dair
yerli yersiz cümleler söyleyeceğim.*

KALBE GİDEN YOL DİLDEN GEÇER

Tarih eserleri savaşlar, antlaşmalar, önemli olaylar ya da şahsiyetler dışında insana dair pek bir şey anlatmaz. Edebiyat ise tarihe ruh veren nakkaşlar, hattatlar, şairler, aşklar, dostluklar, sevgi; insanların birbirleriyle, komşularıyla, sevgilileriyle, eşleriyle, çocuklarıyla ilişkileri, söyleyemedikleri, hissettikleri, ruhlarında kopan fırtınaları ve insan olmaya dair ne varsa hepsiyle ilgilenir. Bu yüzden de edebiyat, tarihi tarih kitaplarından daha iyi anlatır.

Yüzyıllar öncesinin ruhunu, aşkını, ateşini, rengini, sokaklarını, taşlarını, aharlenmiş tezhiplerini, minyatürlerini günümüze taşıyan, tarihte yaşanan olayları, devletleri yok eden, yakıp yıkan, acıtan, aşkları var eden, aşkları yok eden duyguları anlatan bir edebiyat profesörü Nazan Bekiroğlu.

Bu büyülü kalem *Nun Masalları*'nı anlatarak tanışır okurlarıyla. Sonra hep bildiğimiz ama hiç bilmediğimiz *Yusuf ile Züleyha*'nın hikâyesini anlatır. Ardından defterinin beyaz sayfalarına *Mor Mürekkep*'inden düşürür kelimeleri. İnsanın bütün hâllerini anlatmak ister ve *La: Sonsuzluk Hecesi*'ni yazar. Derken harfler kelimelere, kelimeler cümlelere dönüşür ve içinden taşanları sayfalara aktarır. En sonunda da *"benden geriye bir kitap kalacaksa bu o olmalı"* dediği *Yerli Yersiz Cümleler*'i sunar okurlarına:

"Ölecektim, ölmekten beni yazı kurtarmadığında. Bütün bu yazdıklarım, söz tanık olsun diye yaşadığıma."

Dört yıllık üniversite hayatı dışında yağmurun, denizin, nemin, rüzgârın, ormanın şehri Trabzon'da yaşayan, zarif bir geçmiş zaman hanımefendisi, naif ama bir o kadar da güçlü kalem Nazan Bekiroğlu. Geçmişten, eski sanatlardan, eserlerden, tarihten, saray hayatından bahsederken aldığı hazzı cümlelerine yansıtan Bekiroğlu için doğup büyüdüğü ve hayatını sürdürmekte olduğu Trabzon bir taşra şehri değil, hakkını verdiği bir *"şehzade sancağı"*dir.

Osman Ertürk

Zengin tarihsel birikimiyle, ince ve hassas duyarlılığa sahip Bekiroğlu, birçok aydın ve yazarın aksine geçmişine, tarihine, kültürüne, yaşamına bir yabancı gibi değil ilgi ve sevgiyle yaklaşır:

“Ormandan haber vermeyecekse yeşil yaprağı yazmakla oyalanmak neye yarar? Yazı eğer benden sana, dünyadan ezele köprü kuruyorsa var.”

Nazan Bekiroğlu'nun Osmanlı ve tarih dünyasındaki gezintileri bir çeşit rüya yolculuğunda olma hissi yaratır. Aynı zamanda güçlü sezgileriyle yakaladığı gerçekleri olduğu gibi aktarır. Tarihi, Osmanlı'yı ve dönemin dokusunu anlatırken bir nakkaşın minyatürünü işlerken gösterdiği hassasiyeti ve inceliği gösterir:

“En fantastik öğelerle anlatılmış hikâyenin bile gerçeği işaret etme sorumluluğu olduğuna inanıyorum ve hâlâ kendi gerçeğimi anlamak için size bunca hikâye uyduruyorum.”

Son eseri Yerli Yersiz Cümleler'de:

“Ben olmasam benim hikâyem olmazdı. Hikâyem elbette benimle ilgilidir,”

diyen Nazan Bekiroğlu'nun hikâyesi ise merak konusudur. Şehirli bir ailenin üç çocuğundan en küçüğü. Kendi deyimiyle *“ehl-i kalem ve kelam”* bir baba ile titiz ve oldukça iyi eğitilmiş bir annenin iki erkek çocuğundan sonra dünyaya gelen kız çocuğu. İki erkekten sonra korunarak, esirgenerek, nazlanarak büyür küçük Nazan. Türkçesi bozulmasın diye sokağa çıkması yasaklanır, arkadaşları elekten geçirilir. Bu yüzden de konuşurken Karadenizli olduğu anlaşılır. Sima olarak Azeri asıllı annesine benzediği için Trabzon'un köklü ailelerinden birinin kızı olduğunu tahmin etmek de oldukça güçtür.

Ailesi küçük kızlarının eğitimine çok önem verir. Bu yüzden de sokaklar yasaklanır, üzerine titrenir. Çok yalnız kalan küçük Nazan kendi iç dünyasına yönelirken tabiata, yıldızlara, bulutlara, ağaçlara, denize sevdalanır. Sanatla henüz dört ve ya beş yaşında tanışır: Bir hastanenin bahçesinde, bir heykelin kaidesinde elinde çiçek demeti tutan bir küçük kız rölyefi ve kitaplar. Hayal dünyasını zenginleştiren, ona uçsuz bucaksız bilginin kapısını açan kitaplar. Edebiyata, özellikle şiire meraklı bir anne babanın elinde büyüyen küçük Nazan için babasının zengin kütüphanesi *“daima programsız, daima rastgele, daima el yordamıyla”* bir okuma hali. *Hedef* adlı mahallî bir gazetenin sahibi entelektüel babanın aynı zamanda pek çok şiiri ve roman denemeleri vardır. Tarihe, özellikle de Osmanlı tarihine çok meraklı olan babasından sanata, tarihe,

edebiyata ilgi duymayı ve okuma sevgisini alır. *İçinde Bir Sızı Var* hikâyesindeki kahraman da babasıdır.

“Ah ki hali var kelamı yok. Makamı var nakli yok.”

Ona dünyanın kapılarını açan, ona tarihi, sanatı, edebiyatı sevdiren babasını henüz on dört yaşındayken kaybeder:

“Nedir bu ölüm? Dağların taşların kabul etmeyip insanın kabul ettiği şey mi? Sen ölümü beklerken kalan saçların sende seyrettiği şey mi yoksa?”

Bu kayıp aynı zamanda ailenin geleceğini de şekillendirir. O güne kadar konakta yaşayan küçük Nazan ve ailesi babasının kaybıyla birlikte sosyal ve ekonomik anlamda da sarsılır. Bir apartman dairesine taşınırlar. Konaktan apartman dairesine geçiş onun ruh hâlini de etkiler ve iyice içine kapanır. Bu içine kapanma hâli ileride kelimelerle dışa dönecektir:

“Baş edilemeyen bir iç-ben taşımanın nasıl bir kaza olduğunu fark ettiğimden bu yana elimden yazıdan başka bir şey gelmiyor.”

Doğduğu ve yaşadığı şehirden ilk kez üniversite tahsili için ayrılır. Erzurum Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydını yaptırır. Erzurum'a gidişi aynı zamanda da Anadolu insanıyla ilk kez karşılaşmasıdır. Lisede sayısal bir alanda okurken sözel bir bölümü tercih etmesi şaşırtıcıdır ancak çok sonraları edebiyatı tercih edişinin bir tesadüf olmadığını farkına varacaktır. Hayatında daha önceleri tesadüf diye düşündüğü şeylerin aslında mükemmel bir akış içerisinde gerçekleştiğini fark eden Bekiroğlu lügatinden tesadüf kelimesini ebediyen çıkaracaktır. Üniversite öğrenciliği sırasında halk edebiyatı ve Orta Asya estetiği ile yakından ilgilenir. Hatta bu ilgisini yazdığı ilk hikâyelerine de yansıtır.

“Tac Mahal. Aşkın yeryüzünde varabileceği ölüm ötesi.”

Bu süreçte iç dünyasını dökebilmek ve kendini farklı yollarla ifade edebilmek için resim sanatıyla da uğraşır:

“Hayranlık ve hayreti, ‘yaratma’ izler. Onu yeni baştan kurgular, hiç olmadığı renklere boyarsınız. Vase edilse bile bu şehir içre olmayan dilberleri, hiç olmayan kadınları gerçek sanmaya başlırsınız.”

Mezun olduktan sonra dört yıl boyunca Trabzon'da lise öğretmenliği yapar. Öğretmenlik yıllarının hemen ardından Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesinde akademisyenlik hayatına başlar. Kendini asıl ifade edişi ise bu yıllar-

da gerçekleşir. O sıralarda onun için manevi olarak çok anlamlı bir şey olur: Apartman dairesinden yeniden müstakil, bahçeli bir eve taşınırlar. Böylece iç dünyasını ve ruhunu özgür bırakabileceği iklime yeniden kavuşur:

“Öyle ya, eski zaman sadece müstesna mekânlardadır, an sadece orada yakalanır. Her şey orada anlaşılır.”

“Ben çantamı hazır ettim, nasibi olan yoluma çıksın,” diyen Bekiroğlu bir gün İstanbul’a doğru yola çıkar ve bu yolculukta hayatına kitaplarda gördüğü, okuduğu Osmanlı ve Topkapı Sarayı girer. Büyülenir, geçmişle kucaklaşır, sıkı bir bağ oluşur aralarında. Onu etkileyen ise ne savaşlar ne de antlaşmalardır. Onu etkileyen sarayın insani yanındır:

“Bir yanım ney ise bir yanım kılıç değildi. Bir yanım şiirse öbür yanım merhametti.”

Kendini tam olarak bulamadığı resim sanatını bırakır ancak bu sanat dalıyla birlikte öğrendiği renk bilgisini ve gözlem gücünü kelimelere aktarır. Doktora çalışmasını hocası Prof. Dr. Orhan Okay nezdinde Halide Edip romanları üzerine yapar. Aynı sıralarda çeşitli dergilerde, yazdığı şiir ve hikâyelerini paylaşır. Bunlardan Bahattin Karakoç’un Kahramanmaraş’ta çıkardığı *Dolunay Dergisi*’nde yazdığı “Duvardakiler” hikâyesi ise *Dergâh Yayınları*’ndan Mustafa Kutlu’nun dikkatini çeker.

Bekiroğlu’nun hikâyesinden etkilenen Kutlu önce Bahattin Karakoç’tan Nazan Bekiroğlu’nun kimliğini öğrenir ardından da fakültedeki hocası Orhan Okay’ı arar ve Nazan Hanım’a mektup yazar böylece tanışırlar. Kutlu, hikâyesinden etkilenir etkilenmesine ancak genç Nazan’ı uyarma ihtiyacı da hissederek: **“Şiiriniz oluşmakta olan hikâyenize zarar verebilir!”** Bekiroğlu bu uyarıyı dikkate alır. Bu süreçten sonra da yazdığı şiirleri çok fazla gündeme getirmez. Ancak şiire olan sevdasını yazılarında kullandığı dile yansıtır. Zira dili büyüleyici, lirik ve şiirseldir:

“Neticede şiirin sanatların sultanı olduğuna inanan, şiirle uzaktan münakaşaya razı olur ve onu evine gizlice buyur eder. Hikâyemdeki şiirin iç yüzü bu işte,”

diyen Bekiroğlu bir söyleşisinde:

“Şiir yazsaydım bu tür bir hikâye yazabilir miydim? Zannetmiyorum. Şiir yazmamak, şiire koşan bir hikâye çıkardı ortaya gibi geliyor bana.”

Türk Edebiyatı Dergisi ve ardından uzun bir süre *Dergâh Dergisi* dönemi gelir. Bu dönemin sonunda da kendisini geniş okur kitlesiyle tanıştıran eseri *Nun Masalları* (1997) doğar:

**“Kaç zamandır yazmak istiyordu. Şimdiye kadar hiç kimse-
nin söylemediği şeyleri, hiç kimsenin söylemediği biçimde
söylemek, yazmak istiyordu.”**

Henüz on dört yaşında iken *Hayat Tarih Mecmuası*’nın kapa-
ğında gördüğü, yüzünde ince bir yaşmak örtü olan, zarif, asil
ve güzel hanımefendi Şair Nigâr Binti Osman, tesadüf keli-
mesini lügatinden çıkaran Bekiroğlu’nun karşısına kaderin bir
armağanı olarak çıkar. Nazan Bekiroğlu, Nigâr Hanım’ın Aşî-
yan Müzesinde ölümünden elli yıl sonra açılması kaydıyla
muhafaza edilen günlüklerinden haberdardır. Doçentlik çalış-
masını Nigâr Hanım üzerine yapmaya karar verdiğinde ise
çok heyecanlıdır. Müzeden yirmi ciltlik günlüklerin bir kopya-
sını alır ve hiçbir satır arasını atlamadan tamamını çözer. Bu
çalışması sırasında akademisyen kimliği ile hikâyeci kimliği
arasında sık sık ikilemde kalır ancak bütün akademik kuralla-
ra uyarken bir edebiyatçı inceliğinde, kendine has bir üslupla
benzerlerinden çok daha farklı bir biyografi eseri yazar ve
1995 yılında doçent olmaya hak kazanır:

**“Mihri, Zeynep, Leyla, Fitnat, Şeref gibi, divanları ve hatıra-
ları eski tezkirelerle kimsenin uğramadığı kütüphanelerde
uyuyan şairleri bir yana bırakacak olursak diyebiliriz ki Ni-
gâr Hanım edebiyatımızda canlı ve samimi eserler bırakan
hemen ilk şairemizdir.”**

ETKİLENDİKLERİ

Nazan Bekiroğlu bir hikâye ve deneme yazarı olarak hayran
olduğu ve derinden etkilendiği Tanpınar gibi geçmişte yaşa-
mayı sever ancak geçmişte kalmaz. Geçmişi günümüze taşı-
yarak dönüştürmeyi sever. Dolayısıyla da Tanpınar etkisini
üzerinden atar. Tam bir Rus edebiyatı hayranıdır:

**“Rus romanı. Her sene nükseden bir hastalık bende. Ba-
harla açığa çıkıyor. İlle de kırkikindi yağmurları, ille de rüz-
gârın okşadığı kavak yaprakları.”**

Dostoyevski’den insan ruhunun gizemlerini, derinliğini ver-
mesi bakımından etkilenir:

**“Dostoyevski. İnsana taşıdığı ama tanımadığı duyguların is-
mini öğretecek kadar evrensel olan bu yazar diğer yandan
o kadar yerlidir ki Rusya’dan çıktığı zaman kafasının çalış-
madığından şikâyet eder.”**

Oscar Wilde’ın insanın ruhunun evrensel ilkeleri doğrultusun-
da yazdığı sade ve çarpıcı hikâyelerinden etkilenir. *Nun Ma-
salları*’nın sade görünümünde Oscar Wilde’ın etkisinin oldu-
ğunu söyler:

**“Oscar Wilde’ın yaşamı, yaşamın sanat olarak sunileştiril-
mesinin ne kadar tehlikeli olabildiğinin tipik bir örneğiydi.
Sanatı bulan hayatı yitiriyordu çünkü.”**

Hikâyelerinde olay örgüsünden ziyade kişilerin ruhsal durum-
larını ve iç çekişmelerini yansıtan usta yazar bu özelliğiyle
Çehov’la benzerlikler gösterir. Mustafa Kutlu’dan teknik an-
lamda geleneğe yaslanmasından etkilenir. Cemil Meriç’in de-
neme üslubunu benimser. Sezai Karakoç’un geleneği günü-
müze dönüştürerek kullanmasından etkilenir.

‘YAZICI’LIĞI

Nazan Bekiroğlu üniversite yıllarında yazmaya başladığı hikâ-
yelerini çok sonraları edebiyat dergilerinde paylaşıp. *Nun Ma-
salları*’nı bu hikâyelerinden yıllar sonra yayımlatır. Deneme,
hikâye, makale, mektup, roman ve söyleşi gibi birçok edebi
türde yazan Bekiroğlu’nun *Yerli Yersiz Cümleler* eseri ise
onun yirmi yıllık yazı serüveninin son halkasıdır.

Onu anlayabilmenin en doğru yolu eserlerini yazılış sırasıyla
okumaktan geçer. Coşkulu ve şiirsel bir dil kullandığı *Nun
Masalları*’nda onun şark hikâyesi ve gelenekle kurduğu ilişki-
ye şahitlik ederken *Nar Ağacı* romanında ise sembolik anla-
tım yerine daha sade ve düz bir anlatımı tercih eder. Eserle-
rinde klasik edebiyattan, batı edebiyatından, divan edebiya-
tından ve tasavvufattan büyük bir zarafetle yararlanır. Her şeyi
maddede, somut anlamda arayan dar bakış açısına sahip
okura, var oluşunu ve iç dünyasını hatırlatır.

**“Kelimeler yan anlamlarıyla birlikte istila ediyor beni. Çün-
kü çapraşık, kılçıklı bir algım var.”**

Çağdaş bir masal anlatıcısı olarak yazdığı *Nun Masalları*’nda
kullandığı lirik dili sonraki eserlerinde de devam ettirir. Kült
eseri *Yusuf ile Züleyha*’da klasik edebiyatımızda mesnevi ola-
rak bilinen manzum hikâyeyi modern bir yapıya çevirir. Bunu
yaparken de mesnevinin gerektirdiği şiirsel dili kullanarak
esere renk katar, gazeller ve kasideler serpiştirerek okuru sü-
rükler. Olayların oluş nedenlerini, arka planını, insanın içsel
çatışmalarını bir nakış gibi işlerken okur, Yusuf’un kendisine
iftira atan Züleyha’yı neden istediğini sorgulayamaz. Züley-
ha’nın iç dünyasındaki çekişmelerin yanında Züleyha’nın içi-
ne düştüğü durumu ve dilencinin gülümsemesine muhtaç
hâle gelmesini öyle etkileyici anlatır ki okur Züleyha’ya şef-
katle bakar, ona acır, üzülür. Merhamet duyar.

**“Gelsene, dedi güzeller güzeli Züleyha, gelsene. Sesi ırma-
ğın dibinden gelen bir musiki. Bitimsiz bir sezginin bilinmez
güzellik vaadi. Denizatlarının, su yosunlarının yemini. Gel-
sene!”**

NA-
ZAN

BEKİROĞLU

Nazan Bekiroğlu, akademisyen kimliğinin de etkisiyle dilin kullanımını çok önemser. Eserlerinde dil ve içerik daima birbiriyle ilişki içerisinde. Eski sözcükleri fazlaca kullanmasını eleştirenlere karşı dil ve içeriğin neden birbirinden ayrılmaz olduğu konusunda cevabı şöyledir:

“ ‘Çok fazla’ mı buldunuz? Sözcüklerde mutaassıp değilim. Yeter ki dilin doğasına müdahale olmasın yeter ki benim işaret etmek istediğim anlamı taşıyınlar... Eski lügatin yazılarına sızması biraz da içeriğin getirisi. Bütünlüğün terimsel çağrışımları bazen eski kullanımları zorunlu kılar. Bir hattatın öyküsünü anlatmaya kalkışmışsam, tarihi gibi görünen ama modern bireyin sıkıntılarını yüklediğim bir öyküye arkaik gibi görünen bazı alet araç adları girer. Bu bence zorunlu. İçerik ile sözcükler arasındaki ilişki kaçınılmaz.”

Geçmişine bir yabancı gibi değil sevgiyle, ilgiyle ve merakla yaklaşan Nazan Bekiroğlu: **“Fuzuli ile rekabet mi edeyim? Edemem çünkü geleneği var eden hayat değil. Oysa sanat eserleri çok kuvvetle arkalarındaki hayatla ilintilidir... Geleni kendisi değilim, olamam da, ama aramızda bir müşteri terek var. Öyleyse aynı zamanda geleceğin uzantısı olabiliyim,”** der.

Eserlerinde tasavvuf inancını belirgin bir şekilde aktarırken bir mutasavvıf gibi Tanrı'ya götürür okurunu: **“Kadeh, gül-bülbül, mum-pervane ilişkisi, çile doldurmak, mesnevilerin kullandığı ney, gurbet, mutlak olanı bulmak, masivadan vazgeçme, hırka, bezm-i elest, Levh-i Mahfuz, nokta”** gibi tasavvufi kelimeleri sık kullanır. Bu inancın gereği olarak farklı bakış açıları sunar. Gül ile bülbülde, bülbüle acıyıp çile çektiğini düşünürken gülün durumunu idrak edemeyiz, güle, bülbüle acı çektiği için kızarız. Bekiroğlu olaylara tersinden bakar, gül ve şem açısından yaklaşır:

“Bir de bu hikâye var. Okunmayan ters bir hikâye. Bülbül kanat çırpıyor oysa, anlatır, sesi var onun. Gül öyle mi? Sesi yok gülün, kök salmış, ve eylemsiz. Gül gibi şem de yerinde sabit. Oysa pervane eylem içre, kanatları var. Birey bilinci, özgür irade.”

Bazen anlatmak istediklerini kelimelerle anlatırken bazen de cümleyi yarım bırakarak okurun anlamasını ister. O, kalben anlatırken kalben de hissedilmesini ister:

“Ancak güzellemesi yapılan susma, susan değil söyleyen susmadır. Sözün yetersiz kaldığı yerde, sözün bittiği yerde susmadır esas olan. O yerde kalemin ucu kırılır. Bu yüzden bir çiçeğin yaşamın özünü anlatması; dinlemesini bilen anlayacaktır.”

HİKÂYECİLİĞİ

Arap, İran ve Türk edebiyatında mesnevi tarzında, Anadolu'da ise halk hikâyesi şeklinde geçen, Kur'an'da ve Tevrat'ta da anılan Yusuf ile Züleyha'yı kendi kurmaca dünyasında yeniden şekillendirerek postmodern bir anlayışla kaleme alır. Bu hikâye, diğer mesnevilerden ortak olay akışı, kahramanların bilinç olarak zamanlarının çok ötesinde oluşu ve anlatıcının hikâyenin ilerleyen bölümlerinde kendini de metnin içine dâhil edişi ile ayrılır. *Yusuf ile Züleyha* eserini modern mesnevi denilebilecek yeni bir tarzda yazarken **“hem içindeyim zamanın! hem de büsbütün dışında”** sözleriyle de aslında zamanın çok ötesinde olduğunu, her zamanda olduğunu dile getirir.

Mesnevi tarzında her beyit kendi içerisinde kafiyeleşmiştir. Beyitler içerisine gazel, tardiye gibi türler yerleştirilir. *Yusuf ile Züleyha* hikâyesinde ise bu özellikler bulunmaz. Bekiroğlu düzyazı şeklinde yazmasına rağmen düzyazıda bulunmayan şiirsel bir üslupla eserin içerisine gazeller, kasideler yerleştirerek modern hikâye tarzından da uzaklaşır. Bunun sebebini de şöyle açıklar:

“Anlatmaktan anlatan da yorulur bazen dinleyen de. Böylece monotonluğu kırmak için bazı oyunlar gerekir.”

Hikâyelerini ve kahramanlarını anlatırken beşerî olandan ilahi olana doğru belli bir plan ve belli sıra izler. Züleyha'nın kendi tanrılarını bırakıp Yusuf'un rabbine yönelirken kademe kademe yücelmesini aktarır. Yine *Nun Masalları*'nda genç mezarlık bekçisinin mutlak aşkı ararken izlediği yol da kademe kademe geçici olandan gerçek olana doğru giden bir sıradadır. Bu yüzden masal tadı verir yazdıkları:

“Masalla da gerçekle de meselem var. İkisiyle de olmuyor, ikisi olmadan da olmuyor. Gerçekle başım hoştur, masalla da öyle.”

İsimle Ateş Arasında kalbine sığınları söylediği *La: Sonsuzluk Hecesi* eserinde Kur'an'daki bir kıssa ve Hz. Âdem romanının merkezindedir. Âdem ile Havva'nın hikâyesini anlamının bütün insanlığın hikâyesini anlamak manasına geldiğini anladığı an yazmaya karar verir bu eserini. Çünkü insanın bütün hâlleri Âdem'de gizlidir.

Nazan Bekiroğlu bilinçaltı, iç diyalog, iç monolog, leitmotiv tekniklerini kullanır yazılarında. Bilinçaltı tekniğinde modern metin anlayışı, iç konuşma, konuşma çizgilerini içine alacak şekilde verilir. Bu nedenle de onun eserlerinde konuşma çizgisi yoktur. Doğu kültüründe, genelde insanlar iç dünyasını

bütün çıplaklığı ile açığa çıkarmaz. Mahremiyet bilinci vardır. Bilinçaltı tekniğinde ise mahremiyet yoktur, bireyin iç dünyası olduğu gibi aktarılır:

“Bilinçaltı tekniğini kullanmaya çalışıyorum. Esasen, bunun için özel bir çabam da yok. Hikâye öyle geliyor. Ben bu çağın insanıyım. Bu çağın insanı paramparça. Eskisi gibi objeye ve aksiyona yönelen, ruha da ancak disiplinle giren klasik tekniklerle kendimi yansıtmam mümkün değil.”

*“Bir şey yok dedi Züleyha, sessizce
Oysa çok şey var sessizliğinde”*

İç monolog tekniğini de çok kullanan Bekiroğlu'nun bu tekniğine açık bir örnek olarak da tarihten hayalî bir şekilde yarattığı Hamit karakterinin amcasıyla karşılıklı konuşma sahneleri güzel bir örnektir:

“Asıl meseleyi merak ediyorum ki, anlamış gibi baktı ve biraz kızgın demek sendin, dedi. Ne bendim, dedim. O hikâyeyi yazan, dedi. Kızardığımı hissettim. Pek, dedi, umduğum gibi değilsin, ne bileyim, ben daha boylu poslu birini bekliyordum. Sen gönlüme bak, dedim. Demek, dedi, ben den on bir yılının romanını istiyorsun. Neden bu çelişkiye düştün.”

KAHRAMAN TİPLERİ

Nazan Bekiroğlu'nun daha önce birçok yerde hatta kutsal kitaplarda da hikâyeleri bulunan Yusuf ile Züleyha ve kendi ailesinden bahsettiği Nar Ağacı eseri dışındaki kahramanları hayalîdir. Yazarın kendisinin yoğun duygular yaşayan bir yapıda olması ve bilinçaltı tekniğini kullanması kahramanlarının duygusal olmaları konusunda önemli bir etkidir: *“Hattat, padişah, hattatın karısı, genç mezarlık bekçisi, genç kalfa, son padişah, şair Nigâr Hanım,”* duygu yönü ağır basan, acı çeken, yalnızlık yaşayan tiplerdir. Kahramanların yalnızlığı konusundaki görüşlerini şöyle anlatır Nazan Bekiroğlu:

“...Hepsini takdim eden bir yazar var, yani öykülerin dünyasındaki yazarı kastediyorum. Hepsinin kalbini kuşanan, hepsinin yalnızlığını giyinen, hepsinin acısını gönüllü üstlenen fiktif bir yazar... Son padişahın yalnızlığı bana daha trajik geliyor. Son padişah üzerinde ısrar nereden, yalnızlığı çokça kalabalıkla içindeki tenhalığından kaynaklanıyor. Bu bakımdan çok içe dokunucu, çok iç acıtıcı görülür.” Bu konuda yine aynı dergide kendi yalnızlığını şöyle belirtir: *“...Üstelik daha acısı, herkeslerle birlikte siz de güzel elbiselerini giyerek gezmeye gitseniz yine yalnızsınızdır.”*

Yalnızlık hakkında Nigâr Hanım'ın, *Sevgili* bölümünde söylediği şu sözler dikkate değerdir:

*“Çokça kalabalıklar içinde
çokça tenhalıklarımla baş edebilmek için
bütün gül defterlerimi Nigâr hanım defterlerine dönüştürmek istemem.”*

Onun kahramanları kendi duygularıyla gerçekler arasında sık çatışma yaşarlar. Dindar, eğitilmiş ve farklı statülerde olmalarına rağmen kahramanları hep bir aradadırlar. Onlar ne geçmişte ne de günümüzde yaşarlar. Her iki zamana da yakındırlar. Bunun en önemli nedeni Nazan Bekiroğlu'nun olağan akışta seyreden hayatları değil ruhta cereyan eden konuları ele almasıdır:

“Onları geçmişin kahramanları olarak görmektense geçmişe, düne ve bugüne eşit mesafede duran ama geçmiş zaman elbisesi giymiş kahramanlar olarak görmeyi yeğliyorum.”

Kahramanlarını yansıtırken bir ayna vazifesi görür, aynaya, duvarlara, eskiye derinlemesine bakarak konuşur onlarla:

“Özel bir an. Harem dairesine girmiştik. Belki görmüşsünüzdür, girişte kristal kocaman bir ayna var. O aynaya baktım ben. O aynaya baktığım zaman, kimlerin kendisini o aynada hayranlıkla seyretmiş olabileceğini ve bastığım taşlara kimlerin ayağının değmiş olabileceğini düşündüm. Az kalsın çıldırıyordum. O an zaman kavramı kalkmıştı. O aynaya bakan insanlarla neleri ortak hissediyoruz.”

Bu konuda Kara Yağmur hikâyesindeki bir kesit de dikkate değerdir:

“...Belki bir havuzun mermerine çarparak güzelim sağ şakağı yaralanan da bendim. Artık bilmiyorum, artık ayıramıyorum. Fakat bütün bu duvarlar vardılar, benimdiler ve benimle konuştular. Bana çok şeyler anlattılar. Zamanlara mekânlara ve kişiliklere yayıldım.”

ZAMAN

Bekiroğlu'nun hikâyelerinde zaman belirsiz ve kendini hissettirmiyor gibi görünse de hikâyeler Osmanlı dönemine ait olduğu için o yıllara gideriz.

Hikâyelerde olayın geçtiği zamanla, arka plandaki zaman farklıdır. Arka plandaki zamanda farklı yerlere gider, alabildiğine genişler ve kendimizi farklı yerlerde buluruz. İl. Mahmut

zamanında iken kendimizi bir anda İstanbul'un işgalinde bulabiliriz. Yaz aylarındayken hiç farkında olmadan kendimizi bir anda güz aylarında bulabiliriz. Zaman şaşırtıcı derecede değişkendir:

"Modern hikâyenin başkahramanıdır zaman. Ve bu artık klasik/geleneksel romanı var eden insanın kendisini ifade edebildiği kronolojik, istikrarlı (çizgisel) zaman değildir. Çizgisel zaman anlayışının tutarlılığı modern dünyanın parçaladığı insanın ruh yapısına müsavi olarak parçalanır... Nun Masalları'na gelince. Onu yazan XX. asırda yaşıyor, düne bugünün meselelerini, acılarını, yüklenerek ve yükleyerek, bugünden bakıyor. Böylece geleneksel olana modern zamanlardan, modern zamanların intizarında bakan yazar tekniğini modernizmden almaktan kendini alamıyor."

ESERLERİNİN KONUSU

Eserlerinin ana konusu her zaman aşktır. Ancak bu aşk anlayışı maddi değildir, derindir, ruhta tecelli eden aşktır ve her şey bu aşkın etrafında şekillenir. Dünyevi olandan yola çıkarak ruhsal aşka doğru yükselir ondaki aşk:

"Aşkın, beşerî basamaktan ilahi kaynağa kadar geniş bir alanı taradığı muhakkak. Beşerî aşk, o en basit ve sade düzlem, karşı cinsler arası cazibe kanunu her insanın mutlak olan yurduna duyduğu özleminden farklı değil aslında. Ama bu basamakta henüz hangi kaynaktan gelen ışıkla gözlerinin kamaştığı fark edilemez... İlahi kaynağına idrak etmiş olan gerçek aşk ise mahiyetinin bilincindedir. Arada bir bilmek farkı sadece. Bilir ve ondan sonra buluruz."

Kalabalık ve yalnızlık ikileminden de sıklıkla bahseder. Ancak onun bahsettiği yalnızlık kimsesizlikten değil anlaşılammaktan kaynaklıdır:

"Beni bağışla. Çünkü ırmak yolunun sonunda senin yalnızlığın sana, benim yalnızlığım da sana."

ESERLERİ

Başta hikâye olmak üzere roman, makale, mektup, inceleme, araştırma, söyleşi gibi düzyazının birçok türünde eserler veren Bekiroğlu, *Mor Mürekkep*, *Mavi Lale*, *Cümle Kapısı*, *Yol Hali*, *Mimoza Sürgünü*, *Kelime Defteri* adlı deneme kitaplarında akademisyenliğinden aldığı teorik bilgiyi ve sistemli düşüncüyü kaleminin zarafetiyle, gücüyle birleştirir. Naif, lirik, kalbe dokunan, aynı zamanda akademik disiplinden süzülüp gelen yazılardır bunlar.

Yirmi yıla tam on altı kitap sığdıran, hayatının merkezine yazarlığı değil yazıyı alan Bekiroğlu, 2015 yılında yayımlanan *Mücella* romanından sonra yazarlık serüvenine ayna tutan, onu taçlandıran son eseri *Yerli Yersiz Cümleler* ile okurlarının karşısına çıkar. Tüm eserlerinden oldukça farklı bir çizgide olan bu kitapta sadece yayımlanmış eserlerinde yer alan cümleler değil, aynı zamanda hiçbir kitapta yer almayan, defterlerinde, bilgisayarında, sağda solda kalmış onlarca cümle de kendine yer bulur.

Onun aşka, yaşama, ölüme, sanata, edebiyata, acıya, savaşa, nefrete ve daha birçok konuya ilişkin cümleleri yepyeni anlamlar kazanır. Bu son eseri yedi bölümden oluşur: Ben Sözleri, Yazı Masası, Aşk Kitabı, İnsanlık Halleri, Yaşarken ve Ölürken, Dünya Toprağı, Şikâyetler Kitabı...

Sağda solda, defterlerin, bilgisayar dosyalarının arasında kalan onlarca cümleden kurtulmak isteyen Nazan Bekiroğlu cümleye atfettiği önemden olsa gerek kendi cümlelerini bir arada görmek ister ve şöyle der:

"Belki benden geriye tek kitap kalacaksa bu o olsun."

Cümleleri tasnif ederken belli temalara göre alt başlıklar belirler. "*Ben Sözleri*" ile başlayıp *Yakarış* ile biten bu kitapta kendisine yazıcı diyen, kalbi aşka, acıya, insaniyete, doğaya, kıscası yaşama ve onun ötesine açık bir kadının eserlerinden de bağımsız bir üst metin var."

Zamanla üslubundaki değişimleri de "Dalgalandım da..." ve "Duruldum" başlıkları altında toplar. Kendi hâlleri değişikçe üslubunda da değişimler yaşar:

"Arayış mı? Bundan sonrasını ben de bilemem. O çetrefil gelip dilimde yuvalanır belki yine. Belki sadelikte kalabilirim. Yeter ki sığılıkta demir atmayayım."

Kendini anlatmayı çok sevmeyen, hayatının merkezine yazarlığı değil, yazıyı alan, "*Kalbe giden yol, dilden geçer,*" diyen, yolu aşktan geçen bir "yazıcı" Bekiroğlu'nun görünürdeki hayatı suyun kıyısında sade bir yaşam ve iki kız çocuğuna aneliğinden ibaret. Görünmeyenin ardında ise dev bir hazine-nin yattığı bir gerçek.

Son sözü Nazan Bekiroğlu'nun kendisine bırakalım:

"NOKTA VESSELÂM."

GÜRÜLTÜDE "GERGEDANLAŞMAK"*

Ece Temelkuran

Çok gergedansınız beyefendi. Hakikaten bravo! Demek artık dünyayla selamı sabahı kestiniz. Ah, elbette, zaten bir işe yaramıyor yaptıklarınız, hem de boşu boşuna kendinizi üzdüğünüzle kalıyorsunuz, değil mi?

Size şapka çıkarıyorum hanımefendi, sizdeki gergedanlık –maşallah!– kimselerde yok. O nasıl kalın bir deri öyle! Tüm kalbimle tebrik ediyorum. Demek artık kendinize küçük bir dünya kuracaksınız ve bu gürültüyle alakanızı hepten keseceksiniz. Ne harika bir fikir! Ne eşsiz bir düşünüş! İşte gerçek gergedanlık budur!

Ne kadar doğru söylüyorsunuz beyler bayanlar, artık herkes kendi başının çaresine bakmalı. Mühim olan bu dönemden sağ salım çıkabilmek, sizce de öyle değil mi? Evet evet, aynen öyle. Biz işimize bakalım, haklısınız. Önümüze bakalım, evet evet aynen öyle.

Gergedanlaşmak büyük bir çaba gerektiriyor, haklısınız. Öyle dışarıdan görüldüğü kadar kolay değil, epey zahmetli. Arkadaşların, tanıdığın ya da uzaktan sevdiğin insanlar mesela, cezaevine konuyorlar, hemen onlar hiç olmamış, sen onları hiç tanımamış, sevmemiş gibi yapmalısın. Demek cezaevinde tanıdığınız kimse yok. Ne kadar talihtesiniz. İşten haksız yere atılmış arkadaşınız da mı yok? Tuhaf doğrusu. Ya intiharı düşünen arkadaşınız? Hmm, hakikaten enteresan. Karın tokluğuna çalışsan, emeğinin karşılığı, aldığı hiçbir şeye yetmeyen, ömrünün sonuna kadar borçlu olacak arkadaşınız? O da mı yok? Aaa, inanmam! Yani çocuğunu bu gürültüden korumak için ne yapacağını şaşırان bir tanıdığınız da mı yok? Demek siz hiç kimseyi tanımıyorsunuz. Âlâ! Pek âlâ! Siz gergedanların baş tacısınız.

**“ Herkes
bir sebep buluyordu,
herkes
bir özür buluyordu,
herkes
bir kaçamak buluyordu,
hatta herkes
zeytinyağı gibi
üste çıkıyordu.
(...)
Gergedanca
konuşuluyordu.**

Bu cümleler, Sevgi Soysal’ın 1972’de yazdığı bir yazıdan. Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan’ın idamından az evvel düzenlenen kampanya için yazmış. Üç gencin babasıyla “aydınların” konuşmasını anlatıyor, babalara nasıl akıl verdiklerini. Babaların “baba dilince”, aydınların “gergedanca” konuştuğunu anlatıyor. Soysal’ın vaktiyle pek de sevilmemesine şaşmamalı. (Bu ülke kadınları öldürdükten sonra sever ekseriyetle. Fakat bu başka bir konu, başka bir tür gergedanlık.)

Şimdi sen ben, hepimiz, bütün beyler ve bayanlar, gergedanlaşmak için bir sebep buluyoruz kendimize. Hayat, sağ olsun, her türlü kolaylığı sağlıyor bu konuda. Derimiz kalınlaşıyor. Bacaklarımız kısalıyor, gözlerimiz küçülüyor. Derimiz kalınlaşıncı – ve bunu tüm kalbimizle biliyoruz aslında - sonra ne kadar ovalasak da topuk taşıyla, incelmeyecek. Gözlerimiz yeniden büyümeyecek. Bunu bilelim de. Bunu bilelim de, ona göre...

Gergedanlaşmak geri döndürülemez bir dönüşüm. Sonrasında geri dönüp insanlaşılmıyor yeniden. İnsan süsü verebiliriz kendimize elbette, ama insan olunmuyor yeniden, onu bilelim de. Bilelim de.

Gergedanlardan daha güçlü hayvan yok doğada. Aferin onlara. Bravo! İnsandan korkuyorlarmış ama. Öyle diyor kitaplar. Ne garip değil mi? İnsandan korkuyorlarmış. Sandığımız kadar kırılgan ve kudretsiz değil yani ince derililer. Onu bilelim de. Onu bilelim de ona göre...

* *Gergedanlar*, Eugene Ionesco’nun faşizmin nasıl yükseldiğini, görmezden, duymazdan gelmenin faşistlere nasıl yol verdiğini anlattığı oyunudur. Tiyatro oyunları üzerine düşünen, yazan sevgili Sevgi Soysal da sanırım “gergedanlık” sözünü bu oyundan esinlenerek kullanmıştır.

Ben de ondan ödünç aldım, Soysal’dan devam ettirdim.

YARIN YİNE BEKLERİM

İsahag Uygur Eskiciyan

Fırçaya sarıldığım gibi sana sarılacağım, desem olmazdı. Mesleğimi buna karıştırmamalıyım. Nihayetinde baba mesleği ve ben ciddi düşünüyorum. Kapının önünde bekledim. Çıkış saati yaklaşıyor. Birazdan son müşteriler için son anons yapılacak. Kapılar kapanacak, hesaplar görülecek ve Menekşe film gibi değilse de hayat gibi önümden geçecek. Önünde durduğum markette kasiyer. Kasiyer ne kelime, onların sultanı ya da bu işi yapmak zorunda kalan bir melek. Ve kesinlikle angel değil. Bildiğimiz halis Anadolu meleği. Bir kanadıyla Kazdağları'nı yellese diğer kanadı Van sularına değer de ıslanmaz. Alnı hep gökte, gözleri desen bulutlara kilitli, şarkı söylese sesi gökkuşağında neşeyle kayacaktır. Bir "of" etse kuşların göç yolu değişir, bir "ah" çekse karahindibalar tekrar bir araya gelir çiçeğe dönüşür... Aşağılara baksa selam edeceğim ama bakmaz ki. Sesim titriyor, *"affedersiniz, ihıı hıı, bir dakika, bakabilir misiniz?"* Bakmaz da geçer. Önümden tıpkı hayat gibi. Ben yarın yine beklerim.

Hasan beni tekmeyle uyandırdığında İstanbul'un binalarından birinin daha boyanması gerektiğini düşündüm. Gözlerimi ağır ağır açtım. Yukarıdan yer yatağına doğru eğilmiş ve ağzını açsa mutlaka hislerimle dalga geçecek kocaman kafasıyla sırtıyordu. Dün gece de mi bekledin, dedi. Arka dişleri de göründü ve bu gülüş elbette genç bir âşık için yüzyılımızın yeni vahşetlerindendi. Evet, dedim, gerekirse yine beklerim. *"Salak,"* dedi. Başka bir konu üzerinden bu yargıya varsaydı hak verirdim belki ama mevzu Menekşe'ye ben sadece ruhumun notalarını dinliyorum. *"Hadi kalk, karşıya geçeceğiz bugün, ta Beşiktaş'a..."* Kalktım. Dairedeki... Aslında biz buraya "koğuş" diyoruz, düzeltiyorum. Koğuştaki on yedi kişinin en ufağı ve tabii ki hepsinin çırağıydım. İstanbul'a geleli bir ay, Menekşe'ye tutulalı otuz gün oldu. Bu şehre aşkla alıştım. Hâlâ uyuyanlar da vardı koğuşta. Yan yana dizilmiş yer yatakları arasında birini ezmeden geçebilmek için temel bale hareketlerinden birkaçını bilmek gerekir. Öyle geçtik aralarından, kıvrıla kıvrıla, seke seke... Banliyö trenine yetişmek için adımlarımız sıklaştı. Hızlandık. Hasan önde ben arkada öyle girdik istasyona tren saatinde geldi. Buna artık şaşırmıyorum. Son durakta inecektik, Haydarpaşa'da. Kızlarımız sert oturaklara değer değmez gözlerimiz kapandı. Ben belki rüyamda Menekşe'yi görürüm diye boş zamanlarımda uyuyorum artık.

Menekşe rüyama, uyku gözüme bir türlü gelmedi. Trenden inince sarsıntı hemen kesilmez, bir süre zelzeleyi ayaklarının altında taşırsın. Öyle yürüdüm. Hasan daha ustaydı ve öndeydi. Dönüp tekrar “*Salak,*” dedi. Haklı değildi. Beşiktaş vapurunun kalkmasına çeyrek saat vardı. Hasan koşup börek aldı. Ben vapuru bekledim. Vapurda çay da aldık. Kahvaltımızı yaptık. İskeleye yanaştık. Vapurdan indik. Sık adımlarla yürüdük. Dokuz katlı, babamdan yaşlı bir apartman. Elleri olsa hemen öpüp alnıma götürürdüm. On üç kat iskele bağlanmış cephesine. İskelede maymun gibi tırmanmak en sevdiğim iş. Hasan bunu biliyor. “*Hadi bakalım çatıya kaç dakikada varacaksın?*” dedi. Saat tuttu. Rekor benimdi. Rekorumu kırmam gerekiyormuş gibi hazırlandım, işaretini bekledim. “*Başla,*” dedi. İki dakika yirmi beş saniye sonra çatıdaydım. On üç iskele katı, bina katıyla dokuz... “*Bravo,*” dedi, sesi aşağıdan zor duyuluyordu, “*ama salaksın da.*” Çatıda boyadan ağırlığı katbekat artmış iş giysilerimi giydim. İskeleden yine hızla inip Hasan’a boya hazırlamalıyım. O ustamdı. İnşaatta askeriyeden daha keskin rütbe sistemimiz vardı. Usta ne dediyse o. Boyasını hazırladım. İskelede altıncı kata çıkardım. Sonra elime spatulayı alıp binanın güney cephesinden eski boyayı kazımaya geçtim. Günüm apartmanın güney ve doğu cepheleri arasında mekik dokuyarak geçti. İş bitimi adım atacak halim kalmamıştı. Zar zor vapura attım kendimi. Vapurda uyudum, trende de... Hasan’ın dürtmesiyle gözlerimi açtım. “*Geldik,*” dedi. Koğuşa kadar sessizce yürüdük. Dudaklarımı kıpırdatacak halim yoktu. Hasan daha dirençliydi, ustaydı. “*Dinlen, bu hafta hep Beşiktaş’tayız,*” dedi. Saate baktım, kendime geldim. Banyoya girdim. Çıktığımda sanki onca saat çalışan ben değilmiş gibi dipdiriydim. Aşk beni sağaltıyordu. Kendimi yine o malum noktada buldum.

Gözlerinin rengini Marshall kataloğundan mı seçti baban, desem olmazdı. Aşkla işi en son Cevdet abi karıştırdı. Onun da hayatı karıştı, darmaduman oldu. Bunu yapmamalıyım. Oysa kaç gündür yıkıyorum tenimi. Üzerimde tek damla desen boya yok. Dilimde nalburiyeden bedava söz öbekleri. Dilim değişmeli. Duygularım ağzımın içinde fırçaya dönüşüyor hep. Dilimi ve kelimelerimi tinerle temizlemeliyim. Şimdi ışıklar söndü, çıkıyor ve Menekşe limon kolonyası kokarak önümden geçiyor. “*Pardon biraz konuşabilir miyiz?*” Menekşe’nin ayakları hızlı, cümlem tamamlanmadan kayboluyor gözden. Kolonya kokusu ondan daha yavaş. Menekşe bunu seviyorsa ben kolonyaya yatırırım bedenimi. Koğuşa dönüyorum. Yarın yine beklerim. Hasan aynı şekilde uyandırıyor beni. “*Salak,*” diyor yine. Hemen hazırlanıyorum. Çıkıyoruz koğuştan. Beşiktaş’taki apartmana kadar o konuşuyor, bana çocukluğunu anlatıyor. Benim dinlediğimi

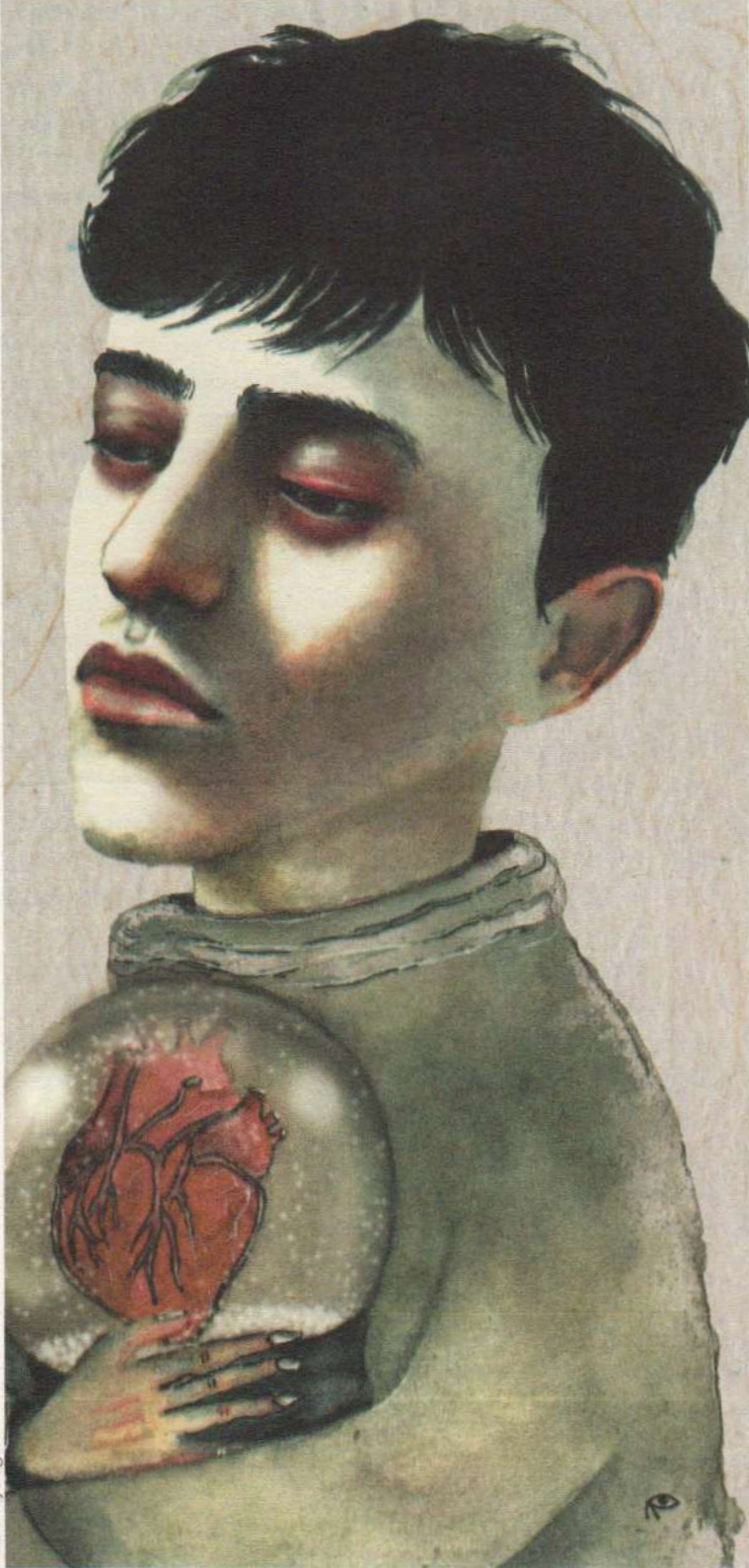
sanıyor. Ben bugünlerde başka şeyleri daha az düşünüyorum. Menekşe narin kökleriyle beynimin kılcal damarlarını sarmış sarmalamış. Başka kimseye pay bırakmamış. İyi etmiş, oh etmiş. Baktı sözünü kesmiyorum, Hasan iskelede de anlatmaya devam ediyor. Elimizde fırça, önümüz duvar ve Hasan’ın bitmek bilmez anlatısı. Hı hı, deyip geçiyorum. Ama bundan eminim, olay Kars’ta geçiyor. Bir bunu anladım. Dördüncü katın balkonuna vardırılmış işi. Küçük bir kız balkondan bizi gördüğü gibi annesine seslendi: “*Anne balkonda adamlar var.*” Anne hemen gelip sardı korkmuş kızını. “*Onlar adam değil boyacı,*” dedi. Hasan’la göz göze geldik. Gülmek zorundaydık. Öyle yaptık. Hasan anlatısına isteksiz devam etti. Benim kafamı dol-duran Menekşe, küçük kızın cümlesini tekrarladı. Silkindim. Hasan’ın anlatıyı kesip uzun hava tutturduğunu o anda fark ettim. Sigara molası veriyoruz, dedi. İyi ama ikimiz de sigara içmiyoruz ki, dedim. Olsun, dedi. Bir yirmilik banknot verdi. “*Git kap gel, Marlboro olsun, uzun.*” Üst üste yaktık. Ben Menekşe diye çektim içime, onunki zaten içindeydi. Usta ne derse o. Erken paydosu verdik. Vapura yetiştik. Köpüren sulara baktı. Birkaç defa, “*İyi ki yüzmeye bilmiyorum,*” dedi. Beni banliyöye bindirdi. “*Direkt koğuşa,*” dedi, “*ben sonra gelirim.*” Haydarpasha Garı’nda bana el salladı.

Koğuşa vardım. Kimse yoktu. Yıkandım, arındım. Saçlarımı taradım. Biraz dolaştım, çokça saate baktım. Bu sefer daha erken bekleme noktama konuşlandım. Orayı mülküm bildim.

Tenin berraklığını kimyagerler ne bilsin, desem olmazdı. Boya sanayinde ilerleyemedik ama anan baban iyi işçilik çıkarmış saçların için, desem bu da olmazdı. Bir damla beyaz boya olsam yüzünde yine kara dururdum, desem hiç olmazdı. Mesleğimi gönlümden uzak tutmalıyım. Gönlümü beynimden uzak tutmalıyım. Uzağı aramızdan kaldırmalıyım. Menekşe her zamanki yerinde. Ben de öyle. İçeriden yönüme doğru bir ışık, Menekşe almış hızını geliyor. Nurunu anlatsam melekler incinir. Gözlerinin üstünde kaşları hafif çatıyor, henüz kapanma saati de değil üstelik. İlk defa bu kadar yakından görüyorum, ilk defa nefesinin yalımı yüzümden. Ölmeden de dünyadan kopabilirim. Gözleri gözlerimin içinde, “*Ne istiyorsun benden, bırak artık peşimi.*” Dönüyor, gidecek, yine uzaklaşacak benden. “*İhı ihı, şeyyy, pardon...*” diyebiliyorum. Duruyor. İlk defa dinlemek için duruyor. “*Ben eskiden beyaz tavukları melek sanırdım,*” diyorum. Kapının önündeki çuvaldan irice bir patates alıyor. Kafama fırlatıyor. Güvenlik gelmeden tüyüyorum. Koğuştan Hasan’ı soruyorlar, gelmedi, diyorum. Sonra bir daha hiç gelmedi. Keşke yüzmeye bilseydi.

KAR YARASI

Bahri Butimar

Rabia Aydoğan

Olur olmaz bir mevsimde
 Belki bu mevsimde kendimi bulacaktım,
 Uyandığım düştten gerçeğe varmak gibi
 sulu sepken akşamlarda,
 Seni kaybetme isteğiyle ardımda bırakacaktım.
 Yine bir tekrarsız sabahın heyecanında,
 kar yağdı;
 Çocukluğuma döndüm,
 sen vardın!
 Bir elin vardı sarmaşık dalları huyunda
 Sarıp dert yanımlı teslim aldı...
 Bir yara vardı etimin altında pahasız
 Altın iletkenliğince kuvvetli
 -Yahu alt tarafı kar, fısıldayışların sızıyor yaraya-
 Kanatır arkadaş bu hafif simetri
 Bu alaycı ağır ironi yakıyor kanımı
 Ne sandın geometriyi
 Mesela iç açıları bir karenin
 İç acılarım kadar kesindir değeri...
 Bir elim vardı benim sahipsiz
 yalnızlığını ancak ötekiyle geçiştiren,
 Beriki saçlarına parmak tüketirken,
 Uçlarından mürekkebi eksiltmemiş,
 Biri yumruk gibi oturmuş ağzımın mağarasında
 ejderha geçişine engel,
 Öbürü çarmıha kurulmuş İsa bekleyişinde,
 Olur ya göğe yükselir
 Yıldızlardan yüreğine iner...
 Karlı bir hava olsa dahi
 Bulutların ardı muhakkak yıldızlara gider...
 Bekledi kaç tane varsa ellerim,
 Hasret ve imdatla üstelik
 Üstelik imdada kimsecikler gelmedi...
 Bir yara uyandı etimin bahtınca karda
 Kar beyaz mıydı sahi gözlerimde?
 Cam karlı mıydı?
 Çağ gözündü senin o aşikâr!
 Kan yanar mıydı?
 Yanar, kan da yanar,
 Yanmak zorunda şiir kanamışsa
 Çünkü her şiir bir yâradır
 Bir yaradır üstü karla kaplanan anılar;
 Kabuk tutmaz hiçbir zaman...

KIŞ SANCISI

Nazlı Başaran

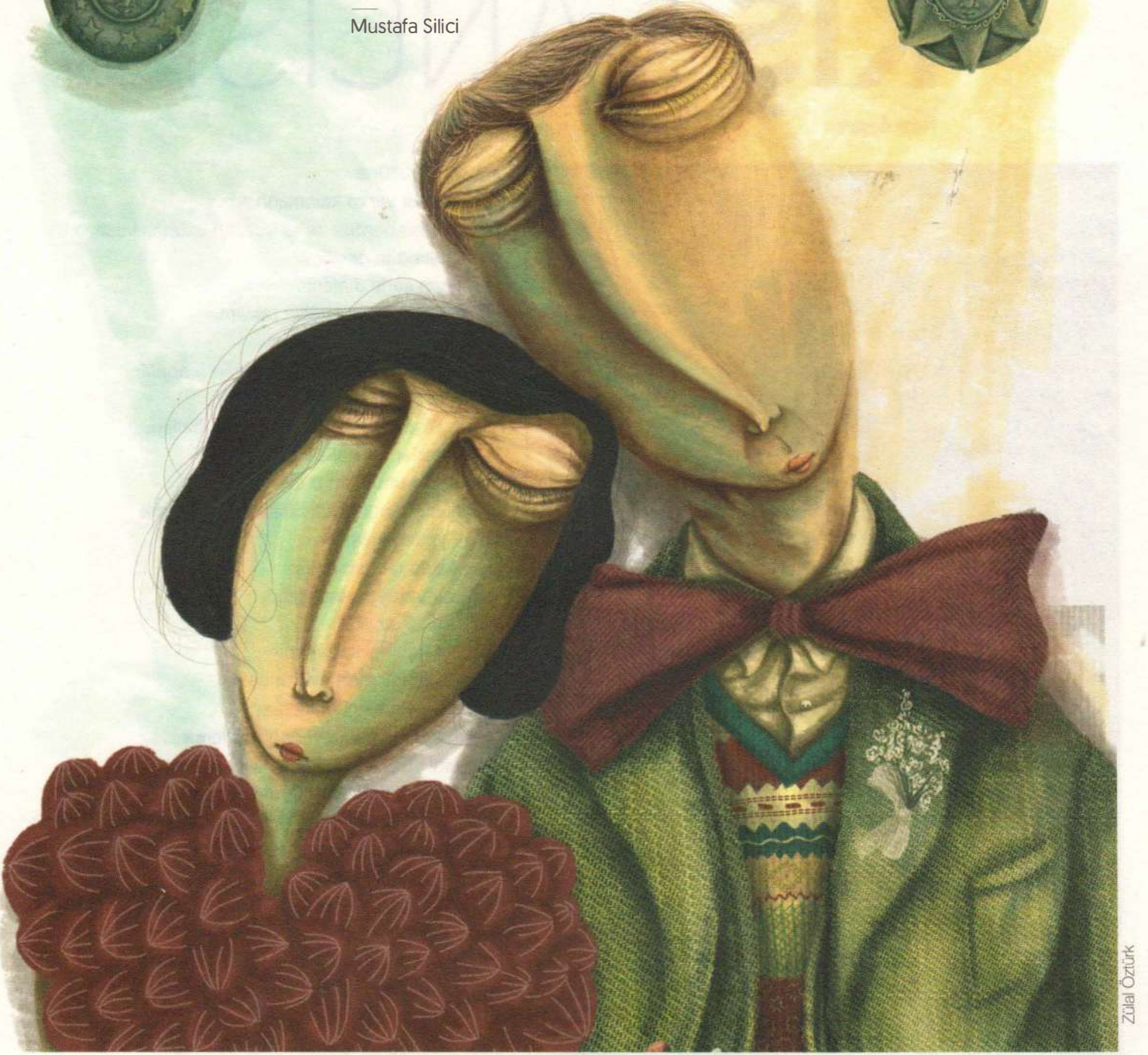

Ekin Başak Akgül

Ay vurur yüzüne
tüm vedası yarım kalanların.
Masaya bir bardak daha koyulur uzunca vakit,
Aynı sokaktan geçilir,
O malum şarkı dinlenir,
Ne zaman o tarihe gelse takvim,
Altı kalınca çizilir.
Gece uykularını bıçak gibi kesen o ağrılar,
Tedavisi olmayan o kıskançlıklar,
O yalvarışın sessizliğe bürünmüş halleri,
Volta atarlar ter döken çarşıda.
Hani evde unutulmuş o eski kazak,
el örgüsü, rengi soluk biraz da tadı kaçık
Yerini yadırgamış,
Asla sahip olunamamış
Tuzu bir yaraya basar gibi
Acıyı kucaklar gibi
Bilmem kaçınıcı kabusun
kaçınıcı yangınında uyutur seni.
Baharın gelmesini beklerken,
O baharın hiç gelmeyeceğini bilerek
Her yeni yüzde aynı kış,
Aynı sancıyı daha da büyütür
Televizyonda dönen bir reklama kederlenip ağlayarak
Komşular sesini duymasın diye kitaplarını ısıarak
Sayfalar dolusu acıyla
Gün biter
Gece geçer.
Usluca damarlarından
yeryüzüne sızar zaman
Sen de aynı acıyla göğsünde,
Başka bir kış sancısına kadar beklersin.
Beklersin işlerin yoluna girmesini,
Herkesin acını sahiplenmesini,
Gönlündeki kuşların büyümesini beklersin.
Dursun dünya,
Dönmesin.
Yörüngesinden çıksın tüm gezegenler,
Alt üst olsun insanlık istersin.
Sokakta yürüyen paramparça,
Canı en çok yanmış olana
Durup dersin ki;
Acıtmadı ama teğet geçti sevdâ

İÇSELLEŞTİREMEDİKLERİM

Mustafa Silici

Aşk bir anormallik halidir.

Yani normal olmama. Peki ya normal nedir? Olağan, alışılage-len. O halde aşk; olağan seyreden her şeyin dışında kalan farklı duygular ve eylemler bütünüdür.

Kays. Henüz çocukken âşk olmuştu Leyla'ya. Öyle sevmişler-di ki birbirlerini, Kays beslenme çantasındaki tam tahıllı buğ-day ekmeğini, Leyla da organik meyve suyunu paylaşmadan edemezlerdi birbirleriyle. Gel zaman git zaman filizlenen aşkla-rının feleğin sillesini yeme vakti gelmişti. Kader bu ya; LGS he-nüz değişmeden giriverdiler sınava. Kays puanı yetmediğinden

çevre okullardan birini tercih etti, Leyla ise dereceye girip Gala-tasaray Lisesi'nde okumaya başladı. Kays için zorlu günlerin başlangıcıydı bu. Her gün Beylikdüzü'nden Beyoğlu'na gide gele aklını yitirmişti. Hele de metrobüste hiç oturamamak, onu içten içe tüketmeye başlamıştı. Arkadaşları dalga geçip ona Mecnun demeye başlamışken, Leyla ise Fransız ekolü ile büyü-müş Orçun ile flört ediyordu. Üzerlerindeki kötü lanet onları bir araya getirmemeye söz vermişti sanki. Rivayetlere göre de Ley-la ile Mecnun bir daha asla kavuşamadılar. Mecnun Kilyos sahi-linde bir barakada yaşamaya başladı, Leyla ise Paris'e yerleşti.

Romeo. Onu gördüğü ilk andan beri gözlerini aşk bürümüşü. Varsa yoksa Juliet'ti. Sabah uyanır uyanmaz ilk işi Juliet'in hikâyesinde ne paylaştığına bakmak olurdu hep. Neleri beğenmiş, ne yorumlar yapmış 'stalk'lamaktan adamakıllı kahvaltısını bile edemezdi. Juliet de boş değil ya, gizli gizli Cihangir'de onunla buluşur aşk yaşarlardı. Her şey muazzam bir şekilde devam ederken Juliet'i bir gün bir mühendis ister. Babası da "ne de olsa okumuş adam" diye düşünmeden verir ona. Aşk bu ya elinden bir şey gelmeyen zavallı Juliet Kadıköy'de bir falcıya gider. Falcı, bir süre ölü numarası yapmasını, bunu da mühendis beye yutturmasını tembihler. Falcının aklına uyan Juliet, Romeo'ya WhatsApp'tan durumu anlatır ve planını uygulamaya başlar. Şarjı yarım gün giden Romeo'ya mesaj ulaşmaz. Gittiğinde bir bakar ki Juliet ölmüş. Buna dayanamayan Romeo, bindiği taksiyi FSM köprüsünde durdurur ve kendini boğazın serin sularına bırakır. Her şeyden habersiz Juliet akşam ana haberde alır Romeo'nun öldüğü haberini. Dayanamaz, o da kıyar canına.

Yazın gelmesi ile birlikte Antalya Expo Center'da yine konser silsilesi başlar. Konserlerden biri de unutulmayan isimlerden Latin Amerikalı Mark Antony'e aittir. Olağanüstü konser performansının sonlarında Mark "You Sang to Me" şarkısını da söyleyip alkışlarla birlikte sahneden iner. Ertesi gün ise gönlünü hoş tutmak için ülkesine dönmeden ne arzu ettiği sorulur. Mark, Kleopatra plajına gitmek ister. Onu hemen klimalı, deri koltuklu ve LCD'li vip araca bindirip yola koyulurlar. Plaja gelirler ve Mark kumsala ayağını basar basmaz gözleri bir afeti devrana takılır. Sorar hemen: "Oh God, who is that girl?" Etraftakiler hep bir ağızdan "She is a Kleopatra. She is very very beautiful girl. She is swim," diye cevap verirler. Mark anlamsız cümlelerin içinden alacağını almıştır. O sihirli ad: Kleopatra. Etraftakileri yanından uzaklaştırıp Kleopatra ile tanışmanın bir yolunu bulur ve onu bir şeyler içmeye davet eder. Birlikte Lynchburg Lemonade yudumlarken, Kleopatra da gönlünü Mark'a kaptırır. Mark ülkesine dönmekten vazgeçer ve Antalya'ya yerleşir. Her şey yolundadır ve büyük bir aşk yaşarlar. Ta ki Mark'ın self mutilasyon eğilimi olduğu ortaya çıkana kadar. Bir gün kendisine zarar veren Mark, hazin bir şekilde Kleopatra'nın kollarında Hakk'ın rahmetine kavuşur.

Diego. Mahallenin en çapkın erkeği. Aynı anda beş kişiyi idare eden kendine göre hızlı, kadınlara göre yakışıklı ama beş para etmez bir adam. Üstelik evli. En zehirli oyunu ise avlarını evine davet edip resim koleksiyonunu göstermek. Diego, dijital pazarlama uzmanı eşi bir gün isteyken bir hanımefendiyle tanışır ve onu da Nişantaşı'ndaki evine davet eder. Eve vardıklarında hanımefendinin de resimle alakadar olduğunu fark eder. Onun için bu hiç alışılmış bir şey değildir. Konuştukça konu konuyu açar ve Frida'ya gönlünü kaptırır Diego. Sık sık buluşan ikili bu

yasak aşkı daha fazla sürdüremeyeceklerini fark ederler ve Diego'nun boşanması gerektiğine karar verirler. Diego anlaşmalı boşanma ile ilk celsede boşanır ve Frida ile zaman kaybetmeden evlenir. Aileleri nedendir bilinmez ama ikiliye "fil ve güvercin" adını takar. Fil aşağı fil yukarı, güvercin sağa güvercin sola. İnişli çıkışlı ilişkilerinden bunalan Diego kadınların "beş para etmez" yakıştırmasını haklı çıkaracak ya, hiç rahat durmaz. Etiler'de, Bebek'te, Ortaköy'de onlarca kez başkalaıyla yakalanır. Zavallı Frida daha fazla dayanamaz ve boşanmaya karar verir. Boşanırlar. Birkaç zaman sonra özlemlerine yenik düşüp tekrar evlenirler. Boşanırlar, evlenirler, boşanırlar, evlenirler, bu ilişki aşk içinde böylece devam eder gider.

Kafka. Ülkenin en çok satan fikir, sanat ve edebiyat dergisi KAFKAOKUR'da yazarlık yapmaktadır. Yazdıklarını farklı dillerde farklı toplumlara da ulaştırmanın hayalini kurar. Bir gün Moda'da uzun çekim amerikanosunu içip gözlüğünün üstünden etrafı süzerken bir çevirmenle tanışır. Milena. Nasıl güzeldir, nasıl derin bakışları vardır. Kafka, Milena'ya bir limonlu cheesecake söyler ve uzun uzun zaman geçirirler. 20 liralık siparişle saatlerce masayı işgal eden ikili; durumun farkına varıp bir dahaki görüşme için sözleşip ayrılırlar. O günün akşamı Milena, Kafka'nın olağanüstü dilinden etkilenmiş olacak ki Twitter'dan onu 'mention'layarak çevirlerini yapmak istediğini bildirir. Bu durum karşısında çılgına dönen Kafka, Twitter'da DM'den mektuplar göndermeye başlar. Milena aldığı her mektupla rüyalara dalar. Kafka yazar, Milena okur çevirir. Kafka okur, Milena'ya yazar gönderir. Bu böylece devam eder. Kafka'nın nişanlı, Milena'nın ise evli olmasına rağmen aralarında müthiş bir aşk başlar. İki yıl kadar birbirlerine mektuplar yazarlar. Bu süreçte biri Levent'te, diğeri de Florya'da olmak üzere iki kere buluşurlar. Aralarındaki elektriğin azalmasından mı, yoksa o anki şartlardan mı bilinmez ama görüşmeme kararı alırlar. Aslında pek tercih etmediği böyle bir sonucun ardından yengeç burçlu Kafka, hassaslığından ötürü kederlenir. İnce hastalığa tutulur. Anbean erir, tükenir. Bir gün, Barbaros Bulvarı'ndaki yokuşu tırmanırken kalbine yenik düşer ve vefat eder. Milena, Kafka'nın Zincirlikuyu'daki kabrini birkaç kere ziyaret eder ve sonra onu unuttur gider.

Aşk. Bir anormallik hâlidir. Onu yaşarken, dinlerken, anlatırken de anormal olmak gerekir. Aşk normalleştirilemez. Sen ki onu bilimsel bir makale gibi okumaya başlayıp bahsi açıldığında gerçek de olsa, olduğu gibi anlatırsan, ona olan farkındalığı da yerle bir etmiş olursun. Muazzamlığa alıştırılmış bir aşk sıradanlaştıysa eğer, o muazzamlığı sıradanlaştırıp aşkı farklılaştır malısın.

İşte bu yüzden gerçek aşk olağan seyreden her şeyin dışında kalmalıdır.

SARDUNYA

Eray Yasin Işık

Nihat Bey yağmurun sesi ile uyandı. Karanlıkta bir süre öylece tavana bakıp dinledi. Sonra el yordamı ile gözlüklerini arayıp buldu ve zorlanarak kalkıp pencerenin kenarına gitti. Perdeyi tam da açmadan, aralayarak sokağa baktı. Sokak lambasının soluk ışığında yağmur hızla yağıyordu. *"Hey gidi rahmet, yağ bakalım!"* diye söylendi. Sonra biraz eğilip pencere önündeki çıkıntıda duran sardunyaya baktı. Keyifle gülümsedi, *"Ne güzel yıkanyorsun,"* diye fısıldadı. Sonra dönüp koltuğa kuruldu. Karanlıkta öylece oturdu ve gözlerine Saniye'nin hayali geldi. Saniye ona, *"Çık biraz hava al,"* dercesine bakıyordu. *"Hayır,"* diye söylendi kendi kendine. *"Hayır, dışarıya çıkmayacağım. Hiç kimse beni, senin hayallerinin olduğu bu evden çıkartamaz."* Sonra hüzünle başını öne eğdi. *"Gençliğimizde yağmurun altında dolaştığımız günü hatırlıyor musun? Sınıksızlık olmuştuk. Annem deliye dönmüştü eve geldiğimizde. Hastalanacaksınız diye bağırıp çağırmıştı, koşturup havlu getirirken. Oysa biz kahkahalar atıyorduk. Hey gidi günler Saniye. Kırk yılı geçti mi? Geçti tabii."*

Kalın perdelerin arasından sızan gün ışığı Nihat Bey'i koltuğunda oturur buldu. Güneş çıktığına göre yağmur dinmiş olmalıydı. Bir ara kalkıp perdeleri açmayı düşündü. Sonra bu sanki Saniye'ye ihanet olacakmış gibi geldi ona, vazgeçti. *"Böyle miskin miskin oturacak mısınız?"* diye sordu kendi kendine, sonra kendisini, *"Evet oturacağım, ne var!"* diye tersledi.

"Kalkıp sardunyaya da bakmayacak mısınız?"

"Hayır bakmayacağım, dün gece iyice su aldı, şimdi de güneş var, halinden memnun," dedi kendine.

"Ya yağmur fazla gelip sardunyaya zarar verdiyse..." diye korkuttu kendini...

Telaşla yerinden fırladı. Perdeleri aralayınca güneş gözlerini kamaştırdı. Bir süre görmez oldu. Görmeye başladığında sardunyaya baktı. Çiçek pırl pırl gülümser gibi ona bakıyordu. Derin bir oh çekip koltuğuna döndü. Saniye'nin hayali gözlerinin önüne geldi. Ona teşekkür edersine gülümsüyordu. *"Merak etme Saniye, ellerinle diktiğin bu sardunyaya hep gözüm gibi bakacağım. Ben öldükten sonra da oğlana emanet ederim. O bakar, meraklanma. Oğlumuz bizi sever."* Oğlu aklına geldiğinde içini başka bir hüzün ve özlem kapladı. *"Ne kadar oldu görmeyeli?"* diye iç geçirdi. Hesaplamaya çalıştı. Sonunda, *"Adam sende. Yine gelmeyeli aylar oluyor!"* diye bağırdı boşluğa.

Nihat Bey sofadan gelen gıcırta ile irkildi. *"Dışarıda birisi var,"* diye düşündü. Oturduğu koltuktan hiç kalkmadan bağırdı:

"Hey kim var orada!" Önce bir sessizlik, arkasından tekrar bir gıcırta duyuldu. Bir an oğlunun gelmiş olabileceğini düşündü, öyle ya anahtar bir tek onda vardı. Kuşkuyla bağırdı: *"Burhan sen mi-sin?"* Odada yankılanan sesine bir cevap alamadı. *"Allah Allah,"* diyerek sonunda yerinden kalktı ve sofaya çıktı. Bir tekir kedi te-dirgin ona bakıyordu. Nihat Bey gülümsedi. *"Sen mi geldin yine? Saniye gittiğinden beri bu evde yemek pişirilmediğini bilmiyor musun?"* Tekir söyleneni anlamışçasına dönüp girdiği pencere aralığından sokağa gitti. *"Bu pencereyi de yaptırmak lazım,"* diye düşündü Nihat Bey. Sonra, *"Oğlan gelsin yaptır-sın,"* diye kendi kendini telkin etti.. Sonra oğluna söylenmeye başladı. *"Neymiş efendim, bu ahşap evlerin kahrı çekilmezmiş. Kat karşılığı verilsinmiş! Bak sen, bizi o kötü apartman katlarında oturtacak. Sanki kendisi bu ahşap evde büyümemiş gibi..."* Birden ayağının suya girdiğini hissetti. Sofadan aşağı kata inen merdivenler yukarıdan su almıştı. Kafasını kaldırıp tavana baktı. Bir süre nereden su geldiğini araştırdı, göremedi. *"Kim bilir nereden akıyor yine?"* diye söylendi. Sonra iç çekerek *"Hele bir oğlan gelsin bakalım,"* diye cevapladı yine kendisini. Tekrar oturma odasındaki koltuğuna döndü.

Günler haftaları, haftalar ayları kovaladı. Ayları Nihat Bey oturma odasındaki eski koltuğunda karşıladı. Kapalı perdelerin arasından sızan güneş bile odayı kavuruyordu. Nihat Bey sıkıntıyla döndü, *"Kim bilir bu güneş sardunyaya nasıl zarar veriyor-dur?"* dedi boşuk boşuk. Kalkıp bakmak istedi, ama çiçeğin solduğuna dair içindeki korku onu duraksattı. Bir süre oturup bekledi. Yine de içindeki meraka yenildi. Kalkıp perdeyi araladı ve sardunyaya baktı. Korktuğu başına gelmişti işte. Aşırı sıcaklara dayanamayan sardunya boynunu bükümüştü. Hüzünle başını yukarı kaldırdı. *"Affet beni Saniye, ben aptalın, tembelin birisiyim. Bana emanet ettiğin bir çiçeğe bile bakamadım."* Hüzünle tekrar koltuğuna döndü. *"Acaba saat kaç?"* diye geçirdi içinden. Sonra kendi kendisine gülümsedi. *"Saatin ne önemi var be Nihat Efendi. Hangi gündesin, hatta hangi aydasın onu bile bilmiyorsun."*

Öylece hep yaptığı gibi koltukta oturup gözlerini karşıya dikti. Kaç saat geçti belli değil, aşağıdan kapının açıldığını duydu. Eve birileri gelmişti. *"Oğlum,"* diye haykırdı. *"Oğlum geldi! Nihayet oğlum geldi!"* Kulak kabarttı, Burhan yalnız değildi. Birileri ile bir şeyler konuşuyordu. İyice kulak kabarttı. *"Hiç ses çıkartmıyayım, beni evde yok zannetsin. Kapıyı açınca sürpriz olur,"* diye sevinçle yerine yerleşip oğlunu beklemeye başladı.

Kapı açıldığında Nihat Bey sevinçle yerinden kımıldadı. Oğlu tam karşısındaydı. Neredeyse bir yıl oluyordu görmeyeli. Biraz

daha büyümüşü sanki. Oğlunun gözlerinin içine bakıyordu. Ama ne yazık ki Burhan onu görmüyordu. Yanındaki adama dönüp, "İşte gördüğünüz gibi, arsa olarak merkezi yerdeyiz. Yani sizin için de iyi bir yatırım olacak," dedi "Eee Burhan Bey, ben de kolay kolay kimseye yüzde elli hisse vermem," diye cevapladı çizgili parlak takımli adam. Nihat Bey şaşkınlık içerisinde bağırdı: "Oğlum ben buradayım!" Ama ne yazık ki oğlu onu duymuyordu. "Babam," dedi Burhan, "annem gibi babam da bu evde öldü. Annemin acısına iki ay dayanamadı, kalp krizinden babamı da kaybettik. Ne yazık ki yurt dışındaydım, babamın cenazesine gelemedim," diyerek dolan gözlerini sildi Burhan... "Ne yapacaksın ölenle ölmüyor," dedi parlak takım elbiseli... "Ölüm hak miras helal," diye devam etti. Kurumuş sardunyayı saksıdan koparıp bahçeye attı. Nihat Bey son bir kez oğluna baktı. Burhan ağlıyordu, o ise sardunyayla birlikte yok oldu.

KOKUNUN İZİ

Kaan Murat Yanık

“Olmayacağı varmış olmamış. Olacağı vardiysa kesin olurdu. Ne oldu ki, ne olacak. Olsun. Olacak olan zaten istesen de istemesen de olacaktır. İşte ben de olamıyorum. Nasıl oluyor diye sorarsan onu da bilmiyorum. Bilsem bile olacak olanın önüne geçemezdim, çünkü olduran ben değilim, ben olduranın oldurduğuyum.”

Bu cümleleri mırıldanarak Marakeş’in dar sokaklarını adımlıyordum. Güneş batmak üzere yuvasına doğru yürürken burnuma yine o kokunun geldiğini fark ettim. Önüme çıkan yamuk yumuk merdivenlerden indiğim sırada o koku yoğunlaştı, büyüdü ve elle tutulacak kıvama geldi. Kokuyu daha fazla içime çekmeye çabalarken bir ses duydum. Anladığım kadarıyla “sillage” idi duyduğum kelime. Bir hışımla geriye döndüğümde ağzında piposu ile neredeyse bir buçuk metre boyunda kızıl sakallı, yaşlı bir adamla göz göze geldim. Kapısı, penceresi, tentesi masmavi boyanmış küçük bir dükkânın önünde dikiliyordu. Dükkânın önünde yüzlerce eski kitap istiflenmişti. Kapının üstündeki tabelayı okuyunca buranın bir kitapçı olduğunu anladım. Kızıl sakal, şaşkınlığımı umursamadan minik elleriyle beni kendisine doğru çağırarak dükkâna girince bu tuhaf çağrıya kayıtsız kalamadım. Peşinden kitapçıya girdim.

İçerisi loştu. Duvarlar tavana kadar kitaplarla ve türlü kâğıtlarla kaplıydı. Etraf rutubet ve mürekkep kokuyordu. Kızıl sakallı adam, beni karşısındaki tabureye buyur edip yanında duran bakır sürahidene nane çayı koydu ikimize. Ben, ses etmeden şaşkın gözlerle adamın kızıl sakallarını, masalsi burnunu inceliyordum. Adam çayından bir yudum alıp:

“‘Sillage’ Fransızcada ‘kokunun izi’ manasına gelir. Sevdiğin veya değer verdiğin biri çekip giderse havada asılı kalan kokusuna denir,” dedi. Şaşkınlığımdan sıyrılıp tebessüm ettim. “Şiir gibiymiş,” dedim. Başını salladı, çayından bir yudum alıp “Koi No Yokan,” dedi bu kez. Onu taklit ederek ben de çayımı hüpürdettikten sonra “Bu ne demek?” diye sordum. Gülümsedi. “Bu da Japonca bir sözcük... İki kişinin henüz buluşup tanışmadan evvel âşık olacaklarını hissetmesi, yani ‘aşkın önsezisi’ manasına geliyor,” dedi. Çok hoşuma gitti. “Başka?” diye sordum mutlulukla. Kızıl sakalın yüzü düştü, kaşlarını çatı. “Bak dostum!” deyip parmağıyla duvarları kaplayan sararmış kâğıtları işaret ederek devam etti.

“Ben bir kitapçıyım ama sadece kitap satmam burada. Aynı zamanda yolu buralara düşmüş farklı milletlerden, farklı dil konuşan insanlarla kelime alışverişi yaparım. Bir tane de sen söyle ki,

kelime alışverişi yapmış olalım,” deyince aklıma kelime gelmedi ama kitaplarımdan bir cümle söyleyiverdim o anki ruh haliyle.

“İçi dışından yorgun olanlara değmeyin...”

Adam gülümsedi, bu defa, *“Anagapesis,”* deyip ekledi: *“Eski Yunancada önceden çok sevilen birine hislerinin, ilginin kaybolması demek. Yani ‘aşktan düşmek...”* deyip *“Hadi sıra sende,”* diye devam etti.

Uzun bir süre düşündükten sonra *“Gönül yorgunluğu,”* dedim. Gözleri büyüdü, kitapçının. Sakallarını sıvazlayıp *“Ne manaya geliyor?”* diye, sorunca;

“Eskiden Anadolu’da depresyon kelimesi yerine ‘gönül yorgunluğu’ derlermiş,” dedim. Adamın yüzü aydınlandı, yerinden kalkıp bir kâğıt getirdi ve bana bu kelimeyi (gönül yorgunluğu) yazdırdıktan sonra kâğıdı duvarda boş kalan bir yere yapıştırdı. *“Türk’sün demek,”* deyince, *“Evet,”* dedim.

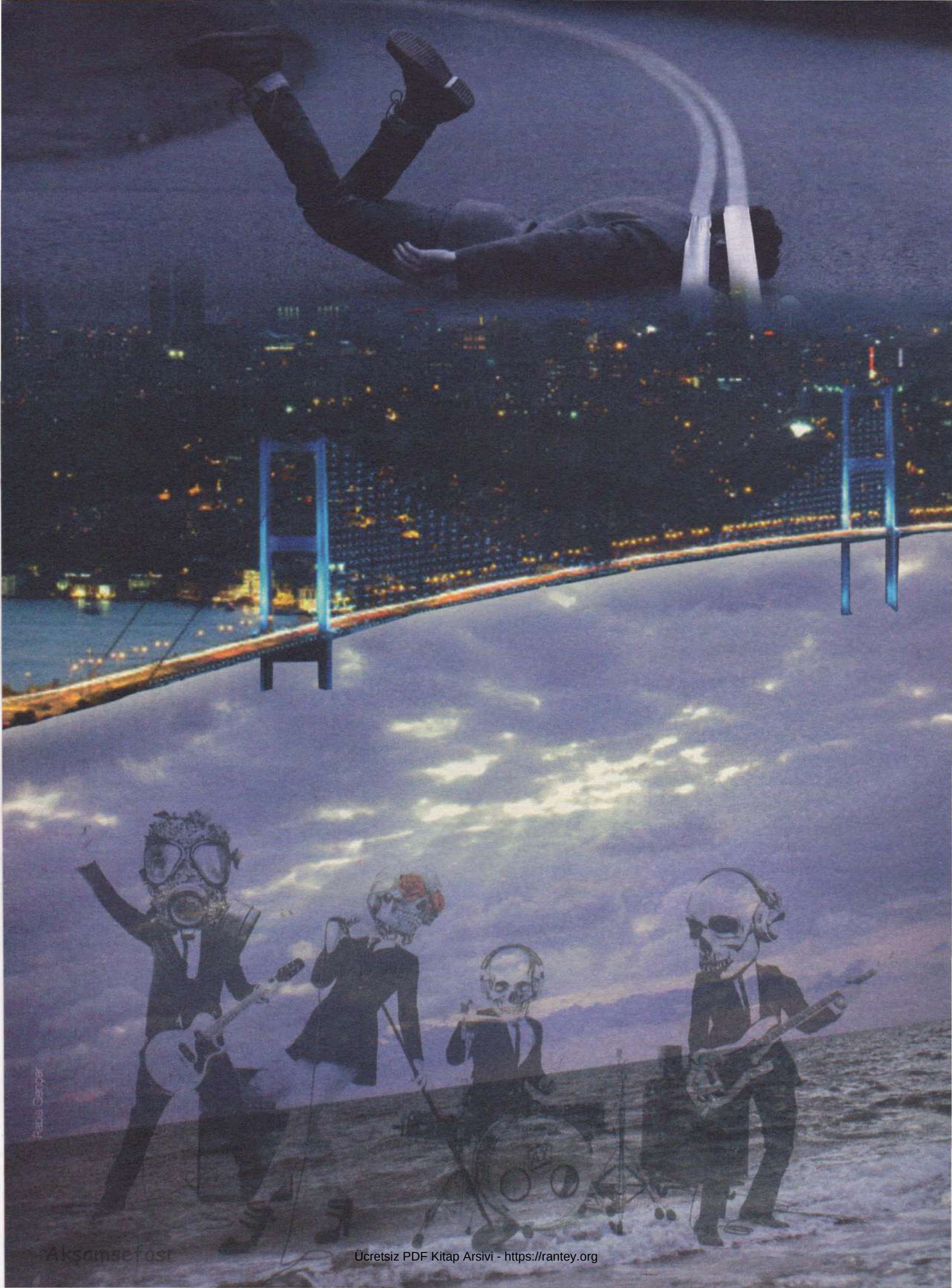
Kitapçı kızıl sakal ile hava kararana kadar kelime alışverişi yapmaya, sohbet etmeye devam ettik. Müsaade isteyip ayrılırken bana duvardaki diğer yazılara göre daha yüksekte duran bir kâğıdı işaret etti. Gözlerimi merakla gösterdiği yere çevirdiğim an tüylerim ürperdi çünkü sözün altındaki imza çok tanıdıktı.

“Çocukken fakirdim. İki kuruş elime geçince bunun bir kuruşunu kitaba verirdim. Eğer böyle olmasaydı bu yaptıklarımın hiçbirini yapamazdım.”

Mustafa Kemal Atatürk

Kitapçı kızıl sakal elini omzuma koydu o an. *“Siz Türklerin çok değerli yazarlarınız, şairleriniz var! Ama bir de Atatürk’ünüz var ki, bu sözü bin şiirden üstündür. Bu yüzden duvarlardaki binlerce kelimenin, binlerce cümlelerin en tepesinde bu söz asılıdır,”* deyince gözlerim titredi. Başımı sallayıp gülümsedim.

Hava kararmış, dolunay gülümsemişti gökyüzünde. Merdivenlerden inip kafamdaki düşünceleri yere dökmekten korkarak yoluma devam ederken o kokuyu duydum yine. Gözlerimi kapayıp kokuyu ciğerlerime kadar çektim, *“Sillage... kokunun izi,”* dedim, içimden. Kokusunun izi...

BELKİ DE TERSLİK BENDE

YAPAMADIM BU DÜZENDE

KAÇACAK DELİK ARAR OLDUM

SÜRÜNGENLER ŞEHRİNDE

**YAVUZ ÇETİN, YAŞAMAK İSTEMEM
(2001)**

Aysu Bekar

KÖREBE

Ezgi Ayvalı

Küçücüksün. Hiçbir şey yok bildiğin. Kendi kendine uydurduğun şarkıları söylüyorsun sana göre yeryüzünün en güzel bahçesinde. Şimdiden öyle çok şey var ki özlediğin. Seni ben büyüteğim küçüğüm. Sana başkalarının yüksek sesle çekinmeden söylediği şarkılar öğreteceğim. Hep bir ağızdan okunan şiirleri, onları yazan koca yürekli insanların öykülerini. Sana bazı hikâyeler öğreteceğim, yaz diye. Çünkü yazdıkça çoğalacaksın. Hayatın boyunca en sevdiğin şey bu olacak. Anılar, öğrenmeler, ders almalar çoğaltacaksın yazdıkça. Öğreneceksin.

Bazı şeyleri hiç unutmayacaksın küçüğüm, unutma. Arkadaşlığı öğreteceğim sana ama hemen değil. Uzunca bir zaman arkadaşlarını kendin seçemeyecek, bu ilişkileri çarçabuk bitiremeyeceksin. En deli yaşlarında en sevdiğin arkadaşını kaybettiğinde ona mektuplar yazarak hayata tutunmayı öğrenecek, yine de biraz küseceksin. Seni sevgisiyle sinamayan, açığını aramayan, saygıyı hiçbir zaman elden bırakmayan gerçek dostlarla, yirmili yaşlarının sonlarına dek denk gelemeyeceksin. Yürüyeceğin bütün yollardan ben geçtim küçüğüm. Görebileceğin her yeri gördüm ben. Korktuğun her şeyi yaşadım. Bu yüzden sana mutsuz sonlar öğreteceğim, her güzel şeyin bir gün bitebileceğini. Hiçbir zaman her şeyin yolunda gitmeyeceğini öğreteceğim sana. Buna alışmayı, kabullenmeyi. Aile olmayı öğreteceğim sana. Her şeyden evvel kendi çekirdek ailene sarnılmayı. Günün sonunda başını yaslayacağın tek omzun babanın, saçlarını okşayan tek elin annenin olacağını. Ve yeri geldiğinde abla olmayı öğreteceğim senden kaç yaş büyük kardeşine. Onları mutlu edenin de, bir araya getirenin de sen olduğunu büyürken kendin fark edeceksin.

Senin uzun süreler kaybettiğine yandığın şeylerden, ben vazgeçtim küçüğüm. Her şey bitti sandığın günleri, sabahını göremeyeceğini düşündüğün kara geceleri gülerek anlattım eşe dostta. Senden kopan, koparılan her tüyü biriktirdim, yine ben kanat yapıp taktım sırtıma.

Tam da bu yüzden sana yeteneklerini öğreteceğim. Resim yapmaya da, yaz-

maya da o minicik ellerinle başlayacaksın. Zaman sonra o ellerle dokunmayı öğreteceğim sana. Hayvanlara, çiçeklere, insanlara. O ellerle hem kostümler dikecek, hem vidalar sıkacaksın. Ve o yaşlara geldiğinde misyonunun iyileştirmek olduğunu hatırlatacağım sana. Sana bunu her yaşında hatırlatmalıydım oysa. Yine de, içinde bir yerde hep bunu anımsayacaksın. Bir başına sokakta kaldığın da, hasta bedenini hastaneye taşımak için taksi çağırıp da, haksızlığa uğrayıp dişini sık tığın da olacak. Anlatmaya çalışacaksın, anlatmayı öğreteceğim sana.

Sana kendine bakmayı öğreteceğim küçüğüm. Aynaya bakar gibi her gün, açıp ruhuna bakmayı. Elini, ayağını, ağzından çıkanları tanımayı, hayallerini ve fikirlerini benimsemeyi öğreteceğim sana. Kimse durmasa da yanında, doğru bildiğinin doğru olduğunu öğreteceğim. İçine sinmeyi yapmamayı. Birin sıfırdan büyük olduğunu öğrendiğinde, bir olmayı öğreteceğim sana. Birini kendinden çok sevdiğinde, yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu fark edeceksin. Sana her zaman önce kendini, sonra geri kalan her şeyi sevmeyi hatırlatacağım.

Affetmekten korktuğun ne varsa, ben hepsini affettim küçüğüm. Önce seni affettim. Bunu da zaman sonra anlatacağım sana.

Ve unutturacağım sana o en çaresiz hissettiğin zamanları. İnsanların ne söyleyip kalbini kırdığını bir türlü hatırlayamayacaksın anılarında. Günlük tutmayı unutturacağım sana bunları hatırlayamaman için. Kin tutmayı unutturaca-

ğım sana. Ve bir gün hayatının aşkıyla karşılaştığında, her şeyden sonra, makyaj çantanla o güzel kıyafetlerini yanına almayı unutturacağım sana. Doğrudan, olduğun gibi, şimdi karşımda durduğun gibi çıkacaksın o uzun yolculuğa. Bu hayatındaki en güzel kendiliğindenlik olacak.

Senin henüz tanımadığın herkesi sevdim ben. Geçenlerde bacağını ısırın o süslü köpekle bile barıştım ben. Ve inanır mısın küçüğüm, özlediğin her şeye kavuştum ben.

Fakat kötülerle barışmayı hiçbir zaman öğretemedim, öğretemeyeceğim sana. Onlardan biriyle tanıştığında, her karşılaştığında uykuların kaçacak. Yoklarmış gibi davranamayacaksın. Günlerce düşünsen de, kendini onların yerine koymayı becerebilsen de, onları hiçbir zaman anlayamayacaksın. Bu yüzden sana vazgeçmeyi öğreteceğim küçüğüm. En sevdiğin şeylerden biri de bu olacak. Önce en sevdiklerinden vazgeçeceksin, başka türlü öğrenmen güç. En sevdiğin kazağı, kullanmaya kıyamadığın defteri hediye edeceksin bir başkasına. Başlarda için sızlasa da, zamanla kuş gibi hafıflediğini keşfedeceksin.

Senin şimdi kanayan her yerin, bende birer yara kalacak küçüğüm. Çok seveceğim onları. Senin hayal ettiğin her şeyi gerçekleştirmeye çalışacağım ben. Çoğunu başaracağım da. Gitmediğin hiçbir yolu öğrenemeyeceğim ama seçtiğin tüm yollar seni buraya getirecek küçüğüm. İyi ki de getirecek.

Seni ben ne zor, ne güzel büyüttüm. Hepsi geçti, hepsi geçecek.

GUGUKLU OTELİ'NDE BİLMEM KAÇ SAAT

Ömer Okatalı

Koca ormanı aleve veren o gözlerin
bir ağaç kurtarmaya çabılıyor kıydan
Ben kırılıp etrafa saçılıyorum yedibinbeşyüz kıymık
sen de cevval kadınsındır
-sen de üzerime basıyorsun üstelik

Hatırlarsın bizi gördüklerinde kulaktan kulağa
hatırlarsın elden ele, dilden dile
-ama asla gönülden gönüle değil
Bak bahçesinde kırlangıçlar öterdi ya
bak bu zamanı hiçbir saat göstermezdi
-Ne oluyorsa Guguklu Otelî'nde oluyordu zaten

Bak bunların hepsinin bir adı var
geçim derdinde şu bebelerin
beşikte ağzı süt kokan kaç yaşında adamların
itin köpeğin şu namus bekçisi kalpazanların
Buralar unutulmuş sokaklar şuralar bilinmeyen yerler
Biz sayısız defa bayırlardan
semtlerden kalburüstü mağazalardan
Yalın ayak oturuyorum
bir pabuçcu dükkanında bağcıklarım bağlı
-kalkıp gidemem, birbirine bağlı
Raflara dokununca yan raflara o raflara bu raflara
parmaklarıma bulaşan toz günahlarımin timsali
-Yoksa cennete giden yolda bir sırat süsü boynun
en ince yerlerinde dudaklarımla yürüyorum
Böyle zorluk görülmemiştir, ilahi güç(!)-

Şimdi yeniden buralara gitmek gerek, dönmek gerek
Bir bisiklet sepetine kondurdular kanatlarını
yalnızca yaz günü açılmanı beklediler senden
-Guguklu Otelî'nde bir kadın vardı
Bıraksalar çeşit çeşit çiçek büyüttürdük bilmiyorlar

Yüreklerimiz değdiğinde fil sürüsü
gıkımız çıkmıyordu,
Guguklu Otelî'ndeydik-bilmiyorlar
Onlar zaten hiçbir şey bilmiyorlar

İşte o gün ben otobüs telaşlarına
kerestesiz marangoza ve tüm siyasi protokollere
-sanki sevişmek-işte o gün neycilerden
ten rengi beğenicilerinden sıkıldım
Martı bıyıklı adamlara kendine kör yobazlara
dedikodu mercilerine inat
benimsin

Biz iki farklı nehir aynı yerinden susamış
Seninle sevişmek
bu düzene baş kaldırmak gibi bir şey
-Biz bu toprakları kaç defa
biz bu denizleri mahvetmişiz-
Guguklu Otelî'nde bir kadın vardı şuracıkta
Ya soyunmaya utanıyor ya ağlamaya alışık
Omuzlarından yağmur dökülecek az biraz
Bu geceliğindeki mavi gökyüzünün sebebidir
keyifsiz bu günbatımı ellerim
Ay avuçların arasında tutulurdu sim(-sıcak)sıkı

Sonra o küçüğe naylondan kıyafet giydirecekler
Kış ortası yanakları portakal pembesi
Meyhanenin birinde sigara içiyor leş karı
-hakkını vere vere
Avizenin biri sönüyor diğeri yanıyor
diğeri sönüyor öteki yanıyor bu böyle
Eh-güzellikler olmalı herkese ayrı
Öldüğü için ağlayan ceset görmedim
-Oysa her gurbetin bir hasreti vardır
bu yolculuk bavuluma sığmıyor-

“AKVARYUMUNDA SANA BAŞARILAR”*

Merve Özdolap

Birinin dudakları dudaklarınıza değdiğinde, gözleriniz kalbinizle aynı ritimde yaş üretiyorsa görmezden gelinemeyecek bir hikâye vardır ortada. Ben de görmezden gelemiyordum. Ölsem ölemiyor, kalsam kalamıyor, gitsem gidemiyordum. Bakarken içimin titrediği adamın düşmanı olmuştum artık. Bitmeyen bir rüya gibi veya kâbus demeli, her gün bu hasımlık zihnimde ölümcül yaralar açıyor, ruhumu kemirip geri tükürüyordu; işkence asla bitmiyordu yani.

Yanlış zamanda, yanlış yerde olmuştum belki onu ilk gördüğümde. Yine de ne o günü hiç yaşamamış olmayı dileyebiliyorum, ne de her şeyi başa sarmayı. Olması gereken olmuştu belli ki ve bunları düşünmenin bir anlamı yoktu. Bir arayışın sonuydu bu çünkü. Çünkü herkes evini arıyordu; gemi limanını, nehir denizini, tavşan çukurunu... Evini arayan ruhum bir mektubun finali misali seslenmek istiyordu ona:

Yok olup gitmem için çok fırsatım oldu, sen de benimle ölürsen diye gidemedim. Beni sevmekten başka, benimle ilgili hiçbir şeyden, hiçbir zaman korkmadın; adım gibi biliyorum. Sen kendi çöplüğünün önünde dikilip “Burası benim evim gibi,” derken ne kastettiysen bir daha düşün derim. Çünkü evinin neresi ve kimin yanı olduğuna dair pek bir fikrin olduğunu sanmıyorum. Hâlâ atan bir kalbin ve gece uyumadan önce tırnaklarını çıkaran bir vicdanın varsa nasıl utanmadan nefes alabildiğini düşünmeden edemiyorum. Seni sevmek benim suçumdu, seni hâlâ sevmek ise benim hastalığımdı. Yaşamaması gereken şeyler oldu, yaşanması gerekenler yarım kaldı. Yanlış rolleri yanlış oyunlarda oynadım, nefes alamadım sonra... “Kalbim mekanikleşti”, aklım duruldu, ruhum ezbere koştu tüm yolu, yine sana doğru. Ama bu sefer intikam ağlarımı örüp atmak için sularına...

*Başlık, Redd – “Kirlı Suyunda Panlıtlar” şarkısından alıntıdır.

Rabia Genç

KÖTÜLÜĞÜN HAKLI GEREKÇELERİYLE SINANMAYAN İYİLİK EKSİKTİR

Nermin Sarıbaş

Okurlarımızın “ne zaman sayfalarınıza konuk edeceksiniz,” diye sık sık sorduğu, tam yirmi yıla on altı eserlik bir külliyat sığdıran, hayatının merkezine yazarlığı değil ‘yazı’yı alan Türk edebiyatının usta yazarı Nazan Bekiroğlu’nu sayfalarımıza konuk ettik.

Nasıl bir çocukluk geçirdiniz? Kendinize bir gelecek çizmiş miydiniz yoksa yol mu sizi o geleceğe götürdü?

Üzerine titrenen, iki erkek çocuk üzerine özlemle beklenmiş bir kız, ama yine de yalnız bir çocuktum. İçeride kapıktım. Gelecek ile ilgili planlarım olmadı. Her çocuk gibi ilköğretim sıralarında ilk şiirimi denediğimde bile yazar olayım bir gün demek aklıma gelmedi. Ama buradan bakınca daha o zamandan sanatkârca huzursuzluklarım olduğunu da evet fark ediyorum. Uzun süre hayatımın anlamsız olduğunu sandım, ona anlam katmaya kalkıştım mesela. Güzelliği ne yapacağım sorun haline geldi, güzellik karşısında edilgen kalmakla yetinemedim. Ona katılmak istedim. Gülü ne yapacağımı bilememek başımı ağrıttı. Bir sap gülü usulca denize bırakmak da hızımı kesmedi. Bu hisleri resme çevirdim, yetmedi, sonunda yazıya evirdim. Kelimeler bana daha yeterli geldi. Kendiliğinden oldu her şey. Hiç planlamadan, tasarlamadan, hatta arzu bile etmeden. Sadece mecbur kalarak. Bir şey, ruha da bedene de doluyor. Halden anlayan yok. Çıldırılmamak için tahliye gerek. O da uzun süre el yordamıyla, akışın kendi hızıyla, kürek çekmeye kalkışmadan.

Konakta yaşamakla, apartmanda yaşamak arasında, dış dünyayı gözlemlemek açısından sizde farklılıklar oldu mu?

Bahçeyi yitirdim. Bahçeyle birlikte mevsimleri, rüzgârı, yağmuru yitirdim. Bahçeyle birlikte bir bilinç hali de yitti. Evren ile bir bütün olma duygusu. Evren ile aramdaki bağ koptu. Bunları o zaman fark etmedim tabii, şimdi fark ediyorum. Üstelik sadece ben değil toplum olarak da bahçemizi yitirdik. Büyük kayıp.

Bir yazar olarak yazma süreciniz nasıl oluyor? Yazdığınız bir gününüz nasıl geçer?

Bir hassasiyet vadisinin içine düşmüşsem, yani yazma iklimine girmişsem ve oradan geçmem gerekiyorsa o süreçte karşılaştığım, işittiğim her şey bambaşka bir renge ve manaya dönüşüyor. Hani Züleyha “çöreotu” dense bile “Yusuf” anlıyordu ya öyle. Örnekte, tamamen teknik meselelerin konuşulduğu bir sohbetle basınç farkından dolayı dalgıçların vurgun yemesinden bahsedilmişti. Yusuf ile Züleyha’daki “Vurgun Yiyen Dalgıç” hikâyesi hemen o an girmişti hikâyeye. Kısacası yazarken farklıyım, mutluyum. Şeyler arasındaki gizli ipleri daha net görebiliyorum ve bu çok iyi bir duygu. Yazmazken her şey gözümde çok mat görünüyor. Ama işin karanlık bir cephesi de var. Yaşama mahrumiyeti. Yaşayamamamın sonucudur bir bakıma benim ya-

Bir şey, ruha da bedene de doluyor.
Hâlden anlayan yok. Çıldırmanın
için tahliye gerek. O da uzun
süre el yordamıyla, akışın
kendi hızıyla, kürek
çekmeye kal-
kısmadan.

ziya mecburiyetim. Herkes bir yerlerde hoşça vakit geçirirken bir koltuğa kıvrılıp Geç Roma İmparatorluğu Tarihi okumanın (çünkü okumazsam yazamam) pek de özenilir bir yanı yok neticede. Ben de yaşamayı yeğledim. Ama güneşli bir pazar günü o koltukta kıvrılıp kolumu dizimi ağrıttacak kadar ağır bir kitabı okuyorsam yaşamaya ne denli istekli olduğum da sorgulanabilir.

Edebiyatta kıyas yapmak doğru mudur? İyi edebiyat ve kötü edebiyat diye bir kavram kullanılabilir mi?

Yazılmış ve yayımlanmış her şey edebiyatın alanına girer mi? Bu tartışmalı bir konu. Ama ben iyi edebiyatın varlığına inanıyorum. O halde bir ayırım gerek. Bunu yapacak olan da edebiyat tarihi ve eleştiridir. Onun da kıstasları bellidir. Halkın beğenisini kazanan ve zamana direnen edebiyata güveniyoruz bu günden. Ama arada yol kazasına uğrayanlar var mıdır? Orası da bir muamma. Biz sadece menzile ulaşanları görüyoruz neticede.

Roman yazarları birbirlerinden hangi ölçütlere göre ayrılmalıdır?

En başa dili koyuyorum ben. Dili şahsi ve genel geçer in dışında bir yetenek ile kullanmayı başaramayana yazar diyemem. Bu, üslup sahibi bir yazar için de böyledir, çok sade yazan bir yazar için de böyledir. Sadelik derken yanıltıcı. Refik Halit özellikle hikâyelerinde çok sadedir. Ama bu olağanüstü sadelik makalenin, gazetenin sadeliği değildir. Refik Halit'e özgü bir sadeliktir. Veya Kuyucaklı Yusuf'un o ilk bakışta bir gazete haberi gibi görünen ilk paragrafını hâlâ bir kez okuduktan sonra beş-on kez okumadan arkadan gelen kısımlara geçemiyorum. Bazen sadece onu okuyup kapatıyorum kitabı. Toparlarsak, dili yazarların tanımında, tasnifinde ilk sıraya koyuyorum. Arkadan meseleler geliyor. Ne diyor? Bana teklifi ne? Beni hangi yanımla zenginleştiriyor? Onu okumasam neyim eksik kalırdı ve ben bunu fark etmezdim?

Duru akılla akletmek nedir? Siz bu pencereden mi bakıyorsunuz?

Duru akıldan kastettiğim şey akıl ile kalbi aynı anda ikna edebilen şey. Bu artık rasyonel akıl değildir. Benim bekledi-

ğim şey gerçeği görünürü ve görünmeziyle, bu zamanı ve zamansızlığıyla bütünüyle kavramamı sağlayacak bir bakış. Bunu sadece rasyonel akılla başaramam.

Kelimelerin gücüne inanıyor musunuz? Mesela La: Sonsuzluk Hecesi eserinizde La sadece bir harfi değil bir manayı mı temsil ediyor?

Kelimelerin de bütünüyle sözün de gücüne, somut varlığına ve etkisine inanıyorum. Kelimelerin maddesi olduğundan, kestiğinden, acıttığından ya da uçuşturduğundan bahseden çok yazar vardır. Bu yüzden bir element daha kabul görseydi kelime elementi olurdu bence. Bir hece olarak Lâ'ya gelince, başlı başına bir mana alanı. Ben ömrüm boyunca her şeyi özetleyecek bir cümle söylemek istedim, bunun başlangıçta aşka dair olacağını zannettim. Zaman içinde aradığım cümlelerin yerini bir kelime aldı, sonunda bir heceye razı geldim. O da Lâ hecesi ve insaniyete dair. Çünkü Lâ olumsuzlama, reddetme gücünü işaret eder ve malum ki insanın değeri seçme özgürlüğündedir. Bir başka ifadeyle kötü olmaya hakkı ve gücü olduğu halde iyi kalabilmenin değeri. Kötülüğün haklı gerekçeleriyle sınanmayan iyilik eksiktir. Günah işlemeye şansı olmayan manastır sakini Alyoşa, Karamazof Kardeşler'de Dostoyevski'ye dirsek çürüttürür bu yüzden.

Eserlerinizde mutlu bir öykü kahramanı yok. Hepsi şikâyet halinde. Aşkın gerçeği ve sureti arasındaki uçurumda yitip gitmiş ya da kaybolmuş mutlu öykü kahramanınız ya da aradığını bu dünyada bulan kahramanınız var mı?

Haklısınız, Nar Ağacı'na kadar mutlu bir öykü kahramanım yok. Belki bir modern mesnevi denemesi olarak Yusuf ile Züleyha'yı istisna edebiliriz, onların da hikâyesi gelenek tarafından zaten yazılmıştır. Bu yüzden Nar Ağacı'nda Settarhan, Zehra'nın "dest-i izdivacına talip olurken" anneanneme "evet de, evet de ki benim de mutlu bir öykü kahramanım olsun," diye yakarmıştım. Umarım mutlu olmuşlardır.

Yazarken tamamen iç dünyanızdakileri mi yansıtıyorsunuz yoksa okura ulaşabilme kaygısı taşıyor musunuz? Bu dengeyi nasıl kuruyorsunuz?

Okuyucu ne ister diye hesap yapmak bana hiç uygun düşmedi. Denge politikam da yok. Çünkü o zaman samimiyet eksilir. Oysa bir eserdeki duyguyu bulaşıcı kılan samimiyetin ta kendisidir. Benim derdim beni rahatsız eden "şey"i yazarak, kelimeye çevirerek sağlamak. Yazma sürecinin kendisi ile avunuyorum. O yüzden biten her roman, hikâye hüznü veriyor bana. Nar Ağacı'nı ve daha pek çoğunu yazdığım süreçlerin bitmesini hiç istemezdim. Yüzünüzü ışığa döndüğün-

nüz ve evrenin yaydığı gizli bir alkımla ısıdığınız anlardan söz ediyorum.

Nar Ağacı eserinizi yazarken doktora tezi yapacak kadar kitap okudunuz. Neler okudunuz? Yazar olma yolunda ilerleyen okurlarımız için çok önemli bir bilgi.

Bir şey zihnimi doldurmaya başladığında onunla ilgili okumalar, araştırmalar hız kazanıyor. Kamaştırıcı, esritici bir ilgi hali. Kitap, resim, fotoğraf, anıt, şehir, harabe ne varsa bulmak. Bilmek. Daha fazla bilmek, daha fazla ayrıntıya ulaşmak. Kur-gusunu düzenlediğiniz bir şeyin gerçeklik katmanına ulaştığınızda arada açılan bir koridor var. Bu esrimeyi hiçbir şeye değişmem. Nar Ağacı'nı yazarken bu süreç çok yoğun yaşandı. XIX. Asır Tiflis'inden ulaştığım bir fotoğrafta açık kalmış bir pencereden havalanan bir perde vardı. Hissettiklerimi anlatabmam. Kuş olup uçuyorum sandım. Sonra seyahatler var. Onların verdiği bilgi ve duygu okumalardan daha az değil.

Yazmadan önce, yazarken ve bitirdikten sonra nasıl bir ruh hali içerisinde oluyorsunuz?

Öncesinde hevesli, telaşlı ama tedirgin, yazarken esrik, bittikten sonra hüznü. Sanki bir daha hiç yazamayacakmışım gibi, bir daha o güzel duyguları tadamayacakmışım gibi.

Yazar olarak okura anlatmak, vermek istediğiniz duygu nedir?

Bu, zaman içinde bütünüyle değişmediyse de gelişti, genişledi. İlk zamanlar daha çok aşkı anlamak istiyordum, anlattığım da buydu, anlamak için. Şimdilerde daha çok insanlardan müşteki ama insaniyete sığınan, evreni bir bütün olarak kurduyla kuşuyla, ağacı dalıyla korumak kollamak isteyen ve ıstırap çeken bir kalbin sahibiyim. Bir şey aktarmak hakkım varsa bu bilinç ve duygu olsun isterdim. Her şeye rağmen mücadeleyi öğütlerdim.

Giysilerimiz, zamanımız değişse de bizler aynı insanlarız. Eserlerinizde tarihten çıkan kahramanlar var. Yoksa aynı insanlar olduğumuzu bilmeye mi ihtiyacımız var?

Kesinlikle evet, aynı insan olduğumuzu bilmeye ihtiyacım var. Eğer ondan bugünü ve yarını ve bütün insanları ilgilendirecek bir hikâye çıkaramayacaksam XVI. asır İstanbul'unda ya da MÖ 3000'in Mısır'ında dolaşmamın ne anlamı olabilir?

Şehirlerde neler arıyorsunuz? St. Petersburg, Tebriz, Tiflis, İsfahan'da neler buldunuz? Şehirlerin bir ruhu var mıdır?

Şehirlerde aradığım şey bugünleri değil geçmişleri. St. Petersburg, Tiflis, İsfahan, bu duyguyu bana kuvvetle verdi. Nil

kıyısındaki Luksor'da gözlerimi kapadım ve kendimi firavunlar döneminde sazdan bir sandal içinde buldum. Tebriz'de ilk anda modern bir şehirle karşılaşmıştım ve hayal kırıklığına uğramıştım. Ama o da Kapalıçarşı'da, halı yığınlarının üzerine tepeden süzülen bir ışık hevinginin altında geçmişini bana açmıştı. Bu çok kamaşmalı bir duygu, çok kıymetli. En büyük hayali zamanda geriye gitmek olan biri için şehirlere de geçmişlerinden bakmak kaçınılmaz. Sebebini geçmişle kurduğum bağlantının sebeplerini açıklarken anlatmıştım.

Dünya edebiyatında en çok sevdiğiniz eser/eserler/yazarlar hangileri?

Klasikleri, çok bilinenleri, çok tekrarladıklarımı bir yana bırakırsak son bir iki yılda çok sevdiğim birkaç kitaptan bahsetmek isterim. Andrey Bely, Petersburg; Hermann Broch, Vergilius'un Ölümü; Jose Saramago, İsa'ya Göre İncil, Christoph Ransmayr, Son Dünya. Bu romanları, hepsi de zaman meselesiyle ilgili ve hepsi de özel bir dilin sahibi oldukları için, çok sevdim.

Mihail Bulgakov ve Usta ile Margarita eserini sorsak neler söylersiniz?

Bu ilginç bir soru oldu şimdi. Çünkü söyleşi sorularınız elimе ulaştığında Usta ile Margarita'yı okuyordum (ve Üstat ile Margarita'yı). İki farklı yayınevinden çıkan iki yeni baskı elimin altındaydı ve neredeyse ikisini bir arada bitirdim. Eserin ihtişamını baştan teslim edeyim ama vaat ettiğinin bir kısmını vermediğini düşünüyorum. Baştaki fırtınaya benzeyen ilk bölüm ve ardından gelen Vali Pilatus bölümünün olağanüstü güzellikteki ağırlıkları altında romanın sonrasında bir süre ezildiğini düşünüyorum. Fantastik (büyülü gerçekçi demek daha makul) hikâyelerin cazibesi bence iç ritmin dağılmasına yol açtı, romanın ismi ile hikâyeleri arasındaki mesafe açıldı, iki katman arasındaki ilişkiyi ilerleyen bölümlerde kaybeder gibi oldum, ikinci katmanın ihmal edildiği hissine kapıldım vs. Ancak son bölümlerde yüreğim ağızımda olsa da toparlandı. Ama buna Rus romanından alışmışız. O kadar büyük ki zaafılar bile romanın ihtişamına zarar vermez.

Dil ile varlık arasında nasıl bir ilişki vardır?

Aristo'dan bu yana bilindiği gibi dilde var olmayanın varlığından söz edemeyiz. Her şey bilinç ile başlar. Dil de bilinç halidir. Bu yüzden ismi olmayanın varlığından söz edilemez. Unutuşun başladığı yer de bir ismin unutulduğu yerdir. Diğer yandan duygunun dili yok ama varlığı var. 'Var Ol-

manın Dayanılmaz Hafifliği' bu meseleyi "Karenin'in Gülümsemesi" bölümünde çok güzel işliyordu. O yüzden duygunun adını koymaya çalışıyoruz biteviye ve dil böyle zen-
ginleşiyor.

Yedi alt başlıkla sunduğunuz son eseriniz "Yerli Yersiz Cümleler" ile aşka, yaşama, ölüme, sanata, edebiyata, acıya, savaşa, nefrete ve daha birçok konuya dair yirmi yıllık yazı serüveninizi içeren cümlelere tanık oluyoruz. Bu eserinizle ilgili okurlarımıza ne söylersiniz? Neden böyle bir eser yazma ihtiyacı hissettiniz?

Öncelikle sağda solda kalmış, hiçbir metinde kendisine yer bulamamış cümlelerden kurtulmak istedim. "Kurtulmak" diyorum çünkü bir bütün içinde yer almayan cümle, dizesi gelmiş ama şiirini tamamlayamamış, kompozisyonunu kuramamış şairin huzursuzluğu gibi, beni rahatsız etti. Onları bir senaryonun üzerine yerleştirmeye başlayınca eksik parçalar kaldı, onlar da yayımlanmış olanlardı. Bu kez bir göze alış gerekti, kendi hikâyemi ortaya çıkarmak için kendi kitaplarımı taradım ve benim personel mit'im kanımca ortaya çıktı.

Kendinizi anlatacak bir hikâyede hangi araçları kullanır, neleri anlatmak isterdiniz?

Bir hikâye konusu olarak benden çıkacak kurgu az çok bellidir. Duygu ile mantık, akıl ile gönül, hayal ile gerçek, olan ile olması gereken arasında bölünmüş, çatışmış bir kadının hikâyesi. Kurda kuşa, börtü böceğe sevgi, dünyanın saf uyumuna saygı dolu. Yaşama tahammül gücünü yazmaktan alan, kırılğan fakat hiç umulmayacak kadar mücadeleci, sığ duygusallığın düşmanı ama duyarlı. Ve de serapa kusur serapa yanılğı. Bu yüzden sık sık derin kuyulara düşen, sonra nasılsa çıkan. Böyle bir şey.

Okurlarımıza iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

Her zamanda ve her toplumda var olan değişmez değerlerin mevcudiyetine inanıyorum, bunu da insanlık ülküsü ve doğruluk ilkesi olarak tanımlıyorum. Beklediğim, bunun fark edilmesi. O zaman dünya cennet olurdu. İmkânsız emel. Dünya cennet değil çünkü insan melek değil ama cennem olmasa bari. Diğer yandan sanat var. Sanatın varlığını çok önemsiyorum. Bir yerlerde bir ressamın sabahladığını bilmek bana güven veriyor ve romanların kendisinden çok onların nasıl yazıldığını bilmeyi seviyorum. Bütün şarkıları ve şiirleri üzerime alıyorum ve bu kadar güzel bir şiir yazıldıktan sonra dünyanın nasıl hâlâ eskisi gibi döndüğüne şu olgun çağımda hâlâ hayret ediyorum.

DOĞU VE BATI SANATININ ETKİLEŞİMİ ÜZERİNE ÖRNEKLER

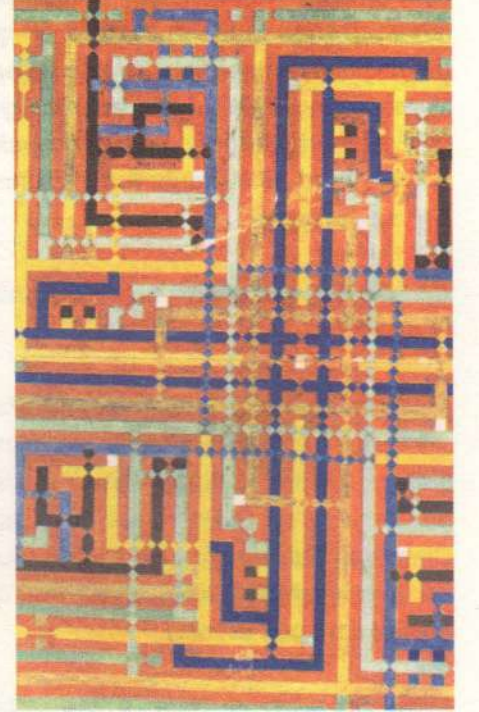
Ezgi Karaata

"Estetik güzel, hem geçmişe bireşim olarak taşır, hem de geleceğe ilişkin öğeleri içinde bulundurur... Yaratıcı insan, ancak kendi öz kültürü içindeki bireşimler üretme ile özel, özgün olabilir."

Atalayer, Faruk (2007)

Zaman, Postmodernizm, Türk Mitolojisi ve Yaratıcılık, Anadolu Sanat, 18, 13-28

Suut Kemal Yetkin, "Fransa'da Fauve'lar diye adlandırılan ve Matisse'in çevresinde toplanan 20. yüzyıl resim sanatında ilk ihtilali gerçekleştiren Derain, Vlammnick, Braque ve Dufy gibi ressamaların yaptıkları işler, İslam minyatürcülerinin yaptıklarından başka şeyler midir?" diye sorar.

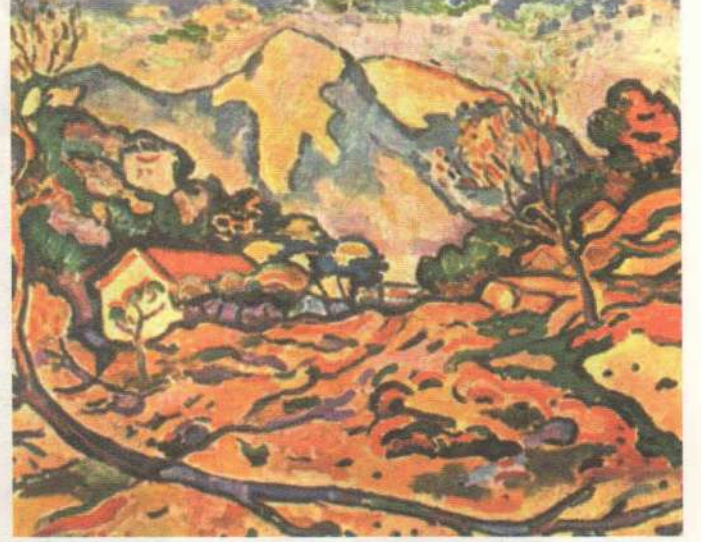
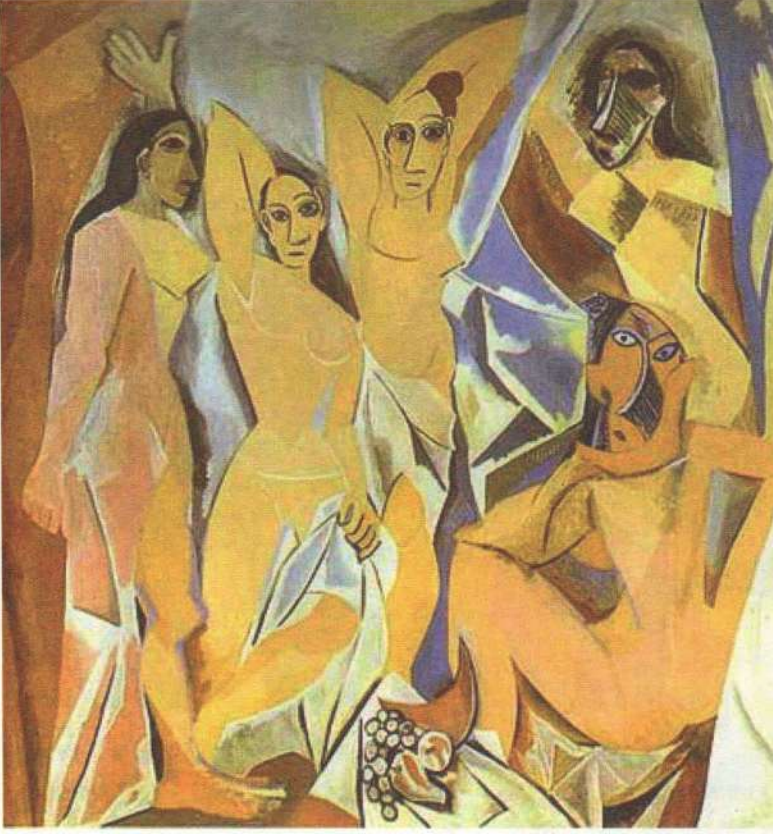
Bunu Mazhar İpşiroğlu şöyle anlatıyor: "*Batı dünyasında Ortaçağ sanatının ana konusu Tanrı'ydı; Yeniçağ'da onun yerini tabiat almıştı. Fakat şimdi tabiatçılık devri de artık sonra eriyor ve Batı düşüncesi yeni bir döneme girmeye hazırlanıyordu... Sanat tarihinin hiçbir döneminde bu kadar çeşitli, birbirine karşıt ve birbirini tamamlayan sanat akımları bir araya gelmemişti. Aynı ayrı şeyler isteyen, aynı yönlerde denemelere giren bu akımların ortak yanı; tabiatla uzaklaşma isteğiydi... Bu kavram ressamlığı soyut resim akımlarında, tabiatla bağlarını büsbütün kopararak nakışçılığa dökülüyor ve Doğu sanatına yaklaşıyor gibi görünüyor. Gerçekten de bu akımlara bir nakış zevkinin karışmış olduğunu söylemek yanlış olmaz... Bu yüzden bu dönemde, Doğu nakışçılığına karşı büyük bir ilgi uyanır. Matisse, İran minyatürlerinden ve Kuzey Afrika çini-lerinden hoşlanıyor; ilk Kübistler Zenci plastiğinden etkileniyorlar; Kandinsky, Mondrian ve Klee'yi Doğu'nun soyut nakış motifleri çekiyor.*" Ve Doğu'nun tabiat resmi yapmayışından dolayı Yeniçağ'da da İslami düşünceye göre hareket ettiğini ve batı sanatıyla arasına aşılamayacak bir zaman dilimi girdiğini belirtiyor. Batılı ressamlar yeni bir anlatım dili ortaya koy-

mak adına doğudan ilham almışlardır. Dali, Picasso gibi sanatçılar Doğu sanatının görsel estetiğini özümseyerek ortaya yeni tarzda üsluplar çıkarmışlardır.

Türk ressamları 19. yüzyılın ortasından başlayarak 1940'lı yıllara kadar Batı aktarmacılığına gitmişlerdir. Kendilerine özgü bir sanat dili yaratamamışlardır. Modernleşme ıstırapı yaşanan bu dönemlerde kurulan *Yeni Resim Cemiyeti* ve *D Grubu*'nun kurucularından olan Elif Naci bu dönemin kendisi için başlangıcını şöyle anlatır:

"Türk İslam Eserleri Müzesi'ne tayin edildim. Orada Türk sanatının şaheserleri ile tanıştım. Uzun yıllar bunlarla uğraştım. Özellikle hat sanatı, Selçuk halısı, çini, minyatür beni büyülemişti. Onlar beni soyut sanata yöneltti. Bunlardan aldığım parçalarla yeni kompozisyonlar yapabilirim diye düşündüm. Batı'ya benzemeyen yepyeni bir Türk sanatı olacaktı. Bu özlemle çalışmaya denemeler yapmaya başladım. Tuvalerime Arap harflerinden, halıdan, çiniden motifler yerleştirdim."

Sadece Batı'nın taklidi resimler yaparak ulusal bir resim anlayışı meydana gelemeyeceği düşüncesi hâkim olduğu için 1940 yılından başlayarak geleneksel sanatlarımız minyatür, hat, tezhip, halı, kilim kullanılarak tuvale aktarılmıştır. Bedri Rahmi Eyüboğlu Akademi'de öğrencilerine bu ulusal resim düşüncesini empoze etmiştir. Öğrenciler "Onlar" adlı bir sa-

nat grubu kurup bu sanat için çalışmışlardır. Geleneksel sanatlardan etkilenecek bu anlamda resim sanatında işler üreten sanatçılarımızdan birkaçı şöyledir: Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nurullah Berk, Elif Naci, Turgut Zaim, Yüksel Arslan, Ömer Uluç, Dinçer Erimez, Devrim Erbil, Ergin İnan, Nuri Abaç...

Batı sanatının etkisinde kalmış diğer bir sanat dalı olan sinema alanında da Türkiye'de geleneksel sanatlara yönelik 1960'lı yıllara denk gelmiştir. Halit Refiğ'in bu konu üzerinde yazılarının bulunduğu Ulusal Sinema Kavgası isimli kitap, Türk sinemasının çıkışının aslında "halk sineması" biçiminde olduğunu savunmaktadır. Refiğ, "Türk sineması geleneksel halk hikâyelerinin, seyirlik, gölge ve orta oyunlarının, şenliklerin beyazperdede çağdaş bir yansımasını bulan Türk halkının film seyretme ihtiyacından doğmuştur," demiştir. Lütfi Akad, Metin Erksan ve Halit Refiğ 1960'lı yıllarda çektikleri filmlerle milli kültür kaynaklarından yararlanarak oluşturdukları ulusal sinema üslubunu filmlerine yansıtmışlardır.

Günümüzde Doğu ve Batı sanatını sentezleyerek eserler ortaya çıkarmaya devam eden dünyaca ünlü sanatçılar çalışmalarına devam etmektedir. Çağdaş sanatçı Grayson Perry, 2015 yılında İstanbul Pera Müzesi'nde gerçekleşen sergisi için yapılan söyleşide, kendisini bir etkiler ağı düğümüne benzeterek, müzelerde ve sanat kitaplarında ona ilham veren şeyler aracılığıyla birçok farklı kültürden bağlantılar aldığını

belirtmiştir. Kültür sentezi yapan bir başka çağdaş sanatçı da Sabancı Müzesi'ndeki sergisi 28 Ocak 2018'te sona erecek olan Ai Weiwei'dir. Çinli sanatçı Weiwei, günümüz yaşantısına olan bakışını; kendi ülkesinin geleneksel el sanatı olan porseleni farklı formlara sokarak ya da yüzeyini gündemdeki konularla resimleyerek yansıtmayı amaçlamaktadır. Ai Weiwei İstanbul sergisi sırasında, Cem Erciyes ile yaptığı söyleşide şöyle demiştir:

"Bir zamanların o porselen ya da bronz ya da kumaş ustalığı kayboldu gitti. Ve bir daha geri gelmeyecek, çünkü toplum değişti. Ama bugün sanatçı olarak siz de zamanınızı tanımlayan bir örnek yaratmak için çalışıyorsunuz. Bu aynı zamanda geçmişteki anlayışı da tanımlıyor. Çünkü unutmayın ki yaşadığımız zaman her daim geçmiş tarafından avlanır."

Sanatçıların bilinçli ya da sadece hissederek ürettiği eserler sayesinde değişik coğrafyaların sanatı zaman içinde birbirlerini etkilemektedir. Sanat, sanatçı ve onun geçmişiyle, özüyle koparılması gereken bir bağ sayesinde bağlıdır. Onu koparmak ya da bağlı tutmak sanatçının elindedir. Sanatçı, o bağlı elinde tutup diğer kültürlerden edindiği farklı bağlantıları da ekleyerek, hem kendisini yansıtan hem de herkesten farklı, özgün eserler üretebilir. Ürettiği bu kalıcı eserler sayesinde, sanatçının kendisi geçmiş ve gelecek arasında köprü kuran bir bağa dönüşerek ölümsüzleşir.

Ezgi Karaata

MARLO

Nihan Özkoçak

Mezarlığın girişinde üç arkadaş dikiliyorduk. Siyah takımlarımızı giymiştik tıpkı Aksel'in istediği gibi. Hava buz gibi soğuktu ve yağmur serpiştirmeye başlamıştı. Nemli havadaki toz, burun deliklerimizden girip boğazımızı kurutuyordu. Beklemekten sıkılmışım. Bir sigara yakıp etrafa göz gezdirmeye başladım.

Garip bir yerdı burası. Gerçek bir mezarlık. Yüksek ağaçların gölgesindeki mezar taşları, mermerlere nakşedilmiş sözler, suyu sürekli akan çeşme, cenaze arabaları, mezarları sulayan çocuklar... Kapalı ve boğucu hava yüzünden yeterince neşesizdim. Bir de şimdi giyinmekten olabildiğince kaçındığım takım elbisemin içinde boğulduğumu hissediyordum. Yanında durduğumuz tabelaya göz gezdirdim. "Klimalı araçlarımızla evinizden dostlarınız alınır ve defin işlemleri yapılır." Durum fazla abartılmış gibiydi. Kaya ile birbirimize

bakarak gülümsedik. Aksel bizi böyle görse kıyameti koparırdı.

"Ciddi olun beyler, Aksel geliyor!" dedi Osman. Sahte bir ciddiyet takınarak sessizce Aksel'in yanımıza gelişini izledik. Kedisinin cenazesine giden adamdı o. Saatlerdir ağladığı gözlerinden belliydi. Üzüntüsüne ortak olduğumuzu anlayabilirdi diye çabalarken garip tavırlar içine girmiştik. Başım hafif öne doğru eğik, kollarımı önümde kavuşturarak bakışlarımı asfalt yola dikmişim.

"Başın sağ olsun," dedi Kaya. Sarılıp Aksel'in sırtını sıvazladı. Arkasına döndüğünde yine göz göze geldik. Gülmemek için dudaklarını iyice büzmüştü. Osman ve ben ne yapacağımızı bilmeden olduğumuz yerde duruyorduk. Teselli etme konusunda hiçbir zaman iyi olamamışım.

"Hadi şu işi bitirelim," dedi Aksel.

Mezarlıkta bir süre sessizce yürüdük. Ölüm sessizliği tam olarak buydu.

"Şu işe bak arkadaş," dedi Osman. "İnsan ölse çamura bata çıka gideriz, toz toprak içinde kalır her yerimiz. Şu asfalt yola bakın, mezar taşları nasıl bakımlı

bir bakın Allah aşkına. Alt tarafı hayvan. Ne kadar acaba burada bir mezar parası?"

Aksel, Osman'ın patavatsız sözlerini dudaklarını sıkarak dinliyordu. Osman'ın konuşarak ortamdaki gerginlikten bizi uzaklaştırma çabası pek başarılı sayılmazdı. Kaya benden önce müdahale edip Osman'ın ensesine şiddetli bir şaplak attı.

"Allah belanı versin lan Kaya."

"Senin versin de sus."

Aksel en önden ilerleyerek bize yolu gösteriyordu. Kaya yanıma yanaşıp kısık sesle söylendi: "Alt tarafı bir kedi. Sanki ailesinden biri öldü."

"Öyle söyleme. Marlo onun kardeşi gibiydi."

"Marlo kendisinden başka kimseyi sevmeyen nankör bir kedydi."

"Marlo seni sevmiyordu Kaya. Hem kediler nankör olur."

Benden beklediği tepkiyi alamadığı için biraz sinirlenmişti. Konuyu değiştirdim: "Sevgiyle aranız nasıl?"

"Neden sordun?"

"Bilmem canın sıkın gibi geldi."

"Birkaç gündür görüşmüyoruz. Yalnız kalmaya ihtiyacı varmış. Söyle misin, ben niye sevdiğim kimsenin hayatında bir halt olamıyorum?"

Kaya bunu söylerken derin bir iç çekti. Ne diyeceğini bilemedim.

"İşte burası!"

Aksel'in seslenmesiyle kendimi bu keyifsiz duygusallıktan kurtarabildim. Marlo'nun mezarı oradaydı. Gri mermerden mezar taşının üzerine çirkin bir fotoğrafı yerleştirilmişti. Üzerinde beyaz büyük harflerle MARLO SIALOM yazıyordu.

"Soyadını verdiği inanamıyorum Aksel," dedi Osman.

"Biz bir aileydik Osman. Soyadının ne olmasını beklerdin?"

"Soyadının olmasını beklemezdim."

Osman'ı susması için ayağımla hafifçe dürtmek zorunda kaldım. Aksel bir süre hiçkırığa hiçkırığa ağladı. Kaya yanına gidip ona sarıldı. Önce sezdirmeden güldüğünü zannettim. Sonra gözündeki yaşları sildi. Fırsattan istifade kendi du-

rumuna ağılıyordu belli ki.

"Kısa bir konuşma yapmak istiyorum," dedi Aksel. Gözyaşlarını silip ceketinin cebinden küçük bir kâğıt çıkardı.

"Canım dostum, Marlo! Yaşamımdan kaçtığım bir gündü, akşamüzeriydi ve ben ömrümden henüz eksilmeyen zaman dilimleri yüzünden mutsuzdum. Akşam olsa seni göremezdim ama işte akşamüzeriydi ve simsiyah ve o ufak halinle karşıma çıkmıştın. Bu yüzden o gün üzerimize düşen güneşin son ışıklarına çok şey borçluyum. İkimiz de hastaydık. Beni biraz bile anlama çabası olmayan insanların arasından kurtarıp mutlu birine dönüştüreceğin aklıma gelmezdi. Kim her sabah mutlu uyandırabilir ki birini? Kime kabuğumu kırıp açabilirim kendimi bir daha? Şimdi tüm güzellikler el ayak çekip gidiyor bir bir. Keşke minik patilerin gözlerimdeki yorgunluğu yine silebilse. Yüreğimi, tüm yalnızlığımı sarsıp beni bu huzursuz sessizlikten kurtardığın için sana minnettarım. Huzur içinde uyu Marlo. Hep özleyeceğim. İyi uykular."

Aksel elinde tuttuğu kâğıdı cebine koymaya çabalarken bir yandan da göz-

yaşlarını siliyordu. Ben kimsenin hayatına bu kadar tesir etmesine izin vermeyen bir adamım. Böylece hiçbir terk ediliş beni gözyaşlarına boğmuyor, yalnızlığımı yüzüme vurmuyor. Aksel ise sevdiği şeyi hayatının ücra köşelerine almaktan çekinmemiş ve yalnızlığından önce yaşatılan her güzel gün için minnetini göstermişti. Üzerimde hissettiğim ağırlık, mezarlıktaki kül rengi hava kaybolmuştu. Aksel'in duyduğu sevgi ve yıllarca paylaştığı mutluluk bir anda hayatımda duyumsayamadığım her şeyden utanmama sebep oldu. Böyle garip bir yerde ve böyle garip bir anda hepimizin aklını kurcalayan yalnız olduğumuz ve kimsenin hayatında bir halt olamadığımız düşüncesi yok oluvermişti.

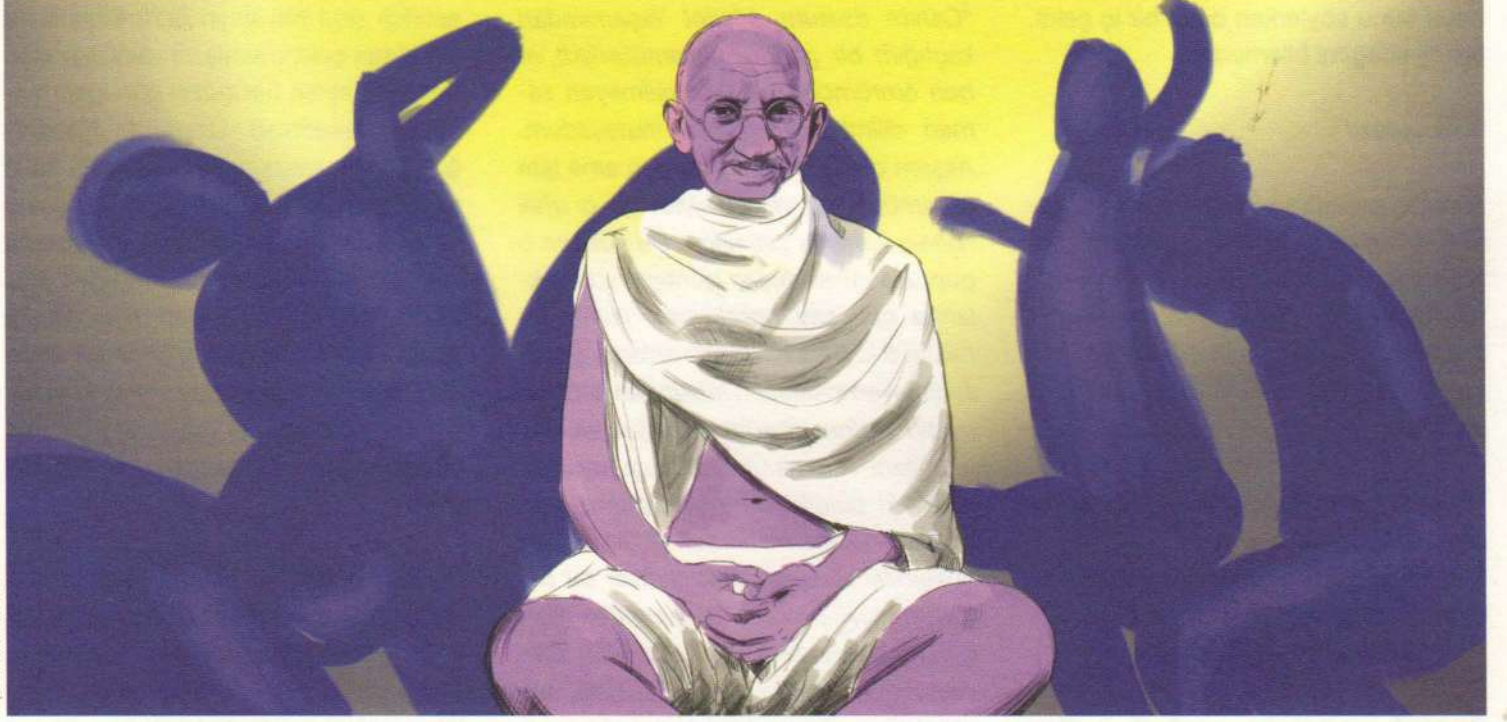
Öyle bir gündü ki... Marlo servilerin altında yatıyordu. Bizse dört arkadaş siyah takım elbiselerimizle karşısında duruyorduk. Hırsları, çirkinlikleri, günlük tasaları ve iç bulandıran arzuları yoktu onun. Aksel: "Gidelim," diye fısıldadı. Dostumun hayatına mutluluk kattığı için ona içimden teşekkür ettim. O sadece bir kedi idi. Ama güzel bir serviliği hak ediyordu.

AMERİKALI BESTECİ PHILIP GLASS'TAN
HİNTLİ LİDER GANDHI ÜZERİNE OPERA;

SATYAGRAHA

Başak Aker

Alper İstanbullu

*Egoizmden, güçten, kibirden, öfkeden, arzudan ve açgözlülüktен el etek çekmiş,
“benim” zannından kurtulmuş, huzurlu olan kişi Brahman haline gelmeye uygundur.*

Bhagavad Gita

Mohandas Karamchand Gandhi, 1869 yılında Hindistan'da doğan, Londra'da eğitim alan bir avukat, 1983'te Hintli bir tüccarın davasına bakmak için Güney Afrika'ya doğru yola çıkar, elindeki birinci sınıf biletiyle trendeki yerine oturur. Tren Natal'a geldiğinde bir İngiliz kompartımandan içeri doğru bakar ve Gandhi'yi gördüğünde şaşkınlıkla yüzünü buruşturur. İçerdeki yolcunun “koyu renkli” olduğu gerekçesiyle kendisiyle yolculuk etmek istemediğini görevliye bildirir. Gandhi yaka paça trenden atılır. Valiziyle birlikte yerde bulur kendini. Şaşkınlığını atıp düşünmeye başladığı anda üç seçeneği vardır; buna göz yumup davaya bakmak için yoluna devam etmek, Hindistan'a dönmek ya da bu adaletsizlik ve ırkçılık karşısında savaşmak. Gandhi savaşmayı seçer. Bu trenden atılış, Güney Afrika'daki ırkçı yasaları değiştirecek aynı zamanda Hindistan'ı da bağımsızlığına kavuşturacaktır.

Hint kültürüne büyük hayranlık duyan, yaşamının bir bölümünü Hindistan'da geçiren Amerikalı besteci Philip Glass'a Hintli bir arkadaşı Gandhi'nin *Tuz Yürüyüşü*'nü izletir. O güne kadar Gandhi'yi bilen ancak felsefesini derinlemesine araştırmayan besteci gördükleri üzerine büyülenir. Gandhi Barış Vakfı'na giderek Gandhi'yle ilgili her şeyi okumaya başlar.

Otobiyografisi, mektupları, röportajları, hakkında çıkan gazete haberlerini... Gandhi'yi tanıdıkça daha da etkilenir besteci. Paraların üstünde resmini gördüğü, Hindistan'ı bağımsızlığına kavuşturduğunu bildiği bu insan felsefesi ve mücadelesi derinlemesine araştırılması, anlatılması gereken bir liderdir. Bir opera bestelemeye karar verir, Gandhi'nin Güney Afrika'daki mücadelesini anlatan bir opera. Bu opera Einstein'la başlayan “*azizler üçlemesi*”nin ikincisi olacaktır.

Besteci, müzikle profesyonel olarak uğraşmaya başlamadan önce bilim insanı olmak ister. Ancak fizik ve matematikte pek başarılı değildir kendi anlatımına göre. Dünyanın en nitelikli müzik okullarından biri olan Julliard da okur ancak bilim tutkusundan da vazgeçmez. Bilim insanları üzerine müzikler bestelemeye karar verir. Stephan Hawking için yapılan film müziklerini besteler. Müziklerini yaptığı filmlerden en popüler *Truman Show*'dur. Her daim bestelediği müziğin bir fikri aktarması gerektiğini düşünen besteci, derin felsefeler, mesajlar içeren filmler için müzik besteler. *Qatsi Üçlemesi* bunun çarpıcı örneklerinden biridir. Teknolojinin hayatı nasıl terörize ettiğini anlatan bu belgesel serisi bestecinin müzikleriyle birlikte etkisi daha da artmış olan sahneler sunar. Bestecinin bilim in-

sanlarıyla ilgili müzikleri *Galileo* operası ile devam eder. Gün gelir Philip Glass, Einstein üzerine bir opera yapmaya karar verir.

“Einstein bilim insanlarının ilk süper starı. 1940’larda herkes Einstein’ı tanıyordu ama kimse izafiyet teorisini anlamamıştı,”

diyen besteci Einstein on the Beach operasını besteler. “Azizler üçlemesi”nin ilk operasını dünyayı fikirleriyle değiştiren insanlara adar. Einstein bilimde, Gandhi politikada, Akhnaten ise inançta dünyayı değiştirecek güçte etkiler bırakmış liderlerdir. Akhnaten MÖ. 1335’de Mısır’da yaşayan bir firavundur. Kendinden önceki firavun hanedanlarında uygulanan çok tanrılı din anlayışına son vermiş, ayrımlardan uzak, kardeşliğin, barışın hâkim olduğu bir inancı getirmiştir. Besteci, üçlemenin sonuncusu olarak *Aknaten*’i besteler. “Biz besteciler bu dünya için ne yapmalıyız?” kaygısının sonucunda, bu üç tarihi karakterin felsefesini sunar. 1980’de sahnelenecek Gandhi ile ilgili operasına Gandhi’nin Afrika’da başlattığı bağımsızlık mücadelesine verdiği ismi koyar: *Satyagraha*. Bu kelime “doğruya sevginin kuvvetiyle kavuşma”yı tasvir etmektedir. Buradaki sevgi tanrısal bir sevgidir, aşktır. İnancı son derece kuvvetli olan Gandhi tüm yolunu Tanrı’ya doğru hizmet edecek nitelikte çizer.

“Satyagraha’yı yazdım çünkü (...) şiddetsizlikle ilgili diyalog kurmamız gerektiğini düşündüm. Yaptığım bir söyleşiyi başlatmaktı. Bu opera şiddetsiz sosyal değişimleri anlatıyor. İşe yaradı mı? Yarayacak mı? Bilmem. Eylem eylemsizlikten iyidir. Gandhi eylemi seçti.”

Philip Glass

Besteci, Gandhi’ye rehberlik eden *Kur’an* ve *İncil*’le birlikte üç kutsal kitaptan biri olan *Bhagavad Gita*’yı okumuş ve çok etkilenmiştir. Hinduların bu kutsal kitabı, bir destanın bölümüdür. Prens Arjuna ve Tanrı Krişna’nın diyaloglarını içerir. Tüm diyaloglar Tanrı Krişna’nın öğretilerini; savaşa ve şiddete antitez olarak şefkat, adalet, tevazuyu anlatır. Glass, operayı bu kutsal kitaptan yola çıkarak bestelemeye karar verir. Operayı Sanskritçe yazar. Bhagavad Gita’nın dili olan Sanskritçe aynı zamanda Hintlilerin geleneksel dilidir, sanat eserleri de bu dilde yazılır. Glass Sanskritçenin bir opera için duyusu açısından çok uygun olduğunu söyler. Metnin İngilizceye çevrilmemesini özellikle talep eder. Telepati yeteneğini kaybetmiş gibi gözüken bizlerin aslında metnin anlamına ihtiyaç duymadan, direkt olarak duygu üzerinden manayı anlayabileceğimizi savunur.

Opera üç perde, yedi sahneden oluşur. İlk perde Leo Tolstoy,

ikinci perde Rabindrath Tagore, üçüncü perde ise Martin Luther King ismindedir. Leo Tolstoy yaşamının son yıllarında Gandhi ile mektuplaşır. Mektuplarında Gandhi’nin mücadelesini desteklediğini dile getirir. Nobel ödüllü Hintli yazar Rabindrath Tagore ise Gandhi ile birebir aynı dünya görüşüne sahip olmasa da onun fikirlerine çokça değer verir. Gandhi’ye yüce ruh anlamına gelen *Mahatma* unvanını veren de Tagore’dur. Hindistan’ın ilk bağımsızlık marşının sözlerini yazar. Martin Luther King, Gandhi’nin mücadelesini örnek alarak Amerika’daki ırkçı rejime karşı çıkmıştır ancak Gandhi gibi o da suikasta kurban giderek genç yaşta ölür... Besteci bu üç tarihi karakterin isimlerini perdelere vererek Gandhi’nin Güney Afrika’daki hayatından yedi gerçek sahneyi resimsel ve meditatif bir dünya içerisinde sunar. Besteci özellikle Gandhi’nin Güney Afrika’da geçirdiği yılları operaya konu eder çünkü bu yılların Gandhi’nin en üretken yılları olduğunu düşünür. Operadaki karakterler Tolstoy, Tagore, King, Gandhi, Einstein, Akhnaten’in ve elbette Philip Glass’ın ortak bir özelliği vardır. Tüm bu kişiler yaşadıkları dönemde ve geçmişte ezilenlerin sürekli olarak zalimlere boyun eğişine, sömürgeci rejimlerin yaşattığı haksızlıklara karşı mücadele etmişlerdir.

Besteci müzik üretimi boyunca bu nitelikte eserler yaratır.

“Şöhret ve ticari kazancı göz ardı ederek gerçek, dürüst, yeni bir müzik dili oluşturmak için idealizmi işimin ana hedefi yaptım,”

diyen Glass müziğini asla para kazanmak amacıyla bestelemmez. 40’lı yaşlarına kadar taksi şoförlüğü, tamircilik gibi günlük işler dahi yapar, *Einstein on the Beach* operasının Amerika’nın en büyük operası olan Metropolitan Opera’da prömiyerinin olduğu bir akşam temsile gitmek yerine şoförlük yapmak zorunda kalır. Arabasına binen bir kadın, şoförün isminin Philip Glass olduğunu öğrendiğinde şoka girer ve “Sizin isminizle aynı isimde bir besteci var!” der. Musluk tamiri yaptığı bir evde ise ev sahibi tamiri yapan kişinin isminin Philip Glass olduğunu duyunca şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemezken bestecimiz boruları değiştirmeye devam edecektir...

Hakikati aramak için gerekli araçlar, basit oldukları kadar da güçtür. Bunlar kendini beğenmişlere büsbütün olanaksız, bir masum çocukcağıza ise tümüyle mümkün görünebilir. Hakikat peşinde koşan insan, bir toz zerresinden daha alçakgönüllü olmalıdır. Dünya âlem toz zerresini ayaklarının altında ezer. Hakikat peşinde koşan kimse öylesine alçak gönüllü olmalıdır ki, toz zerresinin altında ezilebilmelidir. Ancak ve ancak o zaman, şöyle bir parlayıp sönmeyen gerçek ışığına kavuşabilir.

(M. K. Gandhi)

ÇİÇEKLERİ KİM GÖNDERDİ?

Gizem Demirel

Aydınlanma Çağı'nın kuşkusuz en önde gelen isimlerinden biri olan Fransız yazar ve filozof Voltaire'in saflık timsali Candide karakteriyle aynı adlı romanında (1795) Candide'in hayatın anlamını bulmak için dünyayı dolaşıp çeşit çeşit badireler atlatıp mutluluğu ve cevabı hangi şehirde bulduğunu biliyor muydunuz? Gerçek mutluluk ve başarı için "Il faut cultiver notre jardin" yani "Herkesin kendi bahçesini ekmesi gerek" cümlesi, Candide'in yolculuğunun sonunda İstanbul'a gelip burada bir dervişle tanışması ve onunla aralarında geçen sohbet üzerine doğar.

"Arazim doksan dönüm kadar [...], çocuklarımla ekip biçiyorum. Çalışma bizi üç büyük kötülükten kurtarıyor: Can sıkıntısı, kötülük ve gereksinim."

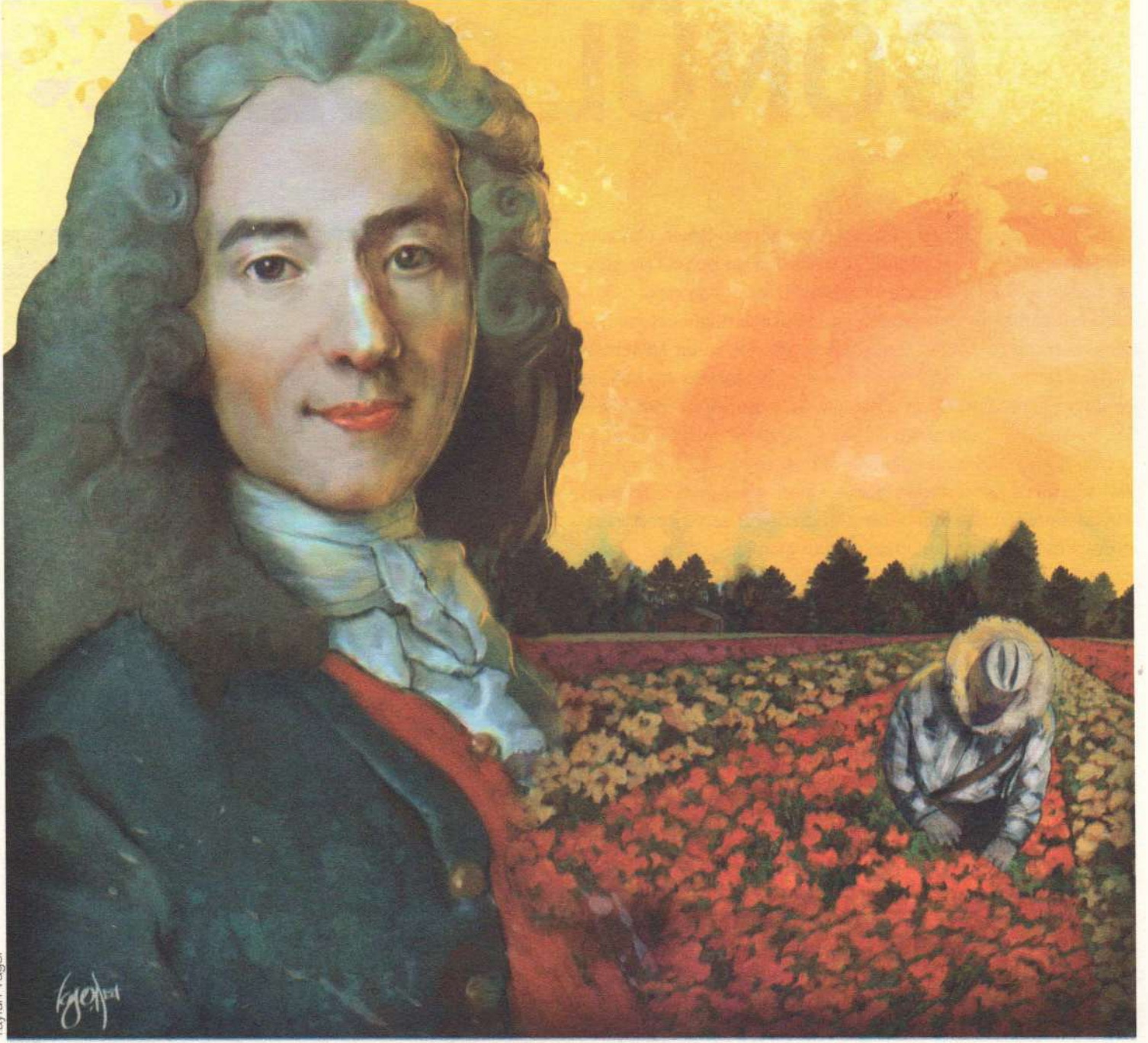
Voltaire'in kendi hayatından karaktere iz düşürmüş olması muhtemel. Zira 64 yaşında Cenevre'den bir arazi alıp bir dönem tarımla uğraştığı söylenir. *"Eğer mutluluk diye bir şey varsa onu göklerde aramak yerine yerde, burada, dünya üzerinde yaratmak gerek,"* der Voltaire. Ona göre metafiziğe, gözle görülmeyene kafa yormaya fazla zaman harcamaktansa insan elinin altında ne varsa onunla uğraşmalı, onu ve dolaylı olarak kendini geliştirmeli, daha iyi hale getirmelidir. Bu, insan olan bitene ilgisiz kalmalı demek değil, sadece odağı dıştan içe çevirip iç gözlem yaparak 'kendisi' hayatında ne nenden oluyor anlamaya çalışmalı, demektir. İçe bakışın metafiziğin üstüne çıkması bugün kendimiz için yapabileceğimiz en iyi şey. Kafamızı beş ayrı kitapla, iyi yaşamak, mutlu olmak, istediğini elde etmekle ilgili 40 farklı fikirle doldurmaktansa "Ben kimim? Ne yapmayı seviyorum? Ne içime huzur veriyor? Ne beni rahatsız ediyor?" gibi soruları kendimize sormak ve cevapları fark edebilecek uyanıklıkta olmak modern hayatlarımızda hepimizin ihtiyacı olan bir pratik. Bu serüvende başlarına gelen tüm zorluklara rağmen Candide'e iyimser dünya görüşünü, "her şerde bir hayır vardır" yaklaşımını öğretmeye çalışan Pangloss karakteri Voltaire'in roman boyunca ironileriyle yerdiği ve düşüncelerini oldukça basite indirgediği Gottfried Wilhelm Leibniz'i temsil eder. Hatta kendisinden yüzyıllar sonra bile üzerine düşünölmeye devam edilen meşhur cümlesi Pangloss tarafından dile getirilir: *"Olabilecek dünyanın en iyisinde yaşıyoruz."* Gelin Voltaire'in yeni tanıştığımız bu bahçesini Leibniz'in çiçekleriyle süsleyip hayatla ilgili pastel tonlarda bir bakış açısı elde etmeyi deneyelim.

"Son evrensel deha" Leibniz 1646 Almanya doğumlu bir matematikçi ve filozoftur. 17. ve 18. yüzyılın büyük düşünürleri arasında yer alır. Metafiziğe, hukuka, mantığa, din felsefesine, tarihe, biyolojiye, dilbilime, fiziğe ciddi anlamda kafa yormuş

ve bu alanlara önemli katkılarda bulunmuştur. Varoluşu da tüm bu bilgilerden oluşan bir sistemden geçirip sentezleyerek sorgulaması belki de ne demek istediğinin bir türlü doğru anlaşılmasına ve/veya demek istediği şeyin birden fazla şekilde anlaşılabilmesine sebebiyet vermiştir.

Leibniz kusursuz bir yaratıcıya inanır; yarattığı her şeyin, A'dan Z'ye, en ufak detaylarıyla kusursuz olduğuna değil. Olabilecek dünyaların en iyisi ne demektir? Dünya seçeneklerinin en iyisi. Yani fazladan bir kötü insan barındıran daha kötü bir dünyadansa, on kat fazla vahşet, beş kat fazla hava kirliliği, iki kat fazla körelen canlı nesillerinin olduğu bir dünyadansa bu; şu an içinde olduğumuz dünya. Bardak yüzde 50 değil, yüzde 49 hatta daha kötüsü yüzde 30 da boş olabildiği gibi. Yani adamcağız hiç kötülük olmayan, kusursuz bir dünyayı değil, daha az kötü, daha az kusurlu bir dünyayı kastederek sadece. Kötü olanın, eksik olanın, yanlış olanın da bir görevi olduğunu, varoluştan önce kurulmuş bir uyuma hizmet ettiğini söyler. Bütün kusur ve eksiklikleri güneşin üzerindeki lekelerle benzetir. Nasıl ki o lekeler bizim gün ışığımızı engellemiyor, biz güneşin sıcaklığını seviyor, güneşli bir günü "güzel" addediyorsak kötü olanlar da evrendeki iyiliği eksiltemez ya da iyiliklerinden bir şey kaybettiremez. Hatta ona göre kötülük iyiliği doğurur, arttırır bile. Bir bakıma doğru olabilecek bir fikirdir bu. Küçük bir kesikten ölüme, kayba, arkadaşla düşülen basit bir fikir ayrılığından eşle boşanmaya kadar her şey –büyük resme bakmak ne demek anlayıp bir gün bunu başabilirsek eğer– bizim için de iyi bir ders taşır. Trafikte sıkışıp kalınan bir akşam eve dönüş yolculuğu bile yan sokakta gerçekleşebilecek büyük bir trafik kazasını engellemiş olamaz mı? Olabilir.

Bu arada bizim Candide de yolculuğun sonunda, bunca zaman yaşadığı kötü olaylardan tek tek alınacak dersler olduğunu anlar. Felaketler atlata atlata geldiği bu topraklardan, boğçasında aldığı dersler, kendi bahçesini ekmek ve yeşertmek üzere geri döner ona.

Leibniz: “İçinde irade özgürlüğü olan bir dünya, zaman zaman insana kötü olanı seçme izni verse de irade özgürlüğü olmayan bir dünyadan daha iyidir,” diye düşünür. Benim yemek istediğim şeyi, gitmek istediğim yeri, giymek istediğim kıyafeti, okumak, yazmak istediğimi ancak ben seçebilirim ve bu, insan olarak bana tanınmış büyük bir haktır. Düşünebilirim, konuşabilirim, ne yapıp ne yapmayacağıma kendim karar verebilirim. Her saniye, her an değişim içinde olan ben ve içinde bulunduğum dünya. Sonsuz seçenek, sonsuz seçim hakkı. Yanlış seçme ve hata yapma ihtimali insana doğruyu görme, ders alma ve bir sonraki seçiminde doğruyu seçme fırsatı verir. Aman bu ikisi arasında geçen “keşke” süresini çok uzun tutmayalım da hızlıca “iyi ki”ler açsın toprağımızda. Olabilecek daha az iyi dünyalar şöyle dursun, özgürlük bizle kalsın. Bahçemize ne ekip, neye su vereceğimize, neyi yeşertip neyi söküp atacağımıza yalnızca biz karar verelim. Robert Brault’un sevdiğim bir sorusu ile bitirmek isterim:

“Yıldızların büyük patlamayla oluştuğunu düşünüyorsanız bile, çiçekleri kimin gönderdiğini merak etmiyor musunuz?”

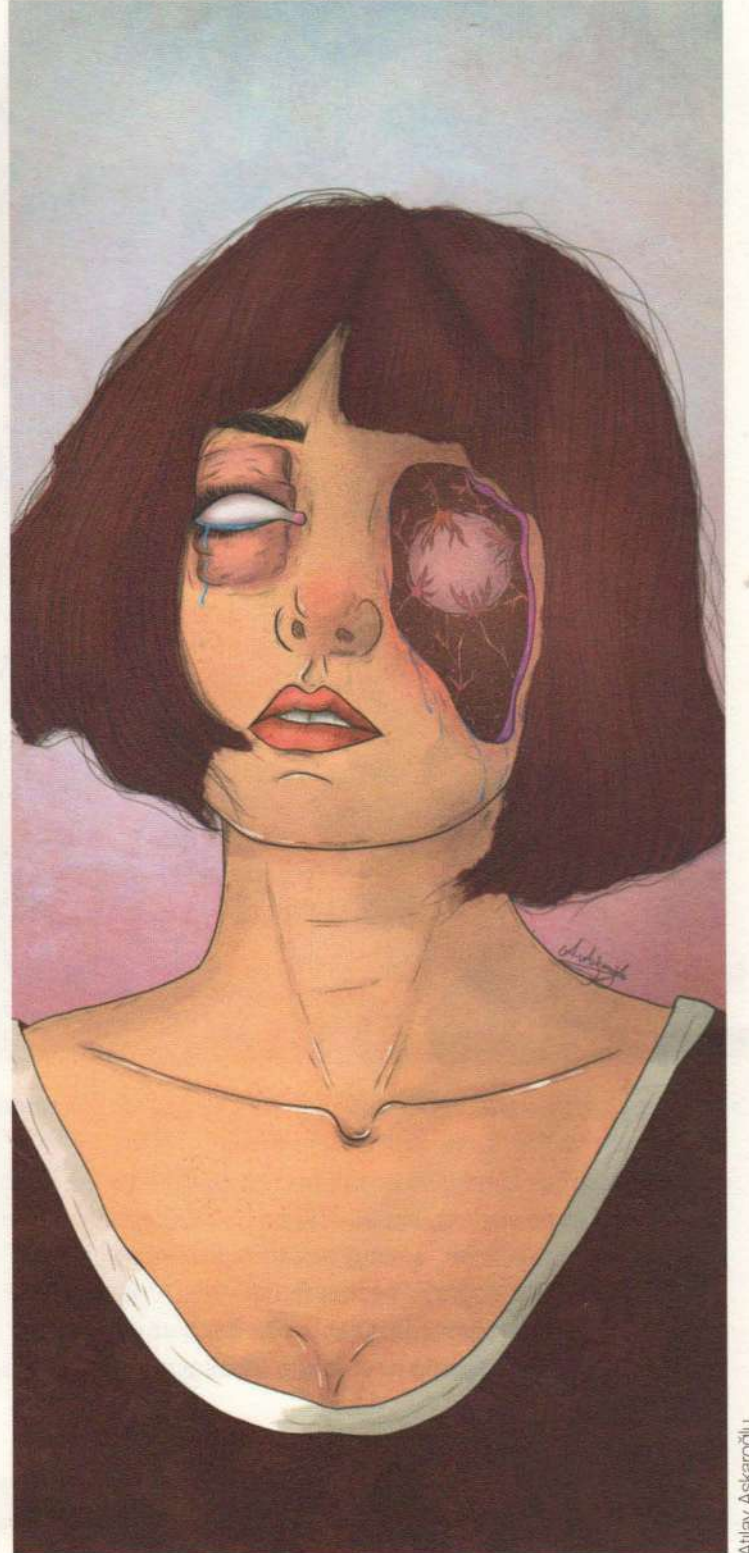
GÖNÜL GÖZÜ

Atılay Aşkaroğlu

Gökyüzünün maviliğiyle ıslandığım bir gündü. Böyle olmasını beklemiyordum. Belki yağmurlu, belki bol, gri bulutlu bir gündü benim için. İçtiğim sade kahve soğuyalı birkaç dakika oluyordu. Ağlamak eylemi üzerine uzun soluklu düşüncelerle boğuşurken duraksadığım tahta tabure de pek rahat sayılmazdı. Acı üzerine çok fazla şey söylenmiş, yaşanmış bir hayata sahiptim şimdiden. Oysa ağlamak, acı çekmekten gelmiyordu. İnsanın dünyada aldığı ilk nefesle birlikte tanıştığı ilk duygunun acı ve ardından ağlamak olması bir tesadüf olamazdı. Her iyiden ve her kötünden geriye kalan şey acıydı. Her biten duygunun ardındaki ufak tebessümde de bu acıyı görebilirsin, dikkatli bakınca. Hem gülmek acıdan gelmiyor muydu? Tiyatro oyuncusu bir arkadaşım söylemişti; ağlayabilmek için güler gibi yapmak gerekiyormuş. Aynı mimikler, aynı kas hareketleri... "Gülebiliyorsan eğer, ağlayabilirsin de," demişti. Oysa gülmeden ağlamak var mıydı, yoksa ben mi keşfetmiştim, bilemiyorum.

Gitmem gerektiğini her hissedişimde, ufak bir tebessüm takırdı dudaklarımın kenarına. Bıraksam kendimi kahkahadan boğulacakmış gibi hissederdim. Oysa ağlayacakmışım, bıraksam...

Sessizliği paylaştığım... Terasında itinayla güvercinleri beslerdi. Sarı kazağı, bordo şapkasıyla... Küt saçları vardı. Saçları uzamıyor diye şikayet eder, toplayamıyor diye üzülürdü. Her uzadığında da sıkılır keserdi. Güvercinlerin hâlâ mektup taşıdığına inanırdı. Gülmeden ağlamayı öğrendim onunla. Kendimi bırakmam kahkahalara değil, göz yaşlarına boğulacaktım. İnsan kendini bu kadar tutunca, kalbi göğüs kafesine sığmıyor. Sevdikçe ağırlaşıyor kalp. "Gönül gözüyle bakınca insan, hayat bir sanat eseri gibi gelir," derdi. Kuşların gökyüzüne çizilmiş resimler olduğu düşüncesiyle tebessüm ederdi. Kuşlar, gökyüzünün sonsuzluk algısını kırarmış. Kuşları görünce insan, gökyüzüne ulaşabileceği hissiyatını barındırmış. Bu yüzden olmalı, köprücük kemiğinin hemen altına iliştirdiği ufak bir kuş dövmesi. Kalbin sonsuzluk algısını kırmak için. "Gönül gözünü dinç tutabilmek için gözyaşlarıyla sulamak gerekir," demişti; ağlamalarını durdurmak için. Oysa gözlerimize, gökyüzümüze çok yakındı gönlü, bilmiyordu. Uzun yollar kat etti ruhum 8 dakika 17 saniyede. O zaman öğrendim, iki göğüs kafesi bir gökyüzünden gelen yağmurlarla ıslanırdı.

Atılay Aşkaroğlu

KUYRUKLU YILDIZ

Sumru Uzun

Akın Altınyıldız

Sabah erken saatlerde meditasyon yaparken bedeninden dışarı fırlayan acı okları adres tanımıyordu. Oklar bir ağaca sapsanlsa, acıları ağacın yaprakları aracılığıyla gökyüzüne ulaşırdı. Oradan bulutlara sıçrayıp sonrasında yağmur olup insanların üzerine yağardı. Hisleri biraz olsun hafifleyince, belki gökyüzü gibi o da ağlardı.

Güçlü bir kadın olmak adına verdiği tüm çaba göz pınarlarını ve ruhunu kurutmaktan başka bir işe yaramıyordu. Ne zaman yüreğindeki duygu kırıntılarında yamalar yapıp onları aşk iplikleriyle dikip bir kumaş elde etse sonu hüsrana oluyordu. Hayatına dâhil olan insanların üzerinde dikiş tutmayan bu kumaşla ne yapacaktı? Yaşamdaki tüm zıvalıklardan kurtulmalıydı. İsteddiği sadece sevmek ve sevilmekti. Başka bir yürekte filizlenip aşkı yeşertmek istiyordu.

Gözyaşı tenini alevli bir dalga misali yalayıp geçti. Duygu yoğunluğunun ardından derin bir nefes aldı. Şu anda yapması gereken tek şey evrende asılı duran olumlu enerjiye konsantre olmaktı.

Gözlerini kapattığında bir boşluğun çekim alanına girdiğini hissetti. Etrafını kuşatan karanlığı, uzaydaki kara delik olarak düşündü. Çok uzaklarda birkaç yıldızın ona göz kırptığını görüyordu. Acılarının sızısı yüreğini yokladıkça, kara delik onu yutmak için çekim gücünü artırıyordu. Anın içinde kalmayı denedi. Zorlanıyordu. Var gücüyle son bir kez daha denedi. Geçmiş veya gelecekle ilgili yargılarını içinden çıkarıp attı. Kara delik, onları afiyetle yuttu. Hafifledikçe hafifledi.

Az önce kayıp giden kuyruklu yıldız değil miydi? Acılarını kara delik yutmuşken, kuyruklu yıldızın ardından bir dilek tutsa güzel olmaz mıydı? Oldu. Kendi evreninde yüreğinin toprağına ilk defa ayak basan bir astronottu artık. Yamalı kumaştan yaptığı bayrağını astıktan sonra gözlerini açtı.

Matın üzerinde bir müddet oturup günün geri kalanında neler yapacağını düşündü. Meditasyon aylar sonra bu sabah ona bir armağan vermişti. Sevindikçe sevindi.

Yer çekimini yok sayan duyguya, aşka yüreğini açtı. Sonrasında gözünün önünde belirenler kuyruklu yıldızlar veya gezegenler yerine uçan yumurtalar, domates dilimleri ve kızarmış ekmekler oldu. Karnı acıkmıştı.

Alelacele giyinip evden çıktı. En sevdiği kafeteryada soluğu aldı. Omletini yerken, yüreğindeki bayrağın dalgalandığını hissediyordu.

Günün Şarkısı: Adam Levine\Lost Stars

DÜZİNELERCE KEŞKE

Tayfun Ş. Karataş

Vapurdalar. Püfür püfür estikçe rüzgârın getirdiği koku insanı şu andan alıp birkaç yüzyıl öncesine götürecek tazelikte. Martılar kendilerine atılan simitleri yakalamak konusunda dâhiyane bir ustalık sergiliyorlar. Kararlılığı ve çevikliğiyle, yıllara meydan okuduğu Doğulu gözlerinden açıkça seçilen çaycı abi devrilmeden servis yapabilmek için martılar gibi çırpınarak üşenmeden, tek tek, "Çay mı portakal suyu mu?" diye soruyor, yorgun, argın ve dargın insanlara. Tabiri caizse dip dibe vermişler ve içlerindeki suskunluk dışarıya martılar tarafından kusulmuş.

Bu vapur tüm bu insanları barıştıracak ya da iskartaya çıkarırları sohbetleri aynı masalarda buluşturacak güçte. Birbirinden farklı ağırlıklarda, birkaç deste yüke –ve muhtemelen onların üstüne binecek düzinelerce keşkeye– ev sahipliği yapıyor. Vapur, insanlar karaya vardıklarında binmeleri için kendilerini iskelede bekleyen duygu trenini fark edene dek bu yükleri taşımaya kararlı. Fakat tüm farklılıklarıyla onları aynı kefedeyi birleştiren sıcak çözüm önerisi işte tam o anda önlerine sunulurken bile birbirlerine yabancı kalmayı seçen onlar, ya tavşankanı çayın ürkütücülüğünden ya da portakalın altın renginden, ne istediklerini bir türlü söyleyemiyorlar.

İçli dışlı olmaktan çekindiğimiz kadar bizden, içimizden olan çaycı abi çevik ve atılgan duruşuyla milli kahramanımız adeta. Onu düşman gibi izleyen gözler taşıdığı iki çeşit içecek yüzünden vizyonunun darlığıyla ilgili o zalim yargıya varmakla meşgulken, o ne istediğini bildiğinden emin. Kim ne derse desin güç onda, çünkü elinde tuttuğu teneke tepsisi kullandığı en tehlikeli silahı bu sessizlik savaşında.

Sıkış tepiş oturduğumuz sıralarda göz göze gelmekten çekindiğim insanlara bakıveriyorum o anda ve İstanbul'un amansız kalabalığından uzaklaşmanın verdiği hazzı tüm vücudumda hissetmemi sağlayan rüzgârla yeniden buluşma isteğim kabarıyor. Ben onlardan biri olmayacağım diyorum içimden, yanımda oturan iki kadına göz ucuyla bakarak ve onların bitişiğinde, kendi getirdiği kahveyi içen yalnız adama. Yalnız adamlar hep kendi getirdikleri kahveleri yudumlar zaten. Beni duyan yine sadece ben oluyorum. Sükûneti yarıp geçerek bana söyleyecek sözleri olan martılara doğru adımlarımı sürüklüyorum. Fakat adımlarım beni çaycı abinin yönelmekte olduğu yere doğru sürüklemeyi seçiyor. Hadi bu kez öyle olsun deyip geçiveriyorum ve merdivenlerden çıkıyorum. Varlığımdan sonunda haberdar olan çaycı abi bir şey isteyip istemediğimi soruyor, ne isteyip ne istemediğinden emin olmayan bana. Cevap vermiyor, gidişini izliyorum. Gidişat hiç iç açıcı değil.

Yine de burada özgür ve ne istediğini bilmiyor olmak, aşağıda kararlı bir mahkûm olmaktan iyidir diye düşünüyorum. Bu bir teselli değil, çünkü daha bu mesafeden Üsküdar iskelesine attığım ilk adımı görür gibiyim. Beni karşılayacak, içinin dolu olduğuna hâlâ inanılmamış dolmuşları da görüyorum bulduğum yerden. Sinek avlayan taksileri, kontakları asla kapanmayacakmış gibi duran taksi-dolmuşları, ana yola ulaşabilmek için yol üzerinde sürekli dur-kalk yapan sarılı mavili otobüsleri de. İskelede ulaşabilmek adına önüne gelene çaktırmadan, şöyle sinsi bir tekme savurmayı kendine görev bilmiş insancıkları, şu Erzurumluların kahvehanelerde yudumladıkları çay bardağının ince belinden bile dar yolları, kaldırım üzerinde yürümek konusunda sınıfta kalmış deodorant düşmanı insanları ve onların, ellerinden tutarak üçer beşer sıralar halinde ilerletmekte oldukları, zaten dar olan yolu iyice daraltmakta rüştünü ispatlamış çocuklarını da. Hepsini, hepsini görüyorum. Çünkü onlar orada oldukları kadar buradalar da. Aramızda. Dip dibe vermiş, sessiz sessiz, çay mı içmesek portakal suyu mu diye düşünüyorlar.

Onlardan hoşlanmaya başlıyorum biraz sonra, iskelede varışımızla. Üçer beşer sıralar halinde, yorgun argın indiriliyor. Yine dip dibe ve göz gözeyiz ama bu kez suskunluğumuzu martılara fırlatıyoruz. Yolculuk boyunca korudukları sessizliği bozduklarına göre, diye düşünüyorum, aramızdaki tüm bağlar kopabilir, tüm buzlar eriyebilir artık; bütün çaylar ve portakal suları pekâlâ onların olabilir. Ama hayır, bu yorgunluğun üzerine sıcak bir şeyler içmek benim de hakkımdır. Karaya attığım ilk adımda çaycı abiyi arayan gözlerime ihanet eden ayaklarım, onun yerine simitçi abiye götürüyor beni. Bol susamlı taze bir simit çekiyor canım.

"Bir simit," diyerek cebimdeki bozuklukları uzatıyorum, susamın bolluğunu ve simidin tazeliğini kendime saklayarak.

"Simit kalmadı," diye cevaplıyor, aniden harekete geçen yaşlı ellerin sahibi. "Çay var, dökeyim mi?"

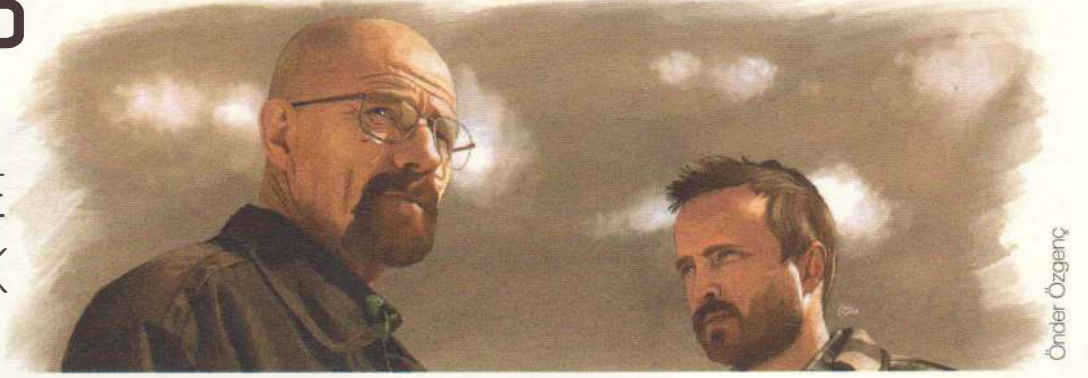
"O zaman ben bir portakal suyu alayım," diyorum eskiden kalmış bir alışkanlıkla. "Varsa yani..."

Sıcak bir gülümsemeyle, "Sende varsa bana ver," diyor simitçi abi ve ne istediğini bilmek için çok geç kalmış olan bana su şişesini uzatıyor. O an anlıyorum ki, atı alan gerçekten de üsküdarı geçiyor. Bunun üzerine soğuk bir su içerek, akılsız başın cezasını, beni nereye götüreceğini bilmediğim daracık bir yolda yürütmeyi seçtiğim ayaklara çektiyorum.

BREAKING BAD EKSENİNDE NATÜRALİZM VE VAROLUŞÇULUK

Oğuz Kaan Boğa

Önder Özgenc

Breaking Bad üzerine çoğu zaman farklı okumalarla karşılaşırız. Bunlardan en dikkat çeken, Walter White'in bir trajik kahraman gibi çöküşüdür. Bu karakteri klasik anti-kahraman bağlamında ele alan eleştirmenler de oldu. Bu yazıda, Walter White karakterine ve *Breaking Bad* evreni üzerine daha geniş bir perspektiften bakarak, natüralist ve varoluşçu bir okuma yapmaya çalışacağım.

Buna mukabil, *Breaking Bad*'e yapılan trajedi okumaları çoğu zaman sakat kalır. Çünkü klasik Yunan tragedyasının en belirgin özelliği soyluları ele almasıdır. Walter White, karakteri bu anlamda bir tragedya kahramanı olarak göze çarpmaz. Peki bu yorum neye dayanılarak yapılır? Trajedilerdeki, kadercilik ve karakterin yazgisından kurtulamaması gibi temaların işlenişi, eleştirmenleri bu dar çerçeveye sokar. Bu bağlamda, *Yıldız Savaşları*'ndaki Anakin Skywalker / Darth Vader karakterine trajik kahraman okuması yapılabilir. Çünkü Anakin, seçilmiş kişidir ve bir anlamda İsa figürüdür. Eser içerisindeki kehanet kuramıyla, yazgının kaçınılmazlığı işlenir. *Breaking Bad*'de ise, durum farklı.

Peki natüralizm nedir ve *Breaking Bad* evreniyle nasıl bir bağlantısı olabilir? Bunu tabii etraflıca bu yazıda işlemek zor; lakin elimden geldiğince özetlemeye çalışacağım.

Fransız İhtilali'yle birlikte düzenin tepe taklak olması, aristokrasinin çöküp yerine burjuvanın yönetime geçmesi, kapitalizmin doğuşu, moral değerlerin değişmesi; hatta en büyük değerler para kabul edilmesiyle, artık bir sınıf ayırımıdan çok, amiyane tabirle "zengin-fakir" ayrımı olması edebiyatçıları, romancıları bu yeni toplum yapısını analize sürüklemiştir. Bunun en tipik örneği, bugün de modern anlamda romanı var eden Balzac'tır. Realist bir yazar olan Balzac, gözlemleriyle, dönemin düşünce akımı gerekirciliği (déterminisme) kullanarak; insanların toplumla, değerlerle, çevreleriyle olan ilişkilerini en gerçekçi şekilde yansıtmaya gayreti içerisinde olmuştur. Yani aslında insanı bireysel-toplumdan soyutlayarak değil de, çevreleriyle tanımlayarak, bu sürü hayvanını bir sosyolog gibi ele almış ve olayları önsel (*a priori*) bir bakışla kurgulamak ye-

rine, karakterlerin olaylarla kendi motiflerini geliştirmesini gözlemlemek istemiştir. Natüralizmde de, benzer bir yaklaşımla karşılaşırız; hatta natüralizm için, realizmin kardeşi bir akım benzetmesi yapabiliriz. Daha progresif hali olduğu da söylenebilir. Örneğin Zola, bireyi içinde yaşadığı toplum, kültür, moral değerler ekseninde ele alırken; realizmden artı olarak, kalıtsal aktarılan düşünce sistematüğünü de ele alır. Claude Bernard'ın "la méthode expérimentale" tekniğini romana uyarlamak istemiştir. Zola için romanlar, bir laboratuvar; karakterler ise, deney nesneleridir. Zola'nın deney anlayışına daha sonra değineceğim.

Peki bütün bunların Walter White ile ilgisi ne? Ona bakınca ne görüyoruz? İyi bir kimya öğretmenidir; lakin maddi anlamda ne ailesine ne de kendisine yetebilmektedir. Herhangi bir vasıf gerektirmeyen bir ek işte çalışıyordur. Mortgage kredisini bile ödemekte zorlanır halledir. Karaktere biraz daha derin baktığımızda ise, ailesiyle iletişimde kimsenin ona saygı göstermemesi, ilgilenmemesi aslında onu içten içe kemiriyor. Pilot bölümdeki doğum günü partisinde, düzenlenen etkinliğin sanki onunla ilgili olmadığı sanısına kapılıyoruz. Verilen partide kayınbiraderi Hank, ilgileri üzerine çekiyor; Walt ise, sosyal anksiyeteye mücadele eden birisi izlenimi veriyor. Walter White karakteri, bu genel çerçeveye bakıldığında henüz karakter olamamış bir "tip" olarak resmediliyor. Henüz öznelci bir bakış kazanamamış ve toplumun değer yargıları üzerinden kendisini tanımlamaya çalışan bir tip.

"Bu denli hastalıklı bir topluma iyi eklemlenmiş olmak, sağlıklı olmanın bir ölçüsü olamaz."

Jiddu Krishnamurti

Nitekim dizide portre edilen dünyada, tipik Amerikan orta sınıfı, toplumun içinde eriyen "bireylerinin" gözümüze sokulması şeklinde zerk ediliyor. Uzun ve derin sessizlikler, mutfaktan gelen bulaşık sesleri, gündelik hazlar, sadece yapılması gerektiği için yapıldığı görülen konuşmalar gibi bir dünyaya doğmuş Walter White. Rutinin içinde, özünü oluşturamamış, "nesnelci" bir hayat sürüyor. *Gecenin Sonuna Yolculuk*'ta Cé-

line şöyle tanımlıyor bu durumu: "Aynı yerde kaldıkça, nesneler ve insanlar yozlaşır, çürür ve de leş gibi kokar."

Muhtemelen kendisi gibi orta sınıf bir kasaba ailesinden geliyor ve gururlu. Yaptığı ek işi utanarak yapıyor. Belki derinlerde oğlunun engelli olması bile onun gururunu incitiyor. İlerleyen bölümlerde Walter'ın ayna karakteri gibi okunabilecek Jesse Pinkman'ın ideal oğlunun yerini aldığını görüyoruz. Peki ama, Walter White, bu çemberi kırıp nasıl dışına çıkabilir? Sartre'ın dediği gibi, insan, dünyaya atılmıştır ve bu sebepten dolayı bütün eylemlerinden sorumludur. Varoluşçuluk felsefesinin öncülü Sartre, varlık özden önce gelir, der. İnsan özünü sonradan oluşturur. Walter White'ın özünü oluşturamadığını görüyoruz. Peki özünü oluşturabilecek bir potansiyele sahip midir? Walter White, birey olabilecek midir? Yoksa J. J. Rousseau'nun "İnsan özgür doğar; ama toplum içinde zincire vurulmuştur." sözünü anımsamamız gerekir mi? Tabii ki, Walter White'ın akıbetini biliyoruz; lakin yapılan okumalar, bu dönüşümün bir düşüş olduğu yönünde bir okumadır. Franz Kafka'nın *Dönüşüm* adlı eserinde, Gregor Samsa'nın bir sabah yatağında böcek olarak uyanması, bir düşüş müdür yoksa bir farkındalık mıdır? Ve bu bir farkındalıksa, nasıl olumsuz olabilir? Aslında *Breaking Bad*'in çıkış noktası da, bu yöndedir. Nitekim, realist veya natüralist romanlardaki "birey olma" düsturunun getirisi olan esere kişi ismi vermek yerine, Kafka'nın yaptığı gibi, bunu metaforlaştırarak ele almaya çalışır. Dostoyevski: "Tanrı olmasa, her şey mubah olurdu," der; Sartre da, "Dünyaya atıldığımız için özgürüz ve yaptıklarımızdan da sorumluyuzdur," der. Bu noktada, bir gerekircilikten ve kadercilikten bahsedemeyeceğimizi söyler.

Natüralizme dönecek olursak, Zola, kurduğu evrende, henüz karakter olamamış tiplerine, karakter olmak için bir fırsat verir. Bu da yaptığı deneylerin bir parçasıdır. Bir benzerini, *Breaking Bad*'de de görüyoruz. Walter White'ın akciğer kanseri olduğunu öğrenmesi de, Vince Gilligan'ın yaptığı bir deneydir ve Walter White'ın dönüşümü bu şekilde tetiklenir. Walter'ın kanser olduğunu öğrendiğindeki "tepki" de, bir an için bize Albert Camus'nün absürdite'sini hatırlatır. Herhangi bir tepki vermeyen Walter White, doktorunun yeleğindeki hardal lekesini seyretmektedir. Görsel sanatlarda sık rastladığımız, sarı rengin "geçicilik" ve hatta zaman zaman "hastalık", "egoizm" ve "delliliği" temsil etmesi gibi sembolist anlatımlara da yer verildiğini görüyoruz. Benzer bir sembolizm örneğini de, Tuco'nun Walt ve Jesse'yi esir almasının ardından gelişen olaylarda görebiliriz. Walter White, bir markette çıplak halde bulunur ve üzerindeki yaralar nedeniyle hastaneye kaldırıldığında, ailesine kanserini bahane ederek, hafıza kaybı yaşadığına dair yalan söyler. Sonrasında empresyonist bir tablo kadraja girer. Bu tabloda, sandalyeyle kıyıdan uzaklaşan bir adam ve ona el sallayan aile bireyleri gözükmemektedir. Burada da, Walter White'ın, ailesine karşı yabancılaşması ve bir öz arayışının sem-

bolist anlatımıyla karşılaşırız. Ve bu tablo, dizi boyunca birden çok kez gözükmemektedir.

Ne var ki, dizi, belli bir akım veya felsefe içinde ele alındığında açıklar oluşacaktır. Walter White'ın karakter olma yolundaki macerasında, varoluşçu öğelerle sık sık rastlarız. Örneğin, uçak kazasında düşen oyuncak ayının gözü, ki dizideki bu uçak kazasının öncesi ve sonrası ele alındığında bu da bir gerekircilik (déterminisme) örneğidir, Walter White'ın vicdanını temsil eder. Burada da yine dizi, bizi Sartre'a yönlendirir. Kişi, kendi ahlakını kendi seçer. İnsan, asıl benliğine kavuşmak zordur (authenticité) ve bunu yaparken, başvuracağı bütün ahlak değerleri aslında kendisine aittir. Çünkü o değerleri kabul eden yine kişinin kendisidir. O zaman, aslında insanın bu anlamda kılavuzu da yine kendisidir. Ve eylemlerinin sorumluluğu ve yükü altında ezilir der, Sartre. Çünkü tutunacak hiçbir dalı yoktur. Ayıcığın gözü de, Walter'ın sorumluluklarının ve eylemlerinin neticesinin farkında olmasıdır. Onu dışarıdan izleyen, aslında vicdanıdır. Dostoyevski bu durum için şöyle derdi: "Kendinin hakikaten alçak olduğunu hisseden alçağın avuntusu, bunun bilincinde olmaktır." Walter White, kanserinin iyileşme belirtileri gösterdiğini öğrendiğinde de, yüzündeki buruk ifade açıkça bellidir. Aslında, artık edimlerini rasyonalize edemeyeceğinin buruk ifadesi gibidir bu.

Ayıcığın, gerekircilikle incelenen bir uçak kazasında düşmesi de ironiktir. Walter, Jane'in ölümüne göz yummuştur. Bunun neticesinde, uçakların koordinatlarını sağlamakla görevli olan Jane'in babası, yas içinde olduğundan, dikkat dağınıklığı yaşar. Çok sayıda can ve mal kaybının yaşandığı bir felaket ortaya çıkar. Burada Vince Gilligan, determinizmin boyutlarını gözlerimizin önüne sermek ister; öteki taraftan da, o kazanın artığı olan oyuncak ayı figürünün, "varoluşsal göz" metaforu olarak kullanıldığını görürüz.

Natüralist başlayan, gerekirci ve bilimsel bir düzlemde ilerleyen eser, varoluşçuluk gibi, tamamen birbirini reddeden akımları içinde barındırır. Walter White, Descartes'in cogito'sunu gerçekleştirmiş ve bir karakter olabilmıştır. Nitekim, final bölümünde, Skyler'ın 'Yaptıklarını aile için yaptığını söyleme sakın' serzenişlerinin üstüne, 'hayır, kendim için yaptım,' diyebilmiştir. Arkasında bıraktığı yıkıma rağmen; özünü oluşturan Walter White, ölüme karşı da aynı direnci gösterebilmektedir. Bu bağlamda; karakter ile özdeşlik kurmaya çalışmak, benzetmeci tiyatro eseri gibi yaklaşmak, bizi yazarın sunduğu evrenin anlayışından uzaklaştırır.

"İnsan kendi tasarısından başka bir şey değildir; kendi yaptığı, gerçekleştirdiği ölçüde vardır; yani hayatından, edimlerinin (fiillerinin) toplamından ibarettir!"

Jean Paul Sartre, *Varoluşçuluk*

KENDİME AİT BİR ODA

Esra Pulak

*Şimdi sen geldin ya,
ben sana kavuştum ya,
şu hayatta benden daha mutlu
bir kimse yok sanıyorum.

*Yanında sevdiği olanlar da ağlıyor,
en çok buna şaşıyorum.

*Sensin güne eş.

*Bulutlar da misafir,
kalıcı olan gökyüzü sevgilim.

*Demiştin sana, evin burası:
Şu canımın içi.

*Sana bakıp kaybolmamak elimde değil,
bu da benim zaafım olsun sevgilim.

*Bir tek senin kalbine sırtımı dönemem.

*Ben en güzel sabahlarıma
senin kalbinde uyandım.

*Hoşuna gidiyor biliyorum,
cümlelerimde kalbini görmek...
Oysaki ben sana, neden sadece seni,
hep seni yazdığımı söylemek isterdim,
gözlerinin içine bakarak.

Ne vakit yere sıkı bastım, o vakit yerden yükseldim.
Hayal ettiklerimi gerçekleştirmek için ihtiyacım olan tek şey,
kendime ait bir odaydı, kalbim'di.

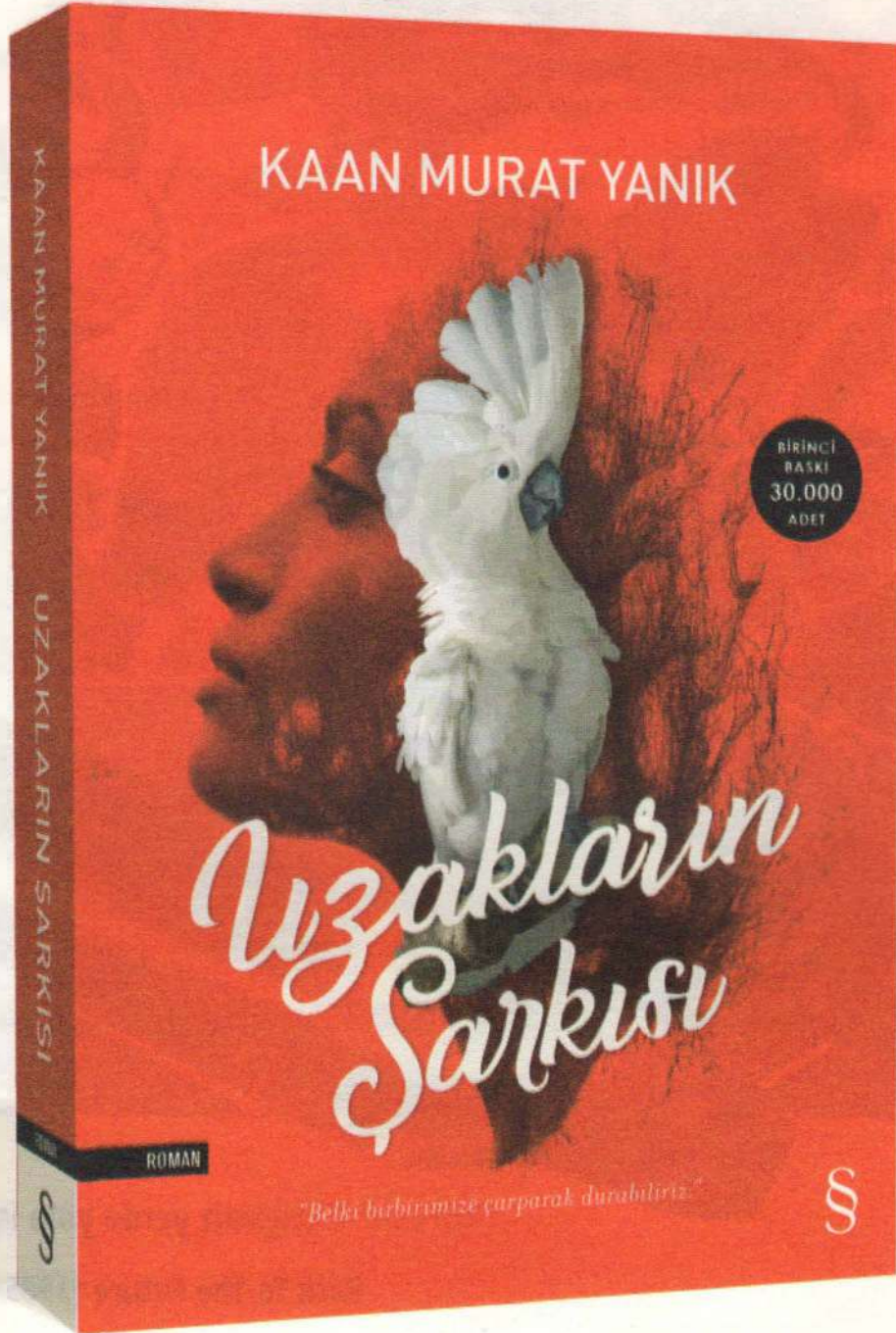

"Yol mu? Gittiğimiz yerde yola ihtiyacımız yok."

Back To The Future (1985/89/90)

*Evvla Őunu söyleyeyim, aslında hayata ve insanlara bebeklerin gözüyle bakabilseydik tabiattaki her Şeyin, her insanın, her ruhun bir rengi olduğunu görebilirdik. Yaratıcı bebeklere öyle bir Şey bahsetmiŐ ki, bebekler  Őık olan kişiyi kırmızı, kederli olan kişiyi sarı, mutlu olanı mavi, karıŐık halde olan insanları eflatun olarak görebiliyorlar. Bu hususiyet, bebek bir Şeylerin farkına varıp da çocukluğa eriŐince kayboluyor. Sonra renkleri unutuyor. Hepimiz unuttuk. Ben sana renklerin manasını anlatacağım. Birlikte ruhları ve renkleri keŐfedeceĐiz. Unutma her insanın bir rengi var.

"İyi bir kitap okumak, hayat kurtarabilir. "

KAFKADÜKKÂN

KAFKAOKUR Dergisi ürünlerine

www.kafkadukkan.com

adresinden ulaşabilirsiniz.

Nazan Bekiroğlu